

The Holy See

CHRISTIFIDELES LAICI

II. János Pál pápa
szinódus utáni apostoli buzdítása
a világi hívőknek az Egyházban
és a világban betöltött hivatásáról és küldetéséről
1988. december 30.

BEVEZETÉS

1. Krisztus-hívő laikusok
2. Menjetez ti is a szőlőmbe
3. A világ jelenlegi igényes: „mit álltok itt egész nap tétlenül?”
4. Elvilágiasodás és vallási igény
5. Az emberi személy eltiport és fölmagasztalt méltósága
6. Ellenségeskedés és béke
7. Jézus Krisztus az emberiség reménye

I. FEJEZET

„ÉN VAGYOK A SZŐLŐTŐ, TI A SZŐLŐVESSZŐK” A VILÁGI HÍVŐK MÉLTÓSÁGA A MISZTÉRIUM-EGYHÁZBAN

8. A szőlőtő misztériuma
9. Kik a világi hívők?
10. A keresztség és a keresztény újdonság
11. Isten gyermekei az egyetlen Fiúban
12. Egyetlen test Krisztusban
13. A Szentlélek élő templomai
14. Jézus Krisztus papi, prófétai, királyi tisztségének részesei
15. A világi hívők és a világi jelleg
16. Meghívottak az életszentségre
17. Megszentelődés a világban

II. FEJEZET

MINDNYÁJAN AZ EGYETLEN SZŐLŐTŐ SZŐLŐVESSZŐI VAGYUNK A VILÁGI HÍVŐK A KÖZÖSSÉG-EGYHÁZBAN

18. A közösség-Egyház misztériuma
19. A Zsinat és a közösség ekkleziológiája (ecclesia communionis)
20. Szerves közösség: különbözőség és kölcsönös kiegészítés
21. A szolgálatok és karizmák a Szentlélek ajándékai az Egyház számára
22. Az egyházi rendből származó szolgálatok
23. A világiak szolgálatai, hivatalai, tevékenységei
24. A karizmák

A VILÁGI HÍVŐK RÉSZESEDÉSE AZ EGYHÁZ ÉLETÉBEN

25. A részegyházak és az egyetemes Egyház
26. A plébánia
27. Apostoli elkötelezettség a plébánián

RÉSZESEDÉSI FORMÁK AZ EGYHÁZ ÉLETÉBEN

28. A részesezés személyes formái
29. A részesezés közösségi formái
30. A világi társulások egyháziasságának ismertetőjegyei
31. A lelkipásztorok közösségért végzett szolgálata

III. FEJEZET

ARRA RENDELTELEK TITEKET, HOGY ELMENJETEK ÉS GYÜMÖLCSÖT HOZZATOK A VILÁGI HÍVŐK KÖZÖS FELELŐSSÉGE A KÜLDETÉS-EGYHÁZBAN

32. Missziós közösség
33. Az evangélium hirdetése
34. Elérkezett az új evangelizálás kezdetének órája
35. Menjetek el az egész világra
36. A személyt és a társadalmat szolgálva élni az evangéliumot
37. A személyi méltóság előmozdítása
38. Az élethez való jog tisztelete
39. A vallásszabadság
40. A társadalmi elkötelezettség első színhelye a család

41. A szeretet a szolidaritás lelke és támasza
42. A politikai élet szereplői és címzettjei
43. Az ember a gazdasági-társadalmi élet középpontjában
44. A kultúra evangelizálása és az ember kultúrái

IV. FEJEZET

AZ ÚR SZÓLEJÉNEK MUNKÁSAI

Isten sokféle kegyelmeinek közvetítői

45. A hivatások sokfélesége

IFJAK, GYERMEKEK, ÖREGEK

46. A fiatalok az Egyház reménysége
47. A gyermekek és Isten Országáa
48. Az idősek és a bölcsesség adománya
49. Nők és férfiak
50. Antropológiai és teológiai alapok
51. Küldetés az Egyházban és a világban
52. Férfiak és nők együttműködése
53. Betegek és szenvedők
54. Megújított lelkipásztorkodás
55. Életállapotok és hivatások
56. A különböző világi hivatások

V. FEJEZET

HOZZATOK GYÜMÖLCSÖT!

A VILÁGI HÍVŐK KÉPZÉSE

57. Folyamatos érlelődés
58. A személyes hivatás és küldetés fölfedezése és megélése
59. A lelki és világi élet egységének megélése
60. A képzés szempontjai
61. A nevelő Isten munkatársai
62. A nevelés más helyei
63. A kölcsönös képzés
64. Fölhívás és imádság

Jegyzetek

*A püspököknek,
a papoknak és diakónusoknak,
a szerzeteseknek és szerzetesnőknek
és minden világi hívőknek!*

BEVEZETÉS

Krisztus-hívő laikusok

1. A Krisztus-hívő laikusok, akiknek „hivatásáról és küldetéséről az Egyházban és a világban húsz esztendővel a II. Vatikáni Zsinat után” az 1987. évi Püspöki Szinódus tárgyalt, Isten népéhez tartoznak, melynek képe a szőlőmunkások, kikről Szent Máté evangéliuma mondja: „A mennyek országa hasonlít a gazdához, aki kora reggel kiment, hogy munkásokat fogadjon szőlőjébe. Miután napi egy dénárban megegyezett a munkásokkal, kiküldte őket a szőlőbe.” (Mt 20,1-2)

Az evangéliumi példabeszéd szemünk elé tárja Isten mérhetetlen szőlőskertjét, és azoknak a személyeknek, férfiaknak és nőknek sokaságát, akiket Ő meghív és küld, hogy dolgozzanak szőlőjében. E szőlő pedig az egész világ (vö. Mt 13,38), melynek Isten tervei szerint át kell alakulnia mindaddig, míg el nem jön véglegesen Isten országa.

Menjete ti is a szőlőbe

2. „A harmadik óra körül megint kiment, s látta, hogy mások is ácsorognak ott tétlenül a piacon. Fölszólította őket: 'menjete ti is a szőlőbe!'" (Mt 20,3-4)

Az Úr Jézus hívása – „menjete ti is a szőlőbe” – azóta szüntelenül hangzik a történelem folyamán, és minden evilágra született emberhez szól.

Napjainkban, amikor a Szentlélek pünkösdi kiáradása megisméltődött a II. Vatikáni Zsinaton, az Egyház előbb és érettebb lelkiismerettel fedezte föl a missziós jellegét, s hallotta meg újra Urának hangját, aki mint „az üdvösség egyetemes szentségét”^[1] küldi őt a világba.

Menjete ti is: ez a hívás nemcsak a pásztorokhoz, a papokhoz, a szerzetesekhez és a szerzetesnőkhöz, hanem mindenkire szól: a világi hívőket is egyenként hívja az Úr, akitől az Egyházba és a világba kapnak küldetést. Nagy Szent Gergely bölcsen emlékeztet erre, amikor a szőlőskert munkásairól szólva így magyarázza a példabeszédet a keresztény népnek: „Kedves testvérek, vizsgáljátok meg életmódotokat, és lássátok, vajon Isten munkásai vagytok-e? Mindenki gondolja át, mit tesz, és gondolkozzék el, vajon az Úr szőlőskertjében dolgozik-e?”^[2]

A II. Vatikáni Zsinat bőséges elméleti, lelkeségi és lelkipásztori tanításában igen értékes megállapítások találhatók a világi hívők természetéről, méltóságáról, lelkeségéről, küldetéséről, felelősségéről. És a zsinati atyák Krisztus szavát ismételve minden világi hívőt, férfit és nőt, meghívtak, hogy az Ő szőlejében dolgozzon: „A Szentséges Zsinat tehát kérve kéri az Úrban az összes világi hívőt, hogy Krisztus szavára – mely ebben az órában még sürgetőbb – és a Szentlélek ösztönzésére szívesen, nagylelkűen és készséges szívvel válaszoljon. Különösen a fiatalok hallgassák e fölhívást úgy, hogy nekik szól, s örömmel és nagylelkűen fogadják. A Szent Zsinat által maga az Úr hívja az összes világiakat, hogy bensőségesebben kapcsolódjanak hozzá, és magukévá téve az Ő ügyeit (vö. Fil 2,5) fogjanak össze üdvözítő küldetésében. Krisztus most a világi híveket küldi mindazokba a városokba és falvakba, ahová maga is jönni készül” (vö. Lk 10,1).^[3]

Menjetez ti is a szőlőmbe: ezek a szavak az 1987. október 1–30. között Rómában tartott püspöki szinóduson lelki értelemben ismét visszhangoztak. Az egybegyűlt atyák – a Zsinat útját folytatva, az egyetemes Egyház közösségi és személyes tapasztalatából eredő világosságban és a korábbi szinódusok tanításából merítve – nagyon gondosan és kimerítően tárgyaltak „a világiak hivatásáról és küldetéséről az Egyházban és a világban”.

A püspökök gyülekezetében jelen voltak világi hívők is, férfiak és nők, akik a szinódus munkájához értékes gondolatokkal járultak hozzá, amint ez a záró homíliában is hangot kapott: „Hálát adunk az Úrnak, hogy a szinódus folyamán nemcsak a világiak (férfiak és nők) részvételének örvendhettünk, hanem az egész földkerekségről, a különböző nemzetekből meghívott és megjelent világiak hangját is hallani lehetett a szinódusi megbeszélések során; s ez lehetővé tette számunkra, hogy meríthessünk tapasztalataikból s a közös ügy iránti szeretetből fakadó tanácsaikkal és javaslataikkal.”^[4]

A szinódusi atyák a Zsinat utáni időket szemlélve világosan fölismerték a Szentlelket, aki az Egyházat megújítja azzal, hogy most fiatalos erőket áraszt szét benne, és számos világi hívőben az életszentség és az elkötelezettség új erőit ébreszti. Ezt bizonyítja többek között a papok, szerzetesek, világi hívők megújult, kölcsönös cselekvése és együttműködése: tevékeny részvétel a liturgiában, Isten igéjének hirdetésében, a katekézisben; a világi hívőkre bízott és általuk elfogadott szolgálatokban és feladatokban. Ez tükröződik a virágzó egyházi közösségekben és társulásokban, lelki mozgalmakban, a világiak ilyen irányú elkötelezettségében, valamint a nők tágabb körű részvételében az Egyház életében és a társadalom fejlődésében.

A szinódus ugyanakkor fölfigyelt arra, hogy a világi hívők zsinat után megtett útja egyáltalán nem volt mentes a nehézségektől, sőt a veszélyektől sem. Ezek közül meg kell emlékeznünk két kísértésről, amelyeknek nem mindig tudtak ellenállni: az egyik az volt, hogy időnként oly túlzott lelkesedéssel szentelték magukat az egyházi szolgálatoknak és feladatoknak, hogy közben teljesen elfeledkeztek a foglalkozásuk, a társadalom, a gazdaság, a kultúra és a politikai élet terén rájuk háruló felelősségükről; a másik kísértés a hit és az élet, illetve az evangélium befogadása és

az evilági tevékenységek jogtalan szétválasztása.

A szinódus munkája során szüntelenül szem előtt tartotta a II. Vatikáni Zsinatot, melynek a világi hívőkről szóló tanítása manapság, húsz év távlatából is rendkívül aktuálisnak, s olykor prófétainak bizonyul. E tanítással ugyanis a napjainkban fölvetődő új kérdésekre kielégítő felelet adható. A kihívás ugyanis, melyet a szinódusi atyák fölfogtak, abban állt, hogy megtalálják azokat a konkrét utakat, melyeken a Zsinat világi hívekről szóló remek *teóriája* az Egyház *praxisában* megvalósítható. Merültek föl „új” kérdések is, melyeket – legalábbis kronológiailag – zsinat utáninak lehet nevezni. A szinódusi atyák kellő figyelemmel tárgyalták és vitatták meg a már világi hívőkre bízott, illetve a jövőben rájuk bízandó egyházi szolgálatok, a világiak meglévő társulásai mellett az új „mozgalmak” terjedésének, végül a nők Egyházban és társadalomban betöltendő helyének és szerepének kérdéseit.

Amikor a szinódusi atyák befejezték buzgón, bölcsen és kedvvel végzett munkájukat, kifejezésre juttatták óhajukat és arra kértek Minket, hogy megfelelő időben tegyünk közzé az egyetemes Egyház számára a világi hívőkről egy összegező dokumentumot.^[5]

Ez az apostoli buzdítás a szinódus terméséből igyekszik kiemelni a hasznos megállapításokat; kezdve a *Lineamentától* az *Instrumentum laborisig*; a bevezető helyzetképtől az egyes püspökök és világiak fölszólalásáig és a közösségben történt megbeszélések utáni összegző jelentésekig, a „*circuli minores*” vitáitól és jelentéseitől a „javaslatokig” és a záró üzenetig. Ez a dokumentum tehát nem hozzáadatik a szinódushoz, hanem hűségesen kifejti és szorosán összefügg vele: ugyanis közösségi munka gyümölcse, amelyhez végső megerősítéssel a szinódus Általános Titkárságának Tanácsa és maga a Titkárság is hozzájárult.

Ez a buzdítás azt a célt szolgálja, hogy valamennyi világi hívőben és külön-külön mindegyikben megerősödjön annak az ajándéknak és felelősségnek a tudata, melynek az Egyház közösségében és küldetésében mindannyian részesei.

A világ jelenlegi igénye: „mit álltok itt egész nap tétlenül?”

3. E szinódus elsődleges értelme és ezért az óhajtott és legdrágább gyümölcse az, hogy a világi hívők odafigyeljenek Krisztus Urunkra, aki munkára hívja őket a szőlejebe: hogy tevékenyen, öntudatosan, felelősségteljesen részt vállaljanak az Egyház küldetéséből a történelem e nagyszerű és drámai pillanatában, a harmadik évezred hajnalán.

Az új egyházi, társadalmi, gazdasági, kulturális és politikai helyzet a világi hívők nagyon aktív tevékenységét követeli. Bár az érdektelenség soha nem igazolható, manapság fokozottan bűn lenne. *Senki sem maradhat tétlen.*

Térjünk vissza ismét az evangéliumi példabeszédre: „Amikor a tizenegyedik óra tájban is kiment,

megint talált ott ácsorgókat. És mondta nekik: mit álltok itt egész nap tétlenül? Azt felelték: Nem fogadott föl minket senki. És mondta nekik: Menjetek ki ti is a szőlőmbe.” (Mt 20,6-7)

Nincs hely a tétlenség számára, amikor mindannyiunkra oly sok munka vár az Úr szőlőjében. A „szőlősgazda” még nyomatékosabban ismétli: „Menjetek ti is a szőlőmbe!”

Az Úr hangja bizonyára minden keresztény lelke mélyén fölhangzik, aki a hit és a keresztény beavatás szentségei által hasonlónak válik Krisztushoz, élő tagként épül az Egyházba, és tevékeny alanya üdvözítő küldetésének. Az Úr hangja az Egyház és az emberiség történelmének viszontagságain át is eljut hozzánk, amint erre a Zsinat emlékeztet: „Isten népe a hittől indítva, mellyel hiszi, hogy az Úr Lelke, mely betölti a földkerekséget, vezérli az eseményekben, szükségletekben és vágyakban – melyekben korunk embereivel együtt részesedik –, próbálja fölismerni, hogy közülük melyek Isten jelenlétének vagy tervének igaz jelei. A hit ugyanis új fényt vet mindenre, s föltárja az ember egész hivatására vonatkozó isteni tervet, így tehát az elmét az igazán emberi megoldásokra irányítja.”^[6]

Szembe kell nézni ezzel a világgal, melynek értékei és nehézségei egybefonódnak, mely remény és nyugtalanság közepette él, győzelmek ékesítik és fogyatkozások szeplősítik; ezt a világot valójában súlyosabb félelmek gyötrik gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális téren, és súlyosabb kérdések és nehézségek terhelik a Zsinat által a *Gaudium et Spes*ben leírtaknál.^[7] És mégis ez a világ a szőlőskert, az a terület, ahová a világi hívők meghívást kapnak, hogy teljesítsék küldetésüket. Jézus tőlük is, mint minden tanítványától, azt várja, hogy a föld sója és a világ világossága legyenek (vö. Mt 5,13-14). De valójában milyen ez a „föld” és ez a „világ”, melyben a mai keresztényeknek „sónak” és „világosságnak” kell lenniük?

A mai világ körülményei és a benne fölvetődő kérdések nagyon különbözőek és nagyon gyorsan változnak. Ezért óvakodunk kell az általános és egyszerűsített ítéletalkotástól. Mégis jelezhetünk bizonyos irányzatokat, melyek korunk társadalmában jelen vannak. Amint az Evangéliumból ismert szántóföldön a konkoly és a gabona együtt növekszik, úgy az emberiség történelmében – mint a mindennapok színpadán – a szabadság gyakran ellentmondásos megvalósulásának lehetünk tanúi, megtaláljuk a rosszat és a jót, az igazságtalanságot és az igazságosságot, a félelmet és a reményt, együtt, gyakran egymással összefonódva.

Elvilágiasodás és vallási igény

4. Hogyan ne gondolnánk a vallási közömbösség és az ateizmus állandó terjedésére, melyek különböző módokon, de manapság talán főként az elvilágiasodás (szekularizmus) formájában jelentkezik? Az ember a korlátlan tudományos és technikai haladástól fölfuvalkodva, de leginkább az ősi és mindig megújuló kísértéstől – hogy olyan legyen, mint Isten (vö. Ter 3,5) – megejtve, a határtalan szabadsággal visszaélve kitépi a vallásosság szívében rejlő gyökereit, megfedkezik Istenről, úgy véli, hogy Isten jelenlétének semmi értelme sincs az ő életében, elveti

Őt, és a legkülönbözőbb „bálványokat” kezdi imádni.

A jelenlegi szekularizmus kétségtelenül súlyos és nemcsak egyes embereket, hanem bizonyos értelemben egész közösségeket érint; már a Zsinat megjegyezte: „Mind nagyobb tömegek hagyják el a vallás gyakorlását.”^[8] Mi magunk is nem egyszer szoltunk a keresztény vallás ezen elhagyásáról, mely – mivel régóta keresztény népeket sújt – haladéktalanul követeli az Evangélium megújított hirdetését.

Mindazonáltal a vallásos vágyat és igényeket nem lehet teljesen kioltani. Az emberi lelkiismeret ugyanis, amikor az emberi lét – főként az élet, a fájdalom és a halál értelmének – legsúlyosabb kérdéseivel néz szembe, elkerülhetetlenül magáévá teszi Szent Ágoston mondását: „Magadnak teremtettél bennünket, Uram;és nyugtalan a szívünk, amíg meg nem nyugszik Benned.”^[9] Így az emberek mai világa egyre inkább kitárul az élet lelki és transzcendens távlata felé, a vallás gyakorlására, a szent dolgok és az imádság megbecsülésére, és arra a szabadságra, melyet az Úr nevének segítségül hívásával nyerhetünk el.

Az emberi személy eltiport és fölmagasztalt méltósága

5. Ezek mellett gondolnunk kell arra a számos erőszakra, melyet manapság az emberi személynek el kell szenvednie.

Amikor ugyanis azt a méltóságot, hogy az ember az élő Isten képmása (vö. Ter 1,26), nem ismerik el és nem szeretik, akkor az emberi személy megalázó és erkölcstelen formákban „eszközzé” és a hatalmasabb rabszolgájává válik. Ez a „hatalmasabb” sokféle nevet ölthet: ideológia, gazdasági hatalom, embertelen politikai rendszer, tudományos technokrácia, tömegtájékoztató eszközök uralma. Magunk előtt látjuk a testvéreinkből és nővéreinkből álló sokaságot, akiknek alapvető jogait sértik meg a túlzott tolerancia vagy bizonyos polgári jogok nyilvánvaló igazságtalansága miatt; ilyenek az élethez és az integritáshoz, az otthonhoz és a munkához, a családhoz és az élet felelősségteljes továbbadásához, a politikai életben és közéletben való részvételhez, a lelkiismeret szabadságához és a vallás szabad gyakorlásához való jog.

Ki tudja megszámolni az anyjuk méhében megölt magzatokat, az elhagyott gyermekeket, vagy azokat, akiket szüleik kínoznak, a gyermekeket, akik szeretet és nevelés nélkül nőnek föl? Vannak országok, ahol hatalmas tömegek otthon és munka nélkül élnek, s minden hiányzik ahhoz, hogy emberi személyhez méltó életet éljenek, és nemegyszer megfosztják őket mindattól, ami az élethez alapvetően szükséges. A fizikai valamint erkölcsi nyomor és szegénység mérhetetlen szigetei alakultak ki a világvárosok peremén, ahol egész emberi közösségeket halálra kárhoztatnak.

Azt azonban, *ami a személyben szent*, bár gyakran megvetik és megsebzik, nem lehet megsemmisíteni, mert Istenben, mindenek Teremtőjében, az Atyában van rendíthetetlen alapja;

és a szentjelleg, ami a személyben jelen van, újra meg újra érvényesül.

Ebből következik, hogy a minden ember személyi méltósága iránti érzék folytonosan és egyre jobban terjed, egyre nagyobb elfogadásra talál. Jótékony folyamként a föld minden népéhez eljut, s ennek köszönhetően az emberi méltóság egyre jobban tudatosul szerte a világon. Az ember egyáltalán nem „dolog” vagy „tárgy”, melyet használni lehet, hanem mindig lelkiismerettel és szabadsággal fölruházott „alany”; aki meghívást kap, hogy a társadalomban és a történelemben tudatosan éljen, a lelki és vallási értékek útján haladjon.

Korunkat a „humanizmusok” korának mondják. Azonban az ateizmusból fakadó és szekularizmustól áthatott humanizmusok oda vezetnek, hogy az embert még inkább elnyomják vagy megsemmisítik, ami valóban „paradoxon”; más humanizmusok ezzel szemben az embert annyira magasztalják, hogy igazi bálványimádássá válnak; végül mások, az igazságnak megfelelően elismerik az ember nagyságát és gyarlóságát, fölismerik, kinyilvánítják, védelmezik és segítik teljes méltóságát.

Az említett humanista áramlatoknak egyszerre jele és eredménye a *részvétel* növekvő igénye. Ez az irányzat kétségtelenül a mai emberiség sajátos jellemzője; ez valóban az „idők jele”, ami különböző területeken és utakon érlelődik; itt elsősorban a nőkről és a fiatalokról van szó, nemcsak a családi és az iskolai élet keretében, hanem kulturális, gazdasági, társadalmi és politikai téren is. Egyszerre egyetemes és egyéni jellegű követelmény, hogy ők is az új, humanista kultúra vezetőivé és bizonyos módon megalkotóivá váljanak.^[10]

Ellenségeskedés és béke

6. Végül emlékeztetnünk kell arra a jelenségre, amely jellegzetesen a mai emberiségé: a történelemben talán még soha nem terhelte az emberiséget annyi és olyan mély konfliktus, mint manapság. Összetett jelenségről van szó; különbözik a gondolkodás és kezdeményezés törvényes pluralizmusától, s köre kiterjed a személyek, csoportok, társadalmi osztályok, nemzetek és nemzeti tömörülések szerencsétlen ellentéteire. Ez a szembenállás az erőszak formái, a terrorcselekmények és háborúk felé tart. Az emberiség bizonyos csoportjai ma is – de rendkívül nagy méretekben – meg akarván mutatni „mindenhatóságukat”, megújítják a „bábeli torony” építésének (vö. Ter 11,1-9) őrült tapasztalatát, amiből csak tévelygés, harc, széthúzás és elnyomás származik. Ezért az emberi család tragikusan meghasonlik és megoszlik.

Másrészt azonban lehetetlen elfojtani az egyes emberek és népek vágyakozását az igazságosságban megvalósuló béke áldásai iránt. Az evangéliumi boldogság – „boldogok a békességszerzők” (Mt 5,9) – olyan hang, amely korunk emberéhez megújult értelemben szól; számos nemzet él, szenved és dolgozik azért, hogy a béke és az igazságosság eljőjön. A személyek és csoportok *részvétele* a társadalom életében az az út, melyen ma egyre többen járnak, hogy a vágyott béke valóra váljon. Ezen az úton nagyszámú, önmagát serényen elkötelező

világi hívővel találkozunk, akik társadalmi és politikai téren a legváltozatosabb intézményes formákban vagy önkéntesen még a legszegényebbek szolgálatára is szentelik magukat.

Jézus Krisztus az emberiség reménye

7. Ez tehát az a mérhetetlen megmunkálendő terület, mely kitárul a munkások előtt, akiket a „családfő” a szőlőjébe küld. Ezen a termőföldön van jelen és tevékenykedik az Egyház; vagyis mi mindannyian, pásztorok és hívők, papok, szerzetesek és világiak. A főt említett jelenségek szorongatják az Egyházat, de nem győzik le, még kevésbé kerekednek fölébe, mert küldetésében a Szentlélek, az Egyház Lelke támogatja.

Az Egyház jól tudja, hogy mindazok a törekvések, melyeket az emberi nem a közösség és részesezés megvalósításáért fejt ki, Jézus Krisztusnak, az ember és az egész világ Megváltójának jelenléte következtében célba érnek minden – emberi korlátoltságból, bűnből és a Gonoszból fakadó – nehézség, ellentmondás és késleltetés ellenére.

Az Egyház tudatában van az Úrtól kapott küldetésének, hogy „az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberiség egységének jele és eszköze” legyen.^[11]

Bár sok az ellenállás, az emberek mégis reménykedhetnek és reménykedniük kell. Az élő és személyes Evangélium, *maga Jézus Krisztus az új „hírnök”, aki örömet hoz magával*, s az Egyház minden áldott nap Őt hirdeti és róla tanúskodik az emberek előtt.

Ebben a hirdetésben és tanúságtételben a világi hívők sajátos helyet foglalnak el, ami semmi mással nem pótolható; általuk lesz jelen az Egyház mint a szeretet és reménység jele és forrása a világ legkülönbözőbb területein.

I. FEJEZET

„ÉN VAGYOK A SZŐLŐTŐ, TI A SZŐLŐVESSZŐK” A VILÁGI HÍVŐK MÉLTÓSÁGA A MISZTÉRIUM-EGYHÁZBAN

A szőlőtő misztériuma

8. A szőlő képe a Szentírásban sokféle módon és különböző értelemben fordul elő, de elsősorban *Isten népének misztériumát* jelöli. Ebben a mélyebb értelemben a világi hívők nem csupán egyszerű munkások, akik a szőlőben dolgoznak, hanem magának a szőlőnek részei, Krisztus szavai alapján: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők” (Jn 15,5).

Az ószövetségi próféták a választott nép bemutatására a szőlő képét használták. Izrael Isten szőlője, az Úr műve, szíve öröme: „Én ültettelek téged, mint választott szőlőt” (Jer 2,21); „A te anyád víz mellé telepített szőlőhöz hasonló. Termékeny és dús levelű a víz bőségének

köszönhetően...” (Ez 19,10); „A barátomnak volt egy szőleje, termékeny domboldalon. Fölásta földjét, a köveket kiszedte belőle és nemes szőlőfajtákkal ültette be” (Iz 5,1-2).

Jézus újra használja a szőlő szimbólumát, hogy Isten Országának bizonyos szempontjait kinyilvánítsa: „Egy ember szőlőt ültetett, körülvette sövényvel, sajtót ásott benne, s tornyot is épített. Majd bérbe adta szőlőműveseknek és elment idegenbe” (Mk 21,1; vö. Mt 21,28 és köv.).

János evangélista arra hív bennünket, hogy a dolog mélyére hatoljunk, és elvezet a *szőlő misztériumának* fölfedezésére; a szőlő nemcsak Isten népének, hanem *magának Jézusnak* a képe és szimbóluma. Ő a szőlőtő, és mi az ő tanítványai, a szőlővesszők; Ő az „igazi szőlőtő”, akibe a szőlővesszők elevenen tartoznak bele (vö. Jn 15,1 köv.).

A II. Vatikáni Zsinat, miközben a Szentírás számos képét fölhasználja, hogy megvilágítsa az Egyház misztériumát, föleleveníti a szőlőtő és a szőlővesszők képét: „Krisztus az igazi szőlőtő, aki életet és termékenységet ad a vesszőknek, azaz nekünk, akik az Egyház által őbenne maradunk, s aki nélkül semmit sem tehetünk” (Jn 15,1-5).^[12]

Így tehát maga az Egyház az evangéliumi szőlő és *misztérium*, mert az Atya, a Fiú és a Szentlélek élete és szeretete az a teljesen ingyenes ajándék, mely fölkínáltatik mindazoknak, akik vízből és Szentlélekből születtek (vö. Jn 3,5); meghívást kapnak arra, hogy Isten *közösségét* (communio) éljék, jelenítsék meg, s az emberi történelemben, *küldetésben* közöljék, amint Jézus mondja: „Azon a napon majd megtudjátok, hogy Atyámban vagyok, ti bennem és én bennetek” (Jn 14,20).

Mármost a *világi Krisztus-hívők* „*identitása*” és eredeti méltósága csak a *közösség- és misztérium-Egyház misztériumán belül táru*l föl; hivatásuk és küldetésük az Egyházban és a világban csak e méltóságon belül határozható meg.

Kik a világi hívők?

9. A szinódusi atyák méltán hangsúlyozták, hogy a világi Krisztus-hívők hivatása és küldetése meghatározásának és megfogalmazásának *pozitív leírásnak* kell lennie; ennek érdekében mélyültek el – a legújabb tanítóhivatali dokumentumok és a Szentlélek által vezetett Egyház élettapasztalatának fényénél – a II. Vatikáni Zsinat tanításában.^[13]

A Zsinat, amikor arra a kérdésre válaszolt, hogy „kik a világi hívők”, túllépett a korábbi, inkább negatív értelmezéseken, és teljesen pozitív szempontot ragadott meg abban az alapvető megállapításában, hogy a hívők *teljes mértékben az Egyházhoz és annak misztériumához tartoznak*; és *hivatásuk ismertetőjegye, vagyis karaktere az*, hogy „sajátos hivatásuk alapján ... az ideigvaló dolgok intézése és Isten szerint való rendezése által keressék Isten Országát.”^[14] „Világi hívőkön itt – mondja a *Lumen Gentium* – az egyházi rend és az Egyházban jóváhagyott szerzetesség tagjain kívül az összes Krisztus-hívőt értjük; tudniillik azokat, akik a keresztséggel

Krisztus testébe épültek, Isten népét alkotják, és a maguk módján Krisztus papi, prófétai és királyi hivatalának részeseiként az egész keresztény nép küldetését teljesítik az Egyházban és a világban.”[15]

De XII. Pius már korábban mondta: „A Krisztus-hívők, pontosabban a világi hívők az Egyház életének előterében állnak; az Egyház általuk az emberi társadalom éltető elve. Ezért nekik, mégpedig elsősorban nekik egyre inkább tudatában kell lenniük, hogy *nem csupán az Egyházhoz tartoznak, hanem ők az Egyház, azaz a Krisztus-hívők közössége a földön a közös fő, nevezetesen a római pápa és a vele közösségben lévő püspökök vezetése alatt. Ők az Egyház...*”[16]

A világi hívők a szőlő szentírási képének megfelelően, mint az Egyház többi tagja, az igazi szőlőtőben, Krisztusban élő szőlővesszők, általa élnek és adják másoknak is az életet.

Ez, a hitből és a beavató keresztény szentségekből fakadó Krisztushoz kapcsolódás a legelső gyökér, melyből a keresztény ember számára új állapot származik az Egyház misztériumában; ez alakítja ki azokat a „sajátos arcvonásokat”, melyek minden hivatás alapját és a világi hívők keresztény életének cselekvő erejét meghatározzák; a meghalt és föltámadt Jézus Krisztusban a megkeresztelt ember „új teremtmény” lesz (Gal 6,15; 2Kor 5,17), a bűntől megtisztított és a kegyelem által éltetett teremtmény.

A világi hívő „képét” csak akkor tudjuk helyesen leírni, ha fölfogjuk azt a csodálatos gazdagságot, melyet Isten a keresztény embernek a keresztségben ad.

A keresztség és a keresztény újdonság

10. Nem használunk túlzó szavakat, amikor kijelentjük: a világi hívő életének egész értelme abban rejlik, hogy eljusson annak a radikális keresztény újdonságnak a fölismerésére, amely a keresztségből, a hit szentségéből árad, és ezáltal kötelességeit az Istentől kapott hivatás szerint tölthesse be. A világi hívő „képének” megrajzolásához három szempontot kell közvetlenül szemügyre venni: a *keresztség újjászül bennünket Isten gyermekeinek életére; Jézus Krisztushoz és az Ő testéhez, az Egyházhoz kapcsol; végül fölken a Szentlélekben, és az Ő templomává leszünk.*

Isten gyermekei az egyetlen Fiúban

11. Emlékezzünk Jézus szavaira, melyeket Nikodémushoz intézett: „Bizony, bizony, mondom neked, aki nem születik újjá, az nem láthatja meg Isten országát” (Jn 3,5). A keresztség tehát új születés, új nemzés.

Péter apostol valóban a keresztség ajándékának erre a szempontjára gondol, amikor a dicséretet

zengi: „Legyen áldott az Isten és Urunk Jézus Krisztus Atyja, aki minket nagy irgalmában új életre hívott Jézusnak a halálból az élő reményre való föltámadása által, hogy a mennyekben elpusztíthatatlan, tiszta és soha el nem hervadó örökség várjon rátok” (1Pét 1,3-4), és kereszténynek nevezi azokat, akik „nem pusztulásra ítélt, hanem elpusztíthatatlan magból születtek újjá, az Isten élő és örök szava által” (1Pét 1,23).

A keresztség által az Ő egyszülött Fiában, Jézus Krisztusban Isten fiai leszünk. Amikor bármely keresztény kilép a keresztség vizéből, újra hallja azt a szót, mely a Jordán folyó partján hangzott egykor: „Te vagy az én szeretett fiam, akiben kedvem telik” (Lk 3,22), és megéri, hogy a szeretett Fiúhoz társként kapcsolódott, fogadott fiú (vö. Gal 4,4-7) és Krisztus testvére lett. Így teljesedik be mindannyiunk történetében Isten örök szándéka: „Akiket ugyanis eleve ismert, azokat eleve arra rendelte, hogy Fiának képmását öltsek magukra, így lesz ő elsőszülött a sok testvér között” (Róm 8,29).

A Szentlélek a megkeresztelteket Isten fiaivá és Krisztus testének tagjaivá teszi. Amint Pál apostol a korintusi híveknek írja: „Mi ugyanis mindnyájan egy Lélekben egy testté lettünk a keresztséggel” (1Kor 12,13); ezért az apostol a világi Krisztus-hívőknek megismételheti: „Ti Krisztusnak teste vagytok, s egyenként tagjai” (1Kor 12,27); „Mivel Isten fiai vagytok, a Fia Lelkét árasztotta szívünkbe az Isten, aki Őt így szólítja: Abba, Atya!” (Gal 4,6; vö. Róm 8,15-16).

Egyetlen test Krisztusban

12. A megkeresztelteket tehát, mert újjászületve „fiúk a Fiúban”, a legszorosabb kötelékkel „Krisztus és az Egyház testének tagjai”, amint a firenzei zsinat tanítja.^[17]

A keresztség ugyanis jelzi és megvalósítja a misztikus, de valóságos beépülést Jézus keresztre feszített és dicsőséges testébe. Jézus a szentség által a megkeresztelt embert összekapcsolja a maga halálával, hogy az Ő föltámadásával kapcsolja össze (vö. Róm 6,3-5), leveti róla a „régiből”, és az „új emberbe”, vagyis Önmagába öltözteti: „Ti mind, akik megkeresztelkedtetek Krisztusban, Krisztust öltöttétek magatokra” – hirdeti Pál apostol (Gal 3,27; vö. Ef 4,22-24; Kol 3,9-10). Ennek következménye, hogy „sokan egy test vagyunk Krisztusban, egyenként pedig egymásnak tagjai” (Róm 12,5).

Pál apostol e szavaiban Jézus tanítása visszhangzik, aki kinyilatkoztatta *tanítványai misztikus egységét Ővele és egymás között*, és ezt az egységet annak a titokzatos közösségnek (communio) képe és folytatásaként mutatta be, mely az Atyát a Fiúval és a Fiút az Atyával a Szentlélek szeretetének kötelékében kapcsolja össze (vö. Jn 17,21). Ez pedig ugyanaz az egység, amelyre Jézus a szőlőtő és a szőlővesszők hasonlatát alkalmazza: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők” (Jn 15,5); és ez nemcsak a tanítványok Jézussal fönnálló, mélyen bensőséges kapcsolatát világítja meg, hanem a tanítványok kölcsönös és egymás közötti éltető kapcsolatát is: mind egyetlen szőlőtő szőlővesszői.

A Szentlélek élő templomai

13. Péter apostol egy másik hasonlat, az épület képének segítségével a megkeresztelteket úgy határozza meg, mint „élő köveket”, melyek Krisztusra, a „szegletköre” épülnek, és az ő feladatuk a „lelki ház fölépítése” (1Pét 2,5). Ez a kép a keresztség újdonságának másik szempontjához vezet el bennünket, melyet a II. Vatikáni Zsinat a következőképpen tanít: „A megkereszteltek ugyanis az újjászületés és a Szentlélek kenete által lelki házzá ... szenteltetnek.”^[18]

A Szentlélek „fölkenni” a megkeresztelt embert, eltörölhetetlen pecsétjével jelöli meg (vö. 2Kor 1,21-22) és lelki templommá teszi, vagyis a keresztény embert a Jézus Krisztussal való egység és a hozzá történő hasonulás miatt Isten szent jelenléte tölti be.

A keresztény hívő ettől a lelki „fölkénéstől” bizonyos módon megismételheti Jézus szavait: „Az Úr lelke van rajtam, mert fölkent engem, elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, s hirdessem a foglyoknak a szabadulást, a vakoknak a látást, hogy fölszabadítsam az elnyomottakat, és hirdessem: „elérkezett az Úr esztendeje” (Lk 4,18-19; vö. Iz 61,1-2). Így a megkeresztelt ember a keresztség kiáradása révén magának Jézus Krisztusnak, az Üdvözítő Messiásnak küldetésében részesül.

Jézus Krisztus papi, prófétai, királyi tiszttségének részesei

14. Péter apostol a megkereszteltekhez „mint újszülöttekhez” a következőket írja: „Menjetez hozzá, az élő kőhöz, amelyet bár az emberek elvetettek, Isten kiválasztott és megbecsült, és mint élő kövek épüljetez fölé lelki házzá, szent papsággá, hogy Istennek tetsző lelki áldozatokat hozzatok Jézus Krisztus által. ... Ti azonban választott nemzetiség, királyi papság, szent nemzet, tulajdonul lefoglalt nép vagytok, hogy annak dicsőségét hirdessétez, aki a sötétségből meghívott bennetez csodálatos világosságára...” (1Pét 2,4-5.9)

Ez a keresztség kegyelmének és méltóságának új szempontja: a világi hívők maguk is részt vesznek Jézus Krisztus hármaz, papi, prófétai és királyi hivatalában. Ez olyan szempont, mely az Egyház élő emlékezetéből és hagyományából soha nem hiányzott, ami, hogy példát mondjunk, kiviláglik a 26. zsoltárt magyarázó Szent Ágoston szavaiból: „Ezt a Dávidot fölkenték mint királyt. Akkor csak a királyt és a papot kenték föl; abban az időben csak ez a kettő volt fölkent személy. A két személy előképe volt az eljövendő egy királynak és papnak, mindkét hivatalt az egy Krisztus viseli, és ezért Krisztusnak nevezik a 'krizmáról'. Nemcsak a mi Főnk kapta meg a fölkénést, hanem az Ő teste, mi magunk is. .. Ezért az összes keresztényeké a fölkénés; a korábbi ószövetségi időben csak két személyt illetett meg. Abból világlik ki, hogy mi Krisztus teste vagyunk, hogy mindannyiunkat fölkennek: és Őbenne valamennyien fölkentek (vagyis Christi) és Krisztus vagyunk, mert bizonyos értelemben az egész Krisztus a Fő is és a test is.”^[19]

A II. Vatikáni Zsinat nyomdokain járva^[20] főpásztori szolgálatunk kezdetétől fogva Isten egész

népének e papi, prófétai és királyi méltóságáról dicsérettel emlékeztünk meg: „Ő, aki Szűz Máriától született, az ács Fia, amint vélték, az élő Isten Fia, amint Péter megvallotta, eljött, hogy minket mindnyájunkat királyi papsággá tegyen. A II. Vatikáni Zsinat emlékeztetett ennek a hatalomnak a misztériumára és arra a valóságos tényre, hogy Krisztus, a Pap, a Próféta, a Tanító, a Király küldetése az Egyházban folytatódik. Mindenki, Isten egyetemes népe, részese ennek a hármasság küldetésnek.”^[21]

Ezzel a buzdítással újra szeretnénk figyelmeztetni a világi hívőket, hogy olvassák el ismét, elmélkedjék át és elmélyülten, átgondolva, szeretettel tegyék magukévá a Zsinat – Krisztus hármasság feladatában való részvételükre vonatkozó – bőséges és termékeny tanítását.^[22] A következőkben e tanítás lényegi elemeit összegezzük.

A világi Krisztus-hívők részesei a papi hivatalnak, mely által Jézus az Atya dicsőségére és minden nemzet üdvösségére a kereszten föláldozta és a szent Eucharisztia ünneplésében szüntelenül följajánlja önmagát. A megkereszteltek Krisztus Urunkba testesülve önmaguk és minden tevékenységük följajánlásával Hozzá és az Ő áldozatához csatlakoznak (vö. Róm 12,1-2). A zsinat ezt nyilvánítja ki, amikor a világi hívőkről mondja: „Mert minden cselekedetük, imádságuk, apostoli kezdeményezésük, hitvestársi és családi életük, mindennapi munkájuk, testi-lelki pihenésük, ha a Szentlélek tölti be, sőt az élet terhei is, ha türelmesen hordozzák azokat, Jézus Krisztus által Istennek kedves lelki áldozattá válnak (vö. 1Pét 2,5), melyet az Eucharisztia ünneplésében az Úr testének följajánlásával együtt nagy áhítattal ajánlanak föl az Atyának. Így a világi hívek mint mindenütt szentül cselekvő imádók magát a világot szentelik Istennek.”^[23]

Krisztus *prófétai hivatalában* részesülve, „aki az élet tanúságával és a szó erejével hirdette meg az Atya országát”,^[24] a világi hívők alkalmassá és elkötelezetté válnak arra, hogy az evangéliumot a hittal elfogadják, szóval és tettekkel hirdessék; s bátran, habozás nélkül rámutassanak arra, ami rossz a világban. Mivel Krisztussal, a „nagy prófétával” (Lk 7,16) egy testet alkotnak és a Lélekben a föltámadott Krisztus tanúi lettek, a világi Krisztus-hívők részesei lesznek mind „a hitben tévedhetetlen”^[25] Egyház természetfölötti hitérzékének, mind az ige kegyelmének (vö. ApCsel 2,17-18; Jel 19,10). Arra is meghívást kapnak, hogy a mindennapos, a családi és társadalmi életben jelenítsék meg az evangélium újdonságát és erejét, és a mai ellentmondások közepette türelmes és erős lélekkel „a világi élet struktúráiban is fejezzék ki” az örök dicsőség reményét.^[26]

Mivel a világi Krisztus-hívők teljesen a világmindenség Urához és Királyához, Krisztushoz tartoznak, részesülnek az ő királyi hivatalából, és arra kapnak meghívást, hogy Isten Országát szolgálják és terjesszék az emberi nem történelme folyamán. A hívők ezt a keresztény „királyságot” először is abban a lelki harcban élik meg, hogy önmagukban legyőzzék a bűn országát (vö. Róm 6,12); s önmagukat szolgálatra ajánlják szeretetben és igazságban magának Jézus Krisztusnak, aki minden testvérben, különösen a legkisebbekben szüntelenül jelen van (vö. Mt 25,40).

A világi hívők azonban kiemelt módon arra kapnak hivatást, hogy visszaadják az egész teremtés eredeti értelmét. Mert amikor ezt a teremtést a kegyelmi élet által támogatott erővel az ember igazi javára rendezik el, akkor a hívők abból a hatalomból részesülnek és azt gyakorolják, amellyel a föltámadott Jézus mindeneneket magához vonz és önmagával együtt alárendel az Atyának, hogy Isten legyen minden mindenben (vö. Jn 12,32; 1Kor 15,28).

A világi hívők Krisztus hármasság, papi, próféta és királyi hivatalából való részesedésének gyökere, a keresztségi fölkentés a bérmálásban bontakozik ki, az Eucharishtiában teljesebbé és nyeri éltető erejét. Igaz, hogy ez a részesedés az egyes Krisztus-hívőknek adatik, de annyiban, amennyiben az Úr *egy testének* tagjai. Jézus ugyanis Egyházát mint testét és menyasszonyát halmozta el ajándékaival. Ebből következően az egyesek annyiban részesei Krisztus hármasság hivatalának, amennyiben tagjai az Egyháznak, amit Péter apostol nyíltan kijelent, amikor a megkereszteltet választott nép, királyi papság, szent nemzetség, Isten tulajdonul lefoglalt népeként határozta meg (vö. 1Pét 2,9). Mivel pedig a világi hívők részvétele Krisztus hármasság hivatalában az Egyházzal való közösségből fakad, a híveknek ezt a részesedést közösségben és a közösség gyarapodására kell megélniük. Szent Ágoston erről így írt: „Amint mindannyian fölkentek (christi) a misztikus krizma miatt, úgy mindannyian papok, mert tagjai az egyetlen papnak.”^[27]

A világi hívők és a világi jelleg

15. A keresztény „újdonság” az az alap és jogcím, mely szerint az összes Krisztusban megkeresztelt, Isten népének minden tagja egyenlő: „közös a tagok méltósága, közös az istengyermekség kegyelme, közös a meghívás a tökéletességre, egy az üdvösség, egy a remény, és osztatlan a szeretet.”^[28] A keresztség eme közös méltóságából következően a világi hívő a fölszentelt szolgálattal, a szerzetesekkel és szerzetesnőkkel együtt felelős az Egyház küldetéséért.

De a keresztségből fakadó közös méltóság a világi Krisztus-hívőben *sajátosan módosul*, s ez *megkülönbözteti* a paptól, a szerzetestől és a szerzetesnőtől, *anélkül, hogy elválasztaná tőlük*. A II. Vatikáni Zsinat tanítása szerint ez a sajátos módosulás a világi jelleg: „A világi hívek különös sajátossága a világi jelleg.”^[29]

Ahhoz, hogy a világi hívő egyházi állapotát teljesen és megfelelő módon föl tudjuk fogni, szemügyre kell venni e világi jelleg teológiai súlyát Isten üdvözítő tervének és az Egyház misztériumának fényénél.

Hogy VI. Pált idézzük, az Egyháznak „természetéből és küldetéséből fakadóan hiteles világi dimenziója van, mely az Ige megtestesülésének misztériumában gyökerezik és tagjaiban különböző módokon valósul meg”.^[30]

Az Egyház ugyanis a világban él, bár nem a világból való (vö. Jn 17,16), s az a küldetése, hogy Jézus Krisztus megváltó művét folytassa, mely „közvetlenül az emberek üdvösségére irányul, de

magában foglalja az egész evilági rend megújítását is.”[31]

Valóban, az Egyház *minden tagja* részesül ebből a világi jellegből, de *különböző módon*. Különösen a világi hívők részesedésének van sajátos gyakorlási módja, a Zsinat szavaival „különös és sajátos”, és éppen ezt fejezi ki a „világi jelleg”. [32]

A Zsinat, amikor a hívők világi állapotát írja le, elsősorban mint helyet jelöli meg, ahol Isten egyenként meghívja őket: „*Itt hívja meg őket az Isten*”. [33] Erről a helyről dinamikus szavakkal beszél: a világi hívők „a világban élnek, vagyis a világnak mindenféle feladatában és munkakörében a családi és társadalmi élet megszokott körülményei között, szinte ezekből a szálakból van szöve az életük.” [34] Olyan személyek tehát, akik az emberek megszokott életét élik, tanulnak, dolgoznak, baráti, társadalmi, hivatásbeli, kulturális stb. kapcsolatokkal rendelkeznek. A Zsinat ezt a sajátos jelleget nem külsődlegesnek vagy a dolgok korlátozó keretének tekinti, hanem olyan valóságnak, mely *arra van rendelve, hogy Jézus Krisztusban teljes értelmét elnyerje*. [35] A Zsinat megerősíti: „Maga a megtestesült Ige ugyanis részese akart lenni az emberi közösségnek. ... Az emberi kapcsolatokat – mindenekelelt a családi kapcsolatokat, melyek a társadalmi élet alapelemei – megszentelte, és önként alávetette magát hazája törvényeinek. Kora és országa munkásemberének életét akarta élni.” [36]

A „világ” így a világi hívők keresztény hivatásának környezete és eszköze lesz; mert magának a világnak az a rendeltetése, hogy az Atyát dicsőítse Krisztusban. A Zsinat ebből következően a legnagyobb bizonyossággal mutathatja meg a világi hívők felé elhangzó isteni hívás sajátos és különös értelmét. Ők ugyanis nem arra kapnak meghívást, hogy elhagyják azt az életmódot, melyet a világban folytatnak, hiszen a keresztség nem szakítja ki őket a világból, mint Pál apostol kifejezetten tanítja: „Maradjon meg tehát, testvérek, mindegyiktek abban a hivatásban Isten előtt, melyet kapott” (1Kor 7,24); de rájuk bíz egy hivatást, mely teljesen megfelel a világban elfoglalt helyzetüknek; ugyanis „Itt hívja meg őket Isten, hogy saját hivataluk gyakorlásával az evangélium szellemében élve kovászként belülről járuljanak hozzá a világ megszenteléséhez, és életük tanúságával – hitük, reményük és szeretetük ragyogásával – mutassák meg másoknak Krisztust.” [37] Így a világi hívők számára a világban való létezés és cselekvés nem csupán antropológiai és szociológiai, hanem sajátosan teológiai és egyházi valóság is. Világi körülményeik között ugyanis maga az Úr nyilvánítja ki tervét, és egyedi hivatást közöl velük, hogy „az ideigvaló dolgok intézése és Isten szerint való rendezése által keressék Isten Országát.” [38]

A szinódusi atyák pontosan ebből a szempontból állapították meg: „A világi hívő világi jellege tehát nem kizárólagosan szociológiai, hanem inkább teológiai értelemben határozandó meg. A világi jelleget a teremtő és megváltó Isten tettének fényében kell megérteni, aki a világot átadta a férfiaknak és nőknek, hogy részt vegyenek a teremtés munkájában, szabadítsák meg a teremtést a bűn befolyásától, s szentelődjenek meg a házasságban vagy a cölebsz életben, a családban, a munkában és más társadalmi tevékenységekben.” [39]

A világi Krisztus-hívők *egyházi állapotát* gyökerében a keresztény újdonság határozza meg és a világi jelleg minősíti.[40]

A só, a világosság, a kovász evangéliumi példáját Jézus ugyan minden tanítványa számára mondja, mégis ezek jellegzetes és sajátos módon a világi Krisztus-hívőkre vonatkoznak. E képek gazdag tartalmúak; tanítják ugyanis a világi Krisztus-hívők teljes és mély részvételét a földi, evilági dolgokban és emberi közösségekben, ugyanakkor és elsősorban ennek a részvételnek az újdonságát és eredetiségét, tudniillik, hogy az evangélium terjesztésére van rendelve.

Meghívottak az életszentségre

16. A világi hívők méltósága akkor tárul föl a maga teljességében, ha látjuk azt az első és eredeti hivatást, amelyet az Atya Krisztusban a Szentlélek által mindegyiküknek szán: a meghívást az életszentségre, a tökéletes szeretetre. A szent a Krisztus tanítványának ajándékozott méltóság legkiválóbb tanúja.

A II. Vatikáni Zsinatnak az életszentségre meghívottság egyetemes voltáról mondott szavai ragyogóak. Ez a meghívottság az az elsődleges és egyedülálló tulajdonság, mellyel az Egyház minden fiát és leányát fölruházta az a Zsinat, melyet a keresztény élet evangéliumi megújítására hívtak össze.[41] Az életszentségre hívás nem egy általános erkölcsi buzdítás, hanem *az Egyház misztériumából fakadó sürgető szükség, amit semmi sem helyettesíthet*; maga az Egyház ugyanis a választott szőlő, mely által a szőlővesszők élnek és növekednek Krisztus Urunk szent, megszentelő és tápláló életnedvéből; ő a misztikus Test, melynek tagjai a Főnek, Krisztusnak ugyanabból a szent életéből részesülnek; ő az Úr Jézus szeretett menyasszonya, akiért Önmagát adta, hogy megszentelje (vö. Ef 5,25 köv.). A Szentlélek, aki Jézus emberi természetét Szűz Mária méhében megszentelte (vö. Lk 1,35), maga van jelen és működik az Egyházban, hogy Isten megtestesült Fiának ugyanazt a szentségét közölje vele.

Ma sürgetőbb, mint valaha, hogy végre minden keresztény az evangéliumi megújulás útjára lépjen és nagylelkűen fogadja az apostoli buzdítást: tudniillik, hogy „szentek legyenek bármilyen körülmények között” (1Pét 1,15). Az 1985-ben egybegyűlt rendkívüli szinódus húsz évvel a Zsinat után ezt az igényt hangsúlyozta: „Mivel az Egyház Krisztusban misztérium, az életszentség jelének és eszközének kell tekintenünk Az Egyházban egész történelme folyamán a legnehezebb körülmények közepette is mindig a szent férfiak és nők voltak a megújulás forrásai és kezdeményezői. Ma buzgón és kitartóan esedezünk Istenhez szentekért.”[42]

Az Egyházban mindenki, mivel tagja az Egyháznak, megkapja a közös meghívást az életszentségre, és részesedik benne. A meghívás a világi hívőknek is szól az Egyház többi tagjától való minden megkülönböztetés nélkül: „Ezek után mindenki számára nyilvánvaló, hogy minden rendű és állapotú Krisztus-hívő meghívást kap a keresztény élet teljességére és a szeretet tökéletességére.”[43] „Így tehát minden Krisztus-hívő meghívást kap az életszentségre és saját

állapotának tökéletességére, s ezeket kötelesek is elérni.”[44]

Az életszentségre szóló meghívás a *keresztségben gyökerezik* és a többi szentségben, elsősorban a szent *Eucharisziában* megismétlődik; a Jézus Krisztust magukra öltött és a Lélekkel átítatott keresztények „szentek”; ezért alkalmasak és kötelesek a bennük létező szentséget tetteikben kifejezni. Pál apostol minden keresztényt állhatatosan arra buzdít, hogy úgy éljen, „amint a szentekhez illik” (Ef 5,3).

A Lélek szerinti élet, melynek gyümölcse a megszentelődés (vö. Róm 6,22; Gal 5,22), minden egyes megkereszteltet arra készítet – és el is várja tőlük –, hogy Jézus Krisztust kövesse és utánozza a boldogságok keresésével, Isten igéjének hallgatásával és a róla való elmélkedéssel, az Egyház liturgikus és szentségi életében való tudatos és tevékeny részvétellel, a magán-, családi és közösségi imádságokkal, az igazságosság éhezésével és szomjazásával, a szeretet parancsának minden körülmények közötti teljesítésével, és a testvérek, különösen a gyermekek, a szegények és a szenvedők szolgálatával.

Megszentelődés a világban

17. A világi hívők életszentségre szóló hivatása magával hozza, hogy a Lélek szerinti élet különös módon kifejeződjék a *világi dolgokhoz való hozzáállásukban és a földi tevékenységekben történő részvételükben*. Ismét az apostol figyelmeztet: „Akár mondtok, akár tesztek valamit, tegyetek mindent Urunk Jézus nevében, így adjatok hálát általa Istennek, az Atyának” (Kol 3,17). És a Zsinat, amikor az apostol szavait a világi hívőkre alkalmazza, komolyan figyelmeztet: „Sem a családért való fáradozásnak, sem bármilyen világi foglalkozásnak nem szabad kívül esnie lelki életük körén”. [45] A szinódusi atyák pedig ezt mondják: „A világi hívők életének egysége rendkívüli fontos; nekik ugyanis a rendes hivatásbeli és társadalmi élettel kell megszentelődniük. Hogy tehát a hivatásuknak megfeleljenek, a világi hívőknek a mindennapi tevékenységeket úgy kell tekinteniük, mint alkalmat arra, hogy Istenhez kapcsolódva teljesítsék az Ő akaratát, ugyanakkor a többi embernek szolgálva elvezessék őket az Istennel való közösségre Krisztusban.” [46]

A világi hívőknek az életszentségre szóló meghívást nem úgy kell felfogniuk, mint kikerülhetetlen, terhes kötelezettséget, hanem inkább mint annak a végtelen szeretetnek ragyogó jelét, mellyel az Atya a maga szentségében újjászülte őket. Így tehát e meghívás *lényeges rész, mely nem választható el a keresztség új életétől*; következésképpen a világi hívők méltóságának alkotóeleme. Hasonlóképpen az életszentségre szóló meghívás szorosan kötődik a világi hívők küldetéséhez és felelősen betöltendő feladatukhoz az Egyházban és a világban. Maga az életszentség ugyanis, melyet megélnék, s amely részesedés az Egyház életszentségében, elsődlegesen és alapvetően hozzájárul az Egyház építéséhez, amennyiben az a „szentek közössége”. Ezekből fakadóan a hittől megvilágosított szem előtt csodálatos távlat tárul föl: megszámíthatatlan világi Krisztus-hívő – férfiak és asszonyok, akik az életben és a mindennapi

tevékenységben gyakran észrevétlenek vagy meg nem becsültek, e világ nagyjai előtt ismeretlenek, az Atya azonban szeretettel szemléli őket – fáradhatatlan munkássá válik az Úr szőleijében; alázatosak, de nagy mesterek Isten kegyelmének hatalmából, akik az emberi történelemben Isten országának növekedéséért fáradoznak.

Továbbá az életszentség lényegi alap és pótolhatatlan föltétel az Egyház üdvözítő küldetésének teljesítéséhez. Az Egyház életszentsége valóban apostoli munkásságának és missziós lendületének titkos forrása és csalhatatlan mértéke. Az Egyház, Krisztus menyasszonya abban a mértékben válik a Szentlélektől termékeny anyává, amilyen mértékben engedi magát Krisztustól szeretni és viszonszereti Őt.

Térjünk vissza a szentírási képhez. A szőlővesszők azért sarjadnak és növekednek, mert a szőlőtőhöz tartoznak: „Amint a szőlővessző nem teremhet maga, csak ha a szőlőtőn marad, úgy ti sem, ha nem maradtok bennem. Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. Aki bennem marad, s én benne, az bő termést hoz. Mert nélkülem semmit sem tehettek.” (Jn 15,4-5)

Meg kell most emlékeznünk azokról a világi hívőkről, férfiakról és nőkről, akiket az Egyház a színódus hónapja alatt sorolt a boldogok és szentek közé. Isten egyetemes népe, és elsőként a világi Krisztus-hívők, maguk előtt látják az életszentség új példáit és a hősi erények új tanúit, akik az emberi élet általános feltételei mellett töltötték be hivatásukat. Amint a színódusi atyák is megerősítették: „A részegyházak, s különösen az úgynevezett fiatal egyházak vegyék észre tagjaik között azokat a férfiakat és nőket, akik az általános életkörülmények között és a házasságban szentül éltek, és mások számára példakép lehetnek, hogy alkalomadtán boldoggá és szentté avatásra javasolják őket.”^[47]

A világi hívők egyházi helyzetének meghatározását célzó megfontolások végén hadd idézzük emlékezetünkbe Nagy Szent Leó nevezetes figyelmeztetését: „Ismerd föl, keresztény, a te méltóságodat!”^[48] Szent Maximus torinói püspök hasonló szavakkal tanította azokat, akik megkapták a szent keresztség kenetét: „Szemléljétek tehát azt a tisztességet, melyet ebben a misztériumban nyertetek el!”^[49] Minden megkeresztelt mérlegelje Szent Ágoston szavait: „Örvendjünk és adjunk hálát, mert nemcsak keresztényekké, hanem Krisztussá lettünk... Csodálkozzatok és örvendeztetek: Krisztussá lettünk!”^[50]

A keresztény méltóság, mely az Egyház minden tagja egyenlőségének forrása, megerősíti és fejleszti a közösség és a testvériség lelkét, egyszersmind a világi hívők apostoli és missziós lendületének titkos ereje. Ez az a *méltóság*, amely a legtöbbre kötelez; a munkások méltósága, akiket az Úr a szőleijébe dolgozni hívott. Amint a Zsinat megfogalmazásában olvassuk: „Minden laikusra vár tehát a nagyszerű feladat, hogy az üdvösség isteni terve minden idők és minden földrész valamennyi emberéhez egyre inkább eljusson.”^[51]

MINDNYÁJAN AZ EGYETLEN SZŐLŐTŐ SZŐLŐVESSZŐI VAGYUNK A VILÁGI HÍVŐK A KÖZÖSSÉG-EGYHÁZBAN

A közösség-Egyház misztériuma

18. Hallgassuk ismét Krisztus szavait: „Én vagyok az igazi szőlőtő, és Atyám a szőlőműves... *Maradjatok énbennem, és én bennetek maradok*” (Jn 15,1-4).

Ezek az egyszerű szavak megismertetik velünk azt a titokzatos közösséget, mely az Urat és tanítványait, Krisztust és a megkeresztelteket egységbe fogja; ez a közösség ugyanis élő és éltető, s erejéből a keresztények már nem önmagukhoz tartoznak, hanem mint beoltott szőlővesszők, Krisztus tulajdonai.

A keresztények Krisztussal való közösségének őstípusa, forrása és célja az a közösség, melyben maga a Fiú van a Szentlélek ajándékában az Atyával; a keresztények tehát, amikor ugyanannak a Szentléleknek szeretetkötelékében egyesülnek a Fiúval, az Atyával egyesülnek.

Jézus folytatja: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők” (Jn 15,5). A Krisztus-hívőknek e Krisztusban való közösségből ered a keresztények egymással való közössége, mivel mindannyian az egyetlen szőlőtő szőlővesszői, aki Krisztus. Az Úr Jézus ebben a testvéri közösségben mutatja meg az Atya, a Fiú és a Szentlélek szeretetének csodálatos képét és a titokzatos részvételt e bensőséges életben. Ezért a közösségért imádkozott Jézus: „Legyenek mindnyájan egy. Amint te, Atyám, bennem vagy, s én benned, úgy legyenek ők is bennünk, hogy így elhiggye a világ, hogy te küldtél engem.” (Jn 17,21)

Ez a közösség maga az Egyház misztériuma, amint erre méltán emlékeztet a II. Vatikáni Zsinat Szent Ciprián jól ismert szavaival: „Így az egyetemes Egyház úgy jelenik meg, mint 'az Atya, a Fiú és a Szentlélek egységéből eggyé vált nép’”.^[52] E közösség-Egyház misztériumára emlékeztet bennünket az Eucharisztia ünneplésének kezdetén Szent Pál apostol köszöntése: „A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme, az Atyaisten szeretete és a Szentlélek egyesítő ereje legyen mindnyájatokkal” (2Kor 13,13).

Miután megrajzoltuk a világi hívők „képét” a maga méltóságában, most elmélkednünk kell küldetésükről és felelősségükről az Egyházban és a világban; de ezt csak a közösség-Egyház éltető összefüggésében érthetjük meg.

A Zsinat és a közösség ekkleziológiája (ecclesia communionis)

19. Ez ugyanis a legáltalós meghatározás, amelyet az Egyház önmagáról megfogalmazott a II. Vatikáni Zsinaton, miként ezt az 1985-ös rendkívüli szinódus húsz évvel a Zsinat után megállapította: „A közösségi ekkleziológia a Zsinat megnyilatkozásaiban központi és alapvető

eszme. A Szentírásra alapuló *koinónia/communio* (közösség) fogalom az ősegyházban nagy tiszteletnek örvendett és a keleti egyházakban mind a mai napig él. A II. Vatikáni Zsinat óta sok történt azért, hogy az Egyházat egyre inkább közösségnek értsük és ezt egyre inkább életté váltsuk. De mit is jelent valójában ez az összetett 'közösség' fogalom?

Alapvetően az Istennel Jézus Krisztus által a Szentlélekben való közösségről van szó. Ez a közösség Isten ígéjében és a szentségekben birtokolható. A keresztség az Egyház közösségének ajtaja és alapja; az Eucharisztia az egész keresztény élet forrása és csúcsa (vö. *Lumen Gentium* 11). Krisztus eucharisztikus Testének közössége jelzi és megvalósítja, vagyis fölépíti minden keresztény hívő bensőséges közösségét Krisztus Testében, ami az Egyház.” (vö. 1Kor 10,16 köv.)[\[53\]](#)

Nem sokkal a Zsinat befejezése után (1966-ban) VI. Pál ezeket a szavakat intézte a hívekhez: „Az Egyház közösség. De mit jelent a közösség? A katekizmusnak arra a részére kell gondolnunk, amely *szentek közösségéről* szól. Az Egyház és a szentek közössége egy és ugyanaz, és a szentek közössége kettős, eleven részesedést jelent: a keresztények beletestesülését Krisztus életébe, és egy és ugyanazon szeretet vérkeringését a hívek egész közösségében, ebben és a másik világban. A Krisztussal és Krisztusban való egység: egység a keresztények között az Egyházban.”[\[54\]](#)

A szentírási képek, melyek révén a Zsinat bevezet minket az Egyház misztériumának szemlélésére, megvilágítják a közösség-Egyház valóságát, a közösségnek abban az értelmében, miszerint a keresztényeket nem lehet elszakítani Krisztustól és egymástól. Ezek a képek: az akol, a nyáj, a szőlőtő, a lelki épület, a szent város.[\[55\]](#) Kiemelkedik közülük a test képe, melyet leginkább Pál apostol használ, kinek mindig új és fényt árasztó tanításával a Zsinat számos megállapításában találkozunk.[\[56\]](#) A Zsinat az üdvtörténetből az Egyház képét mint *Isten népét* eleveníti föl és mutatja be: „Úgy tetszett Istennek, hogy az embereket ne egyenként, minden társas kapcsolat kizárásával szentelje meg és üdvözítse, hanem néppé tegye őket, mely Őt igazságban megismeri és szentül szolgál Neki.”[\[57\]](#) Ezt a tanítást a *Lumen Gentium* első soraiban csodálatos módon foglalja össze a Zsinat: „Mivel pedig az Egyház Krisztusban mintegy szentsége, azaz jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberi nem egységének...”[\[58\]](#)

A *közösség-Egyház valósága* tehát integrális része, sőt *központja* a „*misztériumnak*”, Isten üdvözítő tervének. Ebből következik, hogy az egyházi közösséget nem lehet megfelelő módon megmagyarázni, ha azt csupán és egyszerűen szociológiai vagy pszichológiai valóságként fogjuk föl. A közösség-Egyház egy „új” nép, „messiási nép”, tudniillik egy olyan nép, melynek „*feje* Krisztus, ... *jogállása* Isten fiainak méltósága és szabadsága, ... *törvénye* az új parancs, hogy úgy kell szeretnie, ahogyan maga Krisztus szeretett bennünket, ... *célja* az Isten Országá, ... (és Krisztus) az élet, a szeretet és az igazság közösségévé alapította.”[\[59\]](#) Ezért a kötelékek, amelyek az új nép tagjait egymással és főként Krisztussal összekötik, nem „test” vagy „vér”

kötélékei, hanem lelki kötélekek, sőt a Szentlélektől erednek, akit minden megkeresztelt megkap (vö. Joel 3,1).

Mert az a Lélek, aki öröktől fogva egybefűzi az egy és oszthatatlan Szentháromságot, s aki, amikor „az idők teljessége elérkezett” (Gal 4,4), az emberi testet elválaszthatatlanul egyesítette Isten Fiával, maga ez a Lélek a keresztények egymást követő nemzedékein át a közösség megszakíthatatlan és kimeríthetetlen forrása az Egyház számára és az Egyházban.

Szerves közösség: különbözőség és kölcsönös kiegészítés

20. Ha pontosabban fejezzük ki magunkat, az egyházi közösség az élő szervezetekhez hasonló „szerves” közösség; ez leginkább abban nyilvánul meg, hogy a *különböző* karizmák és felelőségek kölcsönösen *kiegészítik* egymást. E különbözőség (diversitas) és kölcsönös kiegészítés (complementaritas) által tehát minden egyes világi Krisztus-hívó kapcsolatba kerül az *egész testtel*, és följajánlja neki a *maga szolgálatát*.

A Krisztus misztikus Testével való szerves közösséget különösen Pál apostol hangsúlyozza, kinek nagyon gazdag tanítását újra meghallgathatjuk abban a szintézisben, melyet a Zsinat alkotott: Krisztus ugyanis, miként a *Lumen Gentiumban* olvashatjuk, „az összes nemzetből meghívott testvéreit Lelke közlésével titokzatosan a testévé tette. Ebben a testben Krisztus élete árad szét a hívőkbe...

Amint az emberi test tagjai, jóllehet sokan vannak, mégis egy testet alkotnak, úgy a hívők is Krisztusban (vö. 1Kor 12,12). Krisztus testének építésénél is érvényesül a tagoknak és a feladatoknak a különbözősége. Egy a Lélek, aki sokféle ajándékát a maga gazdagsága és a szolgálatok szükségletei szerint osztja szét az Egyház javára (vö. 1Kor 12,1-11). Az ajándékok közül kimagaslik az apostoloknak adott kegyelem, mert az ő tekintélyüknek a Lélek még a karizmatikusokat is alárendeli (vö. 1Kor 14). Ugyanaz a Lélek személyesen, a maga erejével és a tagok belső összetartozásával egyesítvén a testet, létrehozza és sürgeti a szeretetet a hívők között. Ezért ha szenved az egyik tag, mind együtt szenved vele, s ha tiszteletben van része az egyik tagnak, valamennyi együtt örül vele” (vö. 1Kor 12,26).^[60]

Egy és ugyanazon Lélek tehát a különbözőség és az egység elve az Egyházban. De ismét csak a *Lumen Gentiumban* olvassuk: „Annak érdekében, hogy Benne (tudniillik Krisztusban)(vö. Ef 4,23) szüntelenül megújuljunk, a Lelkéből adott nekünk, aki egy és ugyanaz a Főben és a tagokban, az egész testet úgy élteti, fogja össze és mozgatja, hogy tevékenységét ahhoz a szerephez hasonlíthatták az egyházatyák, melyet az életelv, azaz a lélek tölt be a testben.”^[61] És egy másik helyen – mely tömörsége miatt nagyon fontos annak a kérdésnek megválaszolása szempontjából, hogy mi az egyházi közösség sajátos „szerves” volta, figyelembe véve állandó fejlődését a tökéletes közösség felé – a Zsinat ezt írja: „A Lélek az Egyházban és a hívők szívében mint templomában lakik (vö. 1Kor 3,16; 6,19), imádkozik bennük és tanúságot tesz a fogadott fiúságról

(vö. Gal 4,6; Róm 8,15-16.26). Az Egyházat, melyet elvezet a teljes igazságra (vö. Jn 16,13) és összefog a szolgálatban és a közösségben, különböző hierarchikus és karizmatikus ajándékokkal látja el, irányítja és ékesíti a maga gyümölcseivel (vö. Ef 4,11-12; 1Kor 12,4; Gal 5,22). Az evangélium erejével megfiatalítja, szüntelenül megújítja és elvezeti a vőlegénnyel való teljes egyesülésre. A Lélek és a menyasszony ugyanis azt mondja az Úr Jézusnak: „Jöjj el!T” (vö. Jel 22,17).^[62]

Az egyházi közösség tehát ajándék, a Szentlélek nagy ajándéka, s a Krisztus-hívők arra hivatottak, hogy hálás szívvel fogadják és nagy felelősséggel éljenek vele; konkrétan ez történik, amikor bármely tag részesedik az Egyház életében és küldetésében, köztük a világi Krisztus-hívők, akik nagy mértékben szolgálhatják az Egyházat különböző és egymást kiegészítő szolgálataikkal és karizmáikkal.

A világi Krisztus-hívő „soha nem zárkozhat annyira önmagába, hogy lélekben elszakadjon a közösségtől; inkább szüntelenül ápolnia kell a kapcsolatot a többiekkel a testvériség tudatával a közös méltóság örömeivel, s törekedvén arra, hogy a közös örökség termékeny legyen. A világi hívőnek, épp úgy, mint a többieknek, az Úr Lelke számtalan ajándékot ad, és különböző szolgálatokra, feladatokra hívja; ugyanakkor figyelmezteti, hogy ha kiemelkedik a többiek közül, az nem a *méltóságban teszi nagyobbá, hanem a szolgálatra való alkalmasságát formálja sajátossá és egészíti ki...* Így tehát a világi Krisztus-hívő karizmái és hivatalai, feladatai és szolgálatai a közösségben és a közösségért vannak, mint a lelkipásztorok bölcs vezetése alatt mindenkinek szóló, egymást kiegészítő gazdagságok.”^[63]

A szolgálatok és karizmák a Szentlélek ajándékai az Egyház számára

21. A II. Vatikáni Zsinat a szolgálatokat és a karizmákat úgy mutatja be, mint a Szentlélek ajándékait Krisztus Testének építésére és az üdvözítő küldetés teljesítésére a világban.^[64] Az Egyházat ugyanis a Lélek vezeti és irányítja, aki a különböző hierarchikus és karizmatikus ajándékokat osztogatja a megkeresztelték között, és mindenkit arra hív, hogy a maga módján legyen tevékeny és felelős.

Vegyük most szemügyre a közvetlenül a világi Krisztus-hívőkkel és a közösség-Egyház életében való részvételükkel kapcsolatos szolgálatokat és karizmákat.

Szolgálatok, hivatalok és tevékenységek

A Egyházban végzett különböző szolgálatok részesedést jelentenek Jézus Krisztus szolgálatában, aki az életét a juhaiért adó jó Pásztor (vö. Jn 10,11), az alázatos szolga, aki életét adja mindenki üdvösségéért (vö. Mk 10,45). Pál nagyon világosan beszél az apostoli egyházak szolgálati jellegéről, amint a korintusi hívekhez írt első levelében olvassuk: „Az Egyházban Isten némelyeket apostollá, másokat prófétává, ismét másokat tanítóvá tett...” (1Kor 12,28) Az efezusiakhoz írt

levélben pedig ez áll: „Mindegyikünk Krisztus ajándékozásának mértéke szerint részesült a kegyelemben ... Ő némelyeket apostollá, másokat prófétává, ismét másokat evangélistává, pásztorrá és tanítóvá tett, hogy szolgálatuk betöltésére neveljék a szenteket, és fölépítsék Krisztus testét, amíg mindnyájan el nem jutunk a hitben és az Isten Fia megismerésében az egységre, és meglelt emberré nem leszünk, eljutva a krisztusi nagykorúságra.” (Ef 4,7.11-13; vö. Róm 12,4-8). Amint ezekből a szövegekből és az Újszövetség más helyeiből is kiviláglik, a szolgálatok, miként az egyházi ajándékok és hivatalok is, sokfélék és különbözők.

Az egyházi rendből származó szolgálatok

22. Az Egyházban első helyen *szentségi szolgálatokkal* találkozunk, azaz olyan szolgálatokkal, melyek az egyházi rend szentségéből származnak. Az Úr Jézus ugyanis apostolokat választott és állított az Újszövetség népe csírájául és a szent hierarchia kezdetéül,[65] megparancsolván nekik, hogy tanítsanak minden nemzetet (vö. Mt 28,19), s alakítsák ki és kormányozzák a papi népet. Az apostolok e küldetése, melyet az Úr Jézus folyamatosan rábíz népe pásztoraira, valódi szolgálat, melyet a Szentírás nagyon kifejezően „diakoniának”, azaz szolgálattételnek, szolgálatnak nevez. Így tehát a szolgák a Szentlélek ezen karizmáját megszakítatlan apostoli folytonosságban s az ordo szentsége által a föltámadott Krisztustól kapják; megkapják a tekintélyt és a szent hatalmat is, hogy „Krisztus, a Fő személyében cselekedjenek”[66] az Egyház szolgálatára, és Isten népét a Szentlélekben az evangélium és a szentségek által összegyűjtsék.

A szentségi rendből eredő szolgálatok tehát inkább az egész Egyház élete és küldetése javára adott kegyelem, mintsem jótétemény a fölvevő számára. Bizonyos részesedést fejeznek ki és valósítanak meg Jézus Krisztus papságában, mely más, és nem csupán fokozatilag, hanem lényegileg különbözik attól a részesedéstől, mely minden Krisztus-hívőnek adatik a keresztség és a bérmálás által. Egyébként ez a szolgálati papság, amint a II. Vatikáni Zsinat figyelmeztet, lényege szerint az összes hívő királyi papsága felé irányul és arra van rendelve.[67]

A pásztorok tehát, hogy az Egyházban biztosítsák és erősítsék a közösséget, főként a különböző és egymást kiegészítő szolgálatok összefüggésében, meg ne feledkezzenek arról, hogy szolgálatuk radikális módon Isten egész népének szolgálatára van rendelve (vö. Zsid 5,1); s viszont, a világi Krisztus-hívők ismerjék el, hogy a szolgálati papság feltétlenül szükséges életükhöz és az Egyház küldetésében való részesedésükhöz.[68]

A világiak szolgálatait, hivatalait, tevékenységeit

23. Az Egyház üdvözítő küldetése nem csupán azon szolgák által valósul meg, akik az egyházi rend szentségében részesültek, hanem a világi Krisztus-hívők révén is; ők ugyanis megkeresztelt állapotuk és sajátos hivatásuk erejében, mindenki a maga mértéke szerint, részt vesznek Krisztus papi, prófétai és királyi tisztségében.

A lelkipásztoroknak tehát el kell ismerniük és elő kell segíteniük a világi Krisztus-hívők szolgálatait, hivatalait és feladatait, mivel ezek *szentségi alapja a keresztség, a bérmálás, és sok esetben a házasság szentsége.*

Valahányszor tehát az Egyház szükséglete vagy java megkívánja, a lelkipásztorok az egyetemes jog szabályai szerint a világi Krisztus-hívőkre bízhatnak bizonyos tevékenységeket, melyek, jóllehet kötődnek a lelkipásztorok saját feladataihoz, mégsem követelik az egyházi rend szentségi karakterét. Az Egyházi Törvénykönyvben ugyanis ez áll: „Ahol az Egyház számára szükséges, a szolgálatra rendelt személyek hiányában a világiak is gyakorolhatják ezek bizonyos feladatait, még akkor is, ha nem lektorok vagy akolitusok: gyakorolhatják az ige szolgálatát, vezethetik a liturgikus imádságot, kiszolgáltathatják a keresztséget és áldoztathatnak, a jog előírásainak megfelelően.”^[69]

Mindazonáltal az *ilyen tisztségek gyakorlása nem teszi a Krisztus-hívőt lelkipásztorrá, a szolgálat* ugyanis nem a tisztségből, hanem a szentelésből fakad. Egyedül az egyházi rend szentsége részesíti a fölszentelt szolgát Krisztus, a Fő és Pásztor tisztségében és az Ő örök papságában.^[70] Amikor egy kiegészítő tevékenységet végeznek, az közvetlenül és formálisan a lelkipásztortól kapott hivatalos megbízás erejéből lesz törvényessé; és konkrét megvalósulásakor az egyházi tekintély irányítása alatt áll.^[71]

A legutóbbi szinódus az esetek tág és változatos körképét rajzolta meg, mely megmutatja, hogy az Egyházban a megkereszteltek szolgálatait, hivatalait, feladatait mily módon kell fölfogni. Az atyák nagyra értékelték a világi Krisztus-hívők, férfiak és nők segítségét az apostolkodásban a világ megszentelésére, s az evilági feladatok keresztény végzésére, valamint nemes, nagylelkű segítőkészségüket a hirtelen előálló, súlyos helyzetekben, krónikus inségekben.^[72]

Így tehát a Zsinat utáni liturgikus megújulásban maguk a világi Krisztus-hívők is fölfedezték, hogy nagyobb szerep vár rájuk a liturgikus közösségben és annak előkészítésében, s napról napra készségesebbnek mutatkoznak a szerepvállalásra; a liturgikus cselekmény ugyanis nem csupán a papság, hanem az összes jelenlévő szent cselekménye. Ezért természetes, hogy azokat a feladatokat, melyek nem sajátosan a fölszentelt papság feladatai, a világi Krisztus-hívők töltsék be.^[73] Ebből szinte spontán következik, hogy miután a Krisztus-hívők ténylegesen részt kaptak a liturgikus cselekményben, részt kapjanak Isten igéjének hirdetésében és magában a lelkipásztori szolgálatban is.^[74]

Mindazonáltal ezen a szinóduson voltak olyanok is, akik a pozitív jelek mellett negatívumokra is rámutattak a „szolgálat” szó meggondolatlan használata, a szolgálati és általános papság egyenlővé tétele és összekeverése, illetve amiatt, hogy bizonyos egyházi törvényeket és szabályokat alig tartanak meg; továbbá hogy önkényesen értelmezik a „szubszidiaritás” fogalmát; hogy a világi Krisztus-hívők bizonyos értelemben „klerikalizálódnak”; s fönnáll annak veszélye, hogy az egyházi rend szentségére épülő szolgálattal párhuzamos egyházi struktúrát hoznak létre.

A szinódusi atyák pontosan e veszélyek elkerüléséért hangsúlyozták annak szükségességét, hogy világosan és pontosabb terminológiával[75] kell szólni mind a *küldetés egységéről* az Egyházban, mely küldetés minden megkereszteltet illet, mind az egyházi rend szentségén alapuló *lelkipásztori szolgálatnak* a többi – a keresztség és a bérálás szentségében gyökerező – egyházi szolgálattól, hivataltól és tevékenységtől való *lényegi különbözőségéről*

Így először is a lelkipásztoroknak, amikor világi Krisztus-hívőkre különböző szolgálatokat, hivatalokat és tevékenységeket bízunk, igen nagy gondot kell fordítaniuk arra, hogy tanítsák őket e feladatok és a keresztség mély összefüggésére. Ezen túlmenően a lelkipásztoroknak vigyázniuk kell arra, hogy ne történjenek visszaélések és ne tételezzék föl könnyelműen a „helyzetek sürgősségét” vagy a „szubszidiaritás szükségességét”, amikor ténylegesen nincs erről szó, vagy amikor az esetleges nehézségeknek elébe lehet menni ésszerű és jobban összehangolt lelkipásztori szervezéssel.

A különböző szolgálatokat, hivatalokat és tevékenységeket, melyeket a Krisztus-hívők törvényesen végezhetnek a liturgiában, a hit továbbadásában és az Egyház lelkipásztori szervezeteiben, *sajátos világi hivatásuk jellegével összhangban* kell gyakorolni, mely más, mint a főszentelt szolgálaké. Az *Evangelii Nuntiandi* kezdetű pápai buzdítás – mely számtalan hívőt indítva tevékeny részvételre az Egyház életében és küldetésében, fontos és áldásos következménnyel járt – ebben az értelemben emlékeztet: „Evangelizáló munkájuk sajátos területe a rendkívül bonyolult politikai, társadalmi, gazdasági élet; a kultúra világa, a tudomány, a művészetek, a nemzetközi kapcsolatok, a tömegkultúra eszközei, de sok minden egyéb is, ami érinti az evangelizációt: a szerelem, család, gyermekek és ifjak nevelése, a szakmai munka – de az emberi szenvedés is! Bárcsak lenne minél több világi hívő, akit eltölt az evangéliumi szellem, és aki átérzi felelősségét és elkötelezettségét! Bárcsak lenne minél több világi hívő, aki saját adottságai között, hozzáértéssel részt vállal az apostoli munkában, és hajlandó kibontakoztatni rejtett, lappangó képességeit! Anélkül, hogy saját szakmai munkájuk hátrányt szenvedne, bemutatják azt a földi léten túlmutató távlatot, amelyet a világ gyakran nem is ismer. Így szolgálják Isten országának építését, következésképp az üdvösséget Jézus Krisztusban.”[76]

A szinódus munkája folyamán az atyák mélyrehatóan megvizsgálták a *lektori és akolitusi szolgálatot*, melyeket a latin Egyház régebben a szentségi papság felé vezető út lépcsőfokaiként szemlélt. VI. Pál *Ministeria quaedam* (1972. augusztus 15.) motu proprioja révén e szolgálatok nagyobb önállósághoz és stabilitáshoz jutottak, és így a lektori és akolitusi szolgálatban világi Krisztus-hívőket is lehet részesíteni, *de csak férfiakat*. Ugyanilyen értelmű az új Egyházi Törvénykönyv is.[77] Az atyák kifejezték óhajukat, hogy az illetékesek vizsgálják fölül a *Ministeria quaedamot*, számot vetve a részegyházak szokásaival, és pontosítsák különösen azokat a követelményeket, melyek alapján ezen szolgálatokra a jelölteket ki kell választani.[78]

Ezért külön bizottság alakult. A bizottság célja nemcsak az, hogy feleletet adjon a szinódusi atyák kifejezett kívánságára; hanem ezen túlmenően elmélyült módon tanulmányozni szándékozik a

különböző teológiai, liturgikus, jogi és lelkipásztori problémákat, melyek bőségesen jelentkeznek manapság, amikor a világi Krisztus-hívőkre szolgálatokat bízunk.

Hogy az Egyház e gyakorlata a világi Krisztus-hívőknek juttatott szolgálatok területén rendezett és gyümölcsöző legyen, ameddig a bizottság a munkáját be nem fejezi, minden részegyház hűséges tisztelettel köteles viseltetni a fentebb említett teológiai alapelvek iránt. Ez a köteles hűség különösen vonatkozik az egyházi rend szentségén alapuló szolgálati papság és az általános papság közötti lényegi különbség, következésképpen az egyházi rendből fakadó szolgálatok és a keresztség valamint a bérmálás szentségeiből származó szolgálatok közötti lényegi különbség tiszteletben tartására, fönntartására, megőrzésére.

A karizmák

24. A Szentlélek, amikor a közösség-Egyháznak a különböző szolgálatokat átadja, azokat sajátos ajándékkal és késztetéssel látja el, melyeket *karizmáknak* nevezünk és amelyek sokféle módon nyilvánulnak meg, mert kifejezik a Lélek abszolút szabadságát az ajándékozásban és megfelelnek az idők sokféle követelményeinek, amint ez az Egyház történetéből nyilvánvaló. Ezen ajándékoknak az Újszövetség különböző helyein olvasható leírása és osztályozása mutatja változatosságukat: „A Lélek megnyilvánulásait mindenki azért kapja, hogy használjon vele. Az egyik ugyanis a bölcsesség ajándékát kapja a Lélektől, a másik a tudás adományát ugyanattól a Lélektől, a harmadik a hitet kapja ugyanabban a Lélekben vagy pedig a gyógyítás adományát szintén ugyanabban a Lélekben. Van, aki csodatevő hatalmat kap, van, akinek a prófétálásnak vagy a szellemek elbírálásának képessége jut osztályrészül. Más különféle nyelveket vagy pedig a nyelvek értelmezését nyeri el ajándékol” (1Kor 12,7-10; vö. 1Kor 12,4-6. 28-31; Róm 12,6-8; 1Pét 4,10-11).

Mind az egészen rendkívüli, mind az egyszerűbb és egészen kicsi karizmák tehát *a Szentlélek kegyelmei*, melyek közvetlenül vagy közvetve, de az Egyház javára adatnak azáltal, hogy az Egyház épülésére, az emberek javára és a világ ínségeinek enyhítésére vannak rendelve.

A különböző karizmák napjainkban is virágoznak a világi Krisztus-hívők, férfiak és nők között. Meghatározott személy kapja ezeket, de másokkal megoszthatók, azért, hogy az időben mint eleven és gazdag örökség folytatódjanak, és sajátos lelki rokonságot hozzanak létre a személyek között. A II. Vatikáni Zsinat pontosan e tárgyban, a világiak apostolkodásáról megállapítja: „A Szentlélek, aki Isten népének megszentelésén a szolgálat és a szentségek által munkálkodik, apostolkodásukhoz a hívőket is ellátja különleges adományokkal (vö. 1kor 12,7), tetszése szerint osztván kinek-kinek (1Kor 12,1), hogy valamennyien a kapott ajándékok szerint egymás szolgálatára legyenek mint Isten sokféle kegyelmének letéteményesei (1Pét 4,10) az egész test épülésére a szeretetben” (vö. Ef 4,16).^[79]

Márpedig ha a Szentlélek ajándékainak ez az eredete, logikusan várható, hogy akik ezeket

megkapták, az egész Egyház javára és növekedésére élnek velük, miként a Zsinat erre helyesen figyelmeztet.[80]

A karizmákat tehát *hálás lélekkel kell fogadnia* nemcsak annak, aki kapja, hanem az Egyházban mindenkinek; a kegyelem gazdag kincstárának kell ugyanis tekinteni őket, ahonnan az apostoli erő és Krisztus egész Testének életszentsége táplálkozik; föltéve, hogy ezek az ajándékok valóban a Szentlélektől származnak és a Lélektől jövő indíttatásoknak megfelelően alkalmazzák őket. Ebben a munkában a *karizmák megkülönböztetése* mindig szükséges, mert amint a szinódusi atyák megerősítették: „A Szentléleknek – aki ott fú, ahol akar – a működését nem mindig könnyű fölismerni és elfogadni. Tudjuk, hogy Isten működik minden Krisztus-hívőben, és tudatában vagyunk azoknak a jótéteményeknek, melyek a karizmákból származnak, mind az egyes személyek, mind az egész keresztény közösség számára. De hasonlóképpen tudatában vagyunk a bűn hatalmának és a törekvésnek, mely a hívők és a közösségek életét megkavarni és megszegyeníteni akarja.”[81]

Ezért egyetlen karizma sem független az Egyház pásztoraitól, hanem alá van vetve az egyházi tekintélynek. A Zsinat világosan írja: „valódiságuk és célszerű fölhasználásuk megítélése azokra tartozik, akik előljárók az Egyházban, s kiknek különösképpen feladata, hogy ki ne oltsák a Lelket, hanem mindent mérlegeljenek, és a jót tartsák meg” (vö. 1tesz 5,12 és 19-21),[82] hogy minden karizma a maga különböző és kiegészítő módján együttműködjék a közjóért.

A VILÁGI HÍVŐK RÉSZESÉDÉSE AZ EGYHÁZ ÉLETÉBEN

A részegyházak és az egyetemes Egyház

25. A világi Krisztus-hívők nemcsak sajátos tevékenységeik és karizmáik gyakorlásával, hanem sok más módon is részt vesznek az Egyház életében.[83]

Ez a részesedés először és szükségszerűen a részegyházak, azaz az egyházmegyék életében és küldetésében fejeződik ki, melyekben „Krisztus egy, szent, katolikus és apostoli Egyháza valóban jelen van és tevékenykedik”. [84]

Annak érdekében, hogy a világi Krisztus-hívők részesedése az Egyház életében megfelelő legyen, világosan kell látniuk, *milyen összefüggésben van a részegyház az egyetemes Egyházzal*. A részegyház ugyanis nem az egyetemes Egyház valamiféle „széttöredezéséből” származik, miként az egyetemes Egyház sem a részegyházak egyszerű összege; ellenkezőleg, eleven, lényegi és állandó kötelék köti őket össze, mert az egyetemes Egyház a részegyházakban létezik és nyilvánul meg. Ezért mondja a Zsinat, hogy „a részegyházak az egyetemes Egyház képmásai”, s „bennük és belőlük áll az egy és egyetlen katolikus Egyház.”[85]

Ugyanez a Zsinat határozottan ösztökéli a világi Krisztus-hívőket, hogy tevékenyen éljék meg a

részegyházhoz tartozást, ugyanakkor mind „katolikusabb” lelkületet tanúsítsanak, amint a világiak apostolkodásáról szóló határozatban olvassuk: „Ápolják magukban az egyházmegyéhez tartozás tudatát, melynek a plébánia egy sejtje; főpásztoruk hívására kapcsolódjanak be az egyházmegyei munkába. Sőt, hogy megfeleljenek a városok és a falusi körzetek igényeinek, ne korlátozzák közreműködésüket csak a plébánia vagy az egyházmegye területére, hanem terjesszék ki a plébániák és egyházmegyék közötti, nemzeti vagy akár nemzetközi munkaterületekre is; annál is inkább, mert a lakosság napról napra fokozódó vándorlása, a kölcsönös kapcsolatok sokasodása és az emberek gyakori érintkezése nem engedi meg többé, hogy a társadalom bármely része magába zárkózzék. Így tehát törődjenek Isten egész népével az egész földkerekségen.”^[86]

A legutóbbi szinódus ugyanebben a szellemben kérte, hogy támogassák az *egyházmegyei lelkipásztori tanácsok* fölállítását, és szükség esetén forduljanak hozzá. Valójában itt az együttműködés és párbeszéd, valamint a józan ítéletalkotás lényegi formájáról van szó egyházmegyei szinten. A világi hívők részvétele az ilyen tanácsokban kiszélesítheti a körültekintőbb konzultáció lehetőségét valamint a közreműködést, és ezek a tanácsok bizonyos esetekben a határozatokra is befolyást gyakorolhatnak.^[87]

Ugyanígy a világi Krisztus-hívők részvételét az *egyházmegyei szinódusokon* vagy a *részleges* tartományi, illetve egyetemes zsinatokon az Egyházi Törvénykönyv biztosítja;^[88] ez jó hatással lehet a közösség alakulására, és segítheti a részegyház küldetésének teljesítését mind a saját határai között, mind ugyanazon egyháztartománynak a többi részegyházzal vagy a püspöki konferenciával fönnálló kapcsolatában.

A püspöki konferenciák pedig tanulmányozzák annak lehetőségét, mind nemzeti, mind regionális szinten, miként lehet fejleszteni a világi Krisztus-hívőkkel, férfiakkal és nőkkel a konzultációt és együttműködést; így mérlegelni lehet a közös problémákat és világosabbá válhat mindannyiuk egyházi közössége.^[89]

A plébánia

26. Az egyházi közösség, jóllehet mindig bizonyos egyetemes jelleggel rendelkezik, mégis, közvetlenül és láthatóan a *plébániában* jelenik meg, mely az Egyház konkrét megjelenési helye, sőt bizonyos értelemben maga az Egyház, vagy maga a fiai és lányai között élő Egyház.^[90]

Ezért a hitben mindannyiunknak föl kell fedeznünk a plébánia igazi arcát, azaz az Egyház „misztériumát”, mely általa van jelen és cselekszik; a plébánia ugyanis, bár néha nagyon kevés hívője van és nagyon szegény, illetve hatalmas területen van szétszórva, vagy a mai kaotikus építkezés következtében alig észrevehető épület, nem azonos a szervezettel, a területtel vagy épülettel; hanem inkább testvéri közösségként Isten családja;^[91] „a szívélyes, testvéri és családi együttlét otthona”;^[92] „a Krisztus-hívők közössége”.^[93] Végül a plébánia teológiai valóságra épül, mert *eucharisztikus közösség*.^[94] Ez pedig azt jelenti, hogy a plébánia olyan közösség, mely

alkalmas az Eucharisztia ünneplésére, melyben föllelhető az az eleven gyökér, melyből a plébánia épül, és az a szentségi kötelék, mely létrehozza a teljes közösséget az egyetemes Egyházzal. Ez az alkalmasság abból fakad, hogy a plébánia a *hit közössége* és *szerves közösség*, azaz fölszentelt szolgákból és keresztényekből áll, s a plébános, aki a megyéspüspök helyettese,^[95] az egység hierarchikus köteléke az egész részegyházzal.

Kétségtelen, hogy korunkban az Egyház feladata mérhetetlen, és ennek betöltésére a plébánia egyedül nem elégséges. Ezért az Egyházi Törvénykönyv előír különböző együttműködési formákat egyazon terület plébániái között,^[96] és a püspöknek ajánlja, hogy a hívek összes közösségének viselje gondját, még ha olyanokról van is szó, melyeket a rendes lelkipásztori tevékenység nem ér el.^[97] A helyek, a jelenléti módok és a cselekvés sokasága ugyanis mind szükséges ahhoz, hogy az evangélium szavát és kegyelmét a mai emberek oly változatos életfeltételei közé el lehessen vinni, mivel a vallás terjesztésének és az apostolkodásnak különböző módjai kulturális, társadalmi, oktatási, foglalkozási stb. téren nem mindig találhatnak központra vagy kiindulási pontra a plébánián. És mégis, a plébániának napjainkban új és nagyon gazdag lehetőségei vannak, miként VI. Pál pápasága kezdetén a római papsághoz szólva mondta: „Egyszerűen vallom, hogy a plébániának ez a tiszteletreméltó és ősi struktúrája ma missziós szükséglet és igenis időszerű; ennek kell megteremtenie a keresztény nép első közösségét; bevezetnie a közösséget a liturgikus életbe, tanítania a hívőket; feladata, hogy megőrizze és növelje a mai emberek hitét; iskolát kell teremtenie, melyben Krisztus üdvözítő tanítását oktatják; végül föl kell ébresztenie az érzéket és gyakorlattá kell váltania azokat a testvéri jócselekedeteket, melyekre csak az alázatos szeretet képes.”^[98]

A szinódusi atyák a maguk részéről nagyon figyelmesen tanulmányozták sok mai plébánia helyzetét, és sürgették *hatékony megújításukat*. „Sok plébánia nem tud valójában eredményesen működni – akár fejlett, városiasodott vidéken, akár missziós területen található – az anyagi eszközök vagy a fölszentelt férfiak hiányában, vagy mert túl nagy a földrajzi kiterjedése, vagy a hívek sajátos körülményei miatt (például menekültek és kivándoroltak). Annak érdekében, hogy ezek a plébániák ismét mind a keresztény hívek közösségei legyenek, a helyi egyházi hatóságoknak elő kell segíteniük:

a) a plébániái hálózat rugalmasabb megszervezését, melyet az egyházi törvények megengednek, és különösen segíteni kell a világiak részvételét a lelkipásztori felelősségben;

b) a kis egyházi bázisközösségeket vagy életközösségeket, amint azokat nevezik, ahol a hívek Isten ígését egymással közölni tudják és ahol a szolgáló szeretetben kibontakozhatnak. Ezek a közösségek – lelkipásztoraikkal közösségben – az egyházi közösség hiteles kifejeződései és az evangelizáció központjai.”^[99]

A plébániák megújulásáért és hatékonyabb munkájukért intézményesen is támogatni kell az egy terület plébániái közötti együttműködés különböző formáit.

Apostoli elkötelezettség a plébánián

27. Vegyük most közelebről szemügyre a világi Krisztus-hívők közösségét és részvételét a plébánia életében. E tekintetben minden világi Krisztus-hívő, férfi és nő figyelmébe kell ajánlani a Zsinat oly igaz, jelentőségteljes és buzdító megállapítását: „Az Egyház közösségein belül annyira szükséges a munkájuk, hogy nélküle a legtöbb esetben nem lehet teljesen eredményes a lelkipásztorok apostolkodása.”^[100] Ezt a kétségkívül radikális megfogalmazást nyilvánvalóan a „közösségi ekkleziológia” fényében kell érteni, mert a szolgálatok és karizmák különböznek ugyan egymástól, de kiegészítik egymást, és a maguk módján valamennyi szükséges az Egyház növekedéséhez.

A világi Krisztus-hívők legyenek egyre jobban meggyőződve apostoli elkötelezettségük és buzgóságuk sajátos jelentőségéről a plébánián. Újból a Zsinat tanítása a mérvadó, amikor tekintélye teljes súlyával kimondja: „A közösségi apostolkodás jól látható példája a plébánia, mely a különböző embereket összefogja és bekapcsolja az Egyház egészébe. Szokják meg a világiak, hogy papjaikkal szoros egységben dolgozzanak a plébánián, s hogy önmaguk és a világ problémáit és az emberek üdvösségébe vágó kérdéseket közös megtárgyalás és megoldás végett vigyék az egyházi közösség elé; saját egyházi családjuk minden apostoli és missziós kezdeményezéséhez erőik szerint ajánlják föl segítségüket.”^[101]

A Zsinat sürgetése, hogy a lelkipásztori problémákat mindenki „együttműködő segítségével” vizsgálják és oldják meg, nem teljesíthető másként, csak a plébániai lelkipásztori tanács – melynek szükségességére a szinódusi atyák indokoltan tértek újra meg újra vissza – őszinte, széles látókörű és határozott megbecsülésével.^[102]

A mai helyzetben a világi Krisztus-hívők sokat tehetnek és kötelesek is tenni azért, hogy növekedjék a valódi *egyházi közösség* saját plébániájukon belül, s újból föléledjen a *missziós lendület* a nemhívők és azok iránt, akik hívők ugyan, de a keresztény élet gyakorlatát elhagyták vagy majdnem kioltották.

Egyébként, ha a plébánia az emberek otthonai között jelenlévő Egyház, akkor azt kell mondanunk, hogy életével és működésével mélyen beleszövődik az emberi társadalomba, s részese az emberek vágyainak és drámáinak. Gyakran megesik, hogy a társadalmi kontaktus – különösen bizonyos országokban és területeken – erőszakos úton romboló és „elembertelenítő” erők hatására meginog: az ember pedig eltéved és irányt veszítetté válik, jóllehet egy mélyen beléivódott vágy arra indítaná, hogy embertársaival érintkezve emberibb és testvéribb kapcsolatokra tegyen szert. A plébánia elébe tud menni ennek a váagnak, ha a világi Krisztus-hívők tevékeny részesedése által hűséges marad eredeti hivatásához és küldetéséhez, mely arra irányul, hogy a plébánia a hívők közösségének „helye” legyen a világban, ugyanakkor a mindenkit e közösségbe szólító meghívás „jele” és „eszköze” is; s végül, hogy mindenkit szolgálva nyitott ház legyen; vagy, amint XXIII. János szokta mondani, „a falu kútja” legyen, ahová a falu minden lakosa vízért jár.

RÉSZESEDESI FORMÁK AZ EGYHÁZ ÉLETÉBEN

A részeseedés személyes formái

28. A világi hívők a papokkal, szerzetesekkel és szerzetesnőkkel együtt Isten egyetlen népét, Krisztus egyetlen Testét alkotják. Az, hogy a Krisztus-hívők az Egyház „tagjai”, a legkevésbé sem tagadása annak a ténynek, hogy mindegyikük „egyetlen és pótolhatatlan”; sőt előmozdítja és oltalmazza egyetlenségük és megismételhetetlenségük értelmét, mint a változatosság és a gazdagság forrását az egyetemes Egyház számára. Ebben az értelemben Isten minden egyes embert Krisztusban saját és mással össze nem téveszthető nevével szólít meg. Az Úr hívása: „Menjete ti is a szőlőbe” tehát úgy értendő, mintha személyesen szólna mindenkire: „Jöjj te is a szőlőmbe.”

Így mindegyikünk mint létében és tevékenységében egyetlen és megismételhetetlen személy tudjuk följánlani önmagunkat az egyházi közösségszolgálatára és növekedésére, és ugyanígy mindegyikünk a maga sajátos és egyéni módján kapja és fogadja az egyetemes Egyház kincseit. Ez ugyanis a Hitvallásban vallott „szentek közössége”: *a mindenki java az egyeseké lesz; és az egyesek java mindenké.* „A szent Egyházban – írja Nagy Szent Gergely – mindenki hordozza a másikat, és őt is hordozza a másik.”^[103]

Minden egyes világi Krisztus-hívőnek az „Egyház tagjának” *kell éreznie önmagát*, akire éppen ezért sajátos föladat van bízva a közjó szolgálatára, akit senki nem helyettesíthet, s ő maga senkit meg nem bízhat önmaga helyett. Ha ez így van, akkor teljesen igaz a Zsinat megállapítása az *egyes személyek apostolkodásának föltétlen szükséges voltáról*: „Az igazi keresztény életből mint bővizű forrásból fakadó (vö. Jn 4,14) egyéni apostolkodás a világiak egész apostolkodásának kiindulópontja és föltétele, még a közösségben végzett apostolkodásnak is, és semmivel sem pótolható. Erre a mindenkor és mindenütt hasznos, bizonyos körülmények közt pedig egyedül megfelelő és lehetséges apostolkodásra minden rendű és rangú világi keresztény hivatott és kötelezve van, még akkor is, ha társulatokban való apostoli munkára nincs alkalma vagy lehetősége.”^[104]

A személyes apostolkodásban tehát bőséges gazdagság rejlik, amit azonban föl kell fedezni, hogy általa minden egyes világi Krisztus-hívő missziós lendülete növekedjék. Ezzel az apostolkodással az evangélium a hajszálerek módján tud terjedni, mivel eljuthat mindenüvé, ahol a világiak mindennapi és tényleges élete folyik. Ezen túlmenően egyfajta *állandó* sugárzásról van szó, mely a hívő személyes életből fakad. Különlegesen *hatásos* kisugárzás ez, mellyel a világi Krisztus-hívők – mivel teljesen osztoznak testvéreikkel az életfeltételekben, a munkában, a nehézségekben és a reményben – hatni tudnak szomszédaik, barátaik, munkatársaik szívére, és meg tudják azt nyitni a dolgok egyetemesebb szemléletére, létezésük mélyebb értelmére: tudniillik az Istennel és az egymással való közösségre.

A részesezés közösségi formái

29. Az egyes személyek cselekedeteiben és tevékenységében már jelen lévő egyházi közösség sajátos kifejezést nyer, valahányszor a világi Krisztus-hívők társas formában tevékenykednek, azaz amikor az Egyház életében és küldetésében felelősséggel végzett szolidáris tevékenységről van szó.

Az utóbbi időkben a világi Krisztus-hívők egymás közötti társulásai rendkívül változatos, életerős és gazdag formát öltöttek. Bár az Egyház történelme folyamán a hívők társulásai bizonyos módon mindig virágoztak, amint azt a számtalan konfraternitás, harmadrend és mindenféle segítőegylet tanúsítja, a legutóbbi időkben mégis sajátos fejlődés tanúi lehetünk. Ez tűnik ki a sokféle egyesület, társulások, csoportok, közösségek, mozgalmak születéséből és terjedéséből. A világi hívek *társulásainak új korszakáról* beszélhetünk, minthogy „ma a hagyományos társulások mellett és gyakran azok gyökereiből sarjadva más, új mozgalmak és új társulások születnek, sajátos arculattal és céllal: ily nagy az erőforrások gazdagsága és sokfélesége, melyekkel a Szentlélek az egyházi életet táplálja, ily változatos világi híveink találékonyasága és nagylelkűsége az új kezdeményezésekben.”^[105]

A világiak ezen csoportosulásai gyakran különböznek egymástól külső formákban, nevelési módszerekben és működési területekben. Ugyanakkor a végcél felé tartó vonalak *jelentős konvergenciáról* tanúskodnak. A végcél, mely a csoportosulásokat inspirálja, nem más, mint a részesezés az Egyház küldetésében, tudniillik Krisztus evangéliumának mint az embert és a társadalmat megújító remény forrásának följajlásában.

A világi hívők indíttatása, hogy lelki és apostoli okból csoportosuljanak, különböző forrásokból ered és különböző szükségleteknek felel meg: elsősorban kifejezi az emberi személy társas természetét, azután elősegíti a nagyobb méretű és hatékonyabb tevékenységet. Ugyanis a kulturális változás általában forrása és serkentője, ugyanakkor gyümölcse és jele egy másik változásnak a dolgok rendjében és a társadalomban; s ez nem csupán egyesek műve, hanem főként egy „közösségi alany”, tudniillik egy csoport, egy közösség, egy társulás vagy mozgalom által történik. S ez különösen igaz a mi pluralistának és megosztottnak mondott és a világ nagyon sok részében ilyenek is bizonyuló társadalmunkban a súlyos és bonyolult problémák közepette. Másrészt viszont főként ebben a szekularizált világban a különböző társulási formák rendkívül hatékony segítséget jelenthetnek abban, hogy sokan eljussanak az evangéliumi követelményeknek jobban megfelelő keresztény életre, missziós és apostoli buzgóságra.

A fent említett motívumokon kívül egy magasabbrendű, teológiai természetű indok is igazolja és követeli a világi keresztények csoportosulását: az az *ekkleziológiai* indok – amint a II. Vatikáni Zsinat nyíltan elismeri –, hogy a társas apostolkodás „*az Egyház közösségének és egységének jele Krisztusban*”.^[106]

Ez a „jel” az, amelynek meg kell mutatkoznia a „közösség” kapcsolataiban, mind befelé, mind kifelé a társulás különböző formáiban, a keresztény közösség tág vonatkozásaiban. Maga az ekkleziológiai szempont, amelyről fentebb már volt szó, magyarázza egyrészt a csoportosuláshoz való „jogot”, ami a világi Krisztus-hívők sajátja; másrészt az „ismertetőjegyek” szükséges voltát, melyek által a csoportosulások ezen formáinak hiteles egyháziasságát meg lehet ítélni.

Ugyanis mindenekelőtt el kell ismerni az Egyházban a világi hívők szabadságát a társuláshoz, ami valódi és saját jog, és nem az egyházi tekintély engedményéből származik, hanem magából a keresztségből fakad, ugyanis ez az a szentség, mely a világi hívőket tevékeny részvételre hívja az Egyház közösségében és küldetésében. Erről határozottan és világosan állítja a Zsinat: „Az egyházi tekintélytől való kellő függés tiszteletben tartása mellett a világi hívőknek joga van társulatokat alapítani, igazgatni és azokba belépni..”^[107] Az új Egyházi Törvénykönyv szó szerint a következőket mondja: „A Krisztus-hívőknek jogában áll, hogy jótékony, illetve vallásos célú vagy a keresztény hivatást a világban előmozdító társulásokat alapítsanak és vezessenek, valamint, hogy ugyanilyen célok közös megvalósítása érdekében összejöveteleket rendezzenek.”^[108]

Itt tehát olyan szabadságról van szó, melyet az egyházi tekintély elismer és védelmez, de amely mindig és csakis az Egyházzal közösségben gyakorlandó; ebben az értelemben a világi hívők társulási joga úgy jelenik meg, mint ami lényegileg kötődik a közösség életéhez és az Egyház küldetéséhez.

A világi társulások egyháziasságának ismertetőjegyei

30. Nincs ellentétben az egyesülési szabadsággal, hanem az Egyház közösségéhez és küldetéséhez tartozik, hogy *világos és pontos ismertetőjegyek alapján meg lehessen ítélni és föl lehessen ismerni a világi hívők ilyen társulásait*. Ezek az „egyháziasság ismertetőjegyei”.

A világi Krisztus-hívők társulásainak megítéléséhez az Egyházban összesítve a következő alapvető ismertetőjegyek szolgálnak:

– Bármely keresztény hívő hivatásában az elsőség az *életszentségé*, mely „a kegyelemnek azokban a gyümölcseiben mutatkozik meg, melyeket a Szentlélek a hívőkben hoz létre”,^[109] akik így növekednek a keresztény élet teljességében és a szeretet tökéletességében.^[110]

Ebben az értelemben a világi hívők bármely egyesülete arra hivatott, hogy az Egyházban a mindig nagyobb szentség eszköze legyen, támogatván és sürgetvén, „hogy tagjaik gyakorlati élete és hite között szoros legyen az egység.”^[111]

– *Felelősség a katolikus hit megvallásáért*, mely által a keresztények befogadják és hirdetik az igazságot Krisztusról, az Egyházzal, az emberről, a hitet tekintéllyel magyarázó egyházi tanítóhivatalnak engedelmességgel. Ezért a világi Krisztus-hívők társulásának olyan sajátos helyé

kell válnia, ahol a hit hirdetése és előadása, valamint a hitre nevelés a katolikus hit egész teljességében történik.

– *Tanúságtétel az erős és mély meggyőződésen alapuló közösségről, fiúi kapcsolatban a római pápával*, aki az egyetemes Egyház egységének „örök és látható princípiuma és alapja”,^[112] és a püspökkel, aki „a részegyházban az egység látható princípiuma és alapja”,^[113] úgy, hogy „az Egyházban az apostoli intézmények kölcsönösen nagyrabecsüljék egymást”.^[114]

A pápával és a püspökkel való közösségnek a hűséges engedelmisségben kell kifejezésre jutnia mind tanításuk elfogadásában, mind a lelkipásztori rendelkezéseik végrehajtásában. Ezenkívül az egyházas szellemű közösség megköveteli, hogy a világi hívők csoportosulási formáinak törvényes pluralitását elismerjék az Egyházban, egyszersmind ezen csoportosulásokban legyen meg a kölcsönös együttműködés készsége.

– *Azonosulás az Egyház apostoli célkitűzésével és részvétel az apostoli munkában*, melynek célja „megnyerni az evangéliumnak és megszentelni az embereket, s kialakítani bennük a keresztény lelkiismeretet, hogy képesek legyenek az evangélium szellemével átítani a közösségeket és környezetüket.”^[115] E szempontból a világi hívők mindenféle társulásától és mindegyiküktől egyenként megköveteltetik az a missziós lelkesedés, mely az új evangelizáláshoz alkalmas munkatárssá teszi őket.

– *Elkötelezett jelenlét az emberi társadalomban*, az Egyház társadalmi tanításának fényében a teljes emberi méltóság szolgálatára.

Ebben az értelemben a világi hívők társulásai váljanak az eleven részvétel és szolidaritás áramlatává, hogy magában a társadalomban az igazságosság és a testvériség sajátos föltételei mindinkább megteremtődjenek.

A főtebb előadott alapvető ismertetőjegyeket a konkrét gyümölcsök igazolják, melyek a különböző társulások életét és munkáját kísérik, például a következők: az imádság megújult érzéke, a szemlélődés, a liturgia és a szentségek szeretete; törekvés a keresztény házasság, a szolgálati papság és a szerzetesség hivatásának fölébresztésére; készséges részvétel az egyházi tevékenységekben mind helyi, mind nemzeti, mind egyetemes szinten; hitoktatói buzgóság és pedagógiai előkészület az emberek hitbeli jártasságának gyarapítására; erőfeszítés azért, hogy a keresztény jelenlét a társadalmi élet minden fokán biztosítva legyen; a szeretetet, a kultúrát és lelkiiséget támogató művek alapítása és segítése; a gazdagságtól független, evangéliumi módon szegény lelkület, melyből mindenki iránt bőkezűbb szeretet fakad; megtérés a keresztény életre és az eltávolodott megkereszteltek visszatérése a közösségbe.

A lelkipásztorok közösségért végzett szolgálata

31. Az Egyház pásztorai, valahányszor szembesülnek azokkal a fölöttébb lehetséges és érthető veszélyekkel, melyek bizonyos társulási formákból vagy új formák jelentkezéséből származnak, nem mondhatnak le saját tekintélyük gyakorlásáról, nem csupán az egyházi közjó, hanem a világi hívők kérdéses társulásainak érdekei miatt sem. Ezért józan ítélőképességre van szükségük, hogy a világi Krisztus-hívők társulásait úgy tudják vezetni és támogatni, hogy azok az Egyház közösségében és küldetésében folytonosan növekedjenek.

Egyébként alkalmasnak látszik, hogy némely új társulás és mozgalom, gyakran nemzeti vagy nemzetközi szintű elterjedése érdekében, *hivatalos elismerést*, vagyis kifejezett jóváhagyást kapjon az illetékes egyházi tekintélytől. A Zsinat is már ebben az értelemben megerősítette: „Formái és témái szerint a világiak apostolkodásának különböző kapcsolatai lehetnek a hierarchiával.... A világi hívek apostolkodásának bizonyos formáit a hierarchia, ha más-más módon is, kifejezetten elismeri. Ezenkívül az egyházi közjó kívánalmainak érdekében, a közvetlenül lelki célra törekvő apostolkodási formák közül a hierarchia egyes apostoli társulatokat és műveket kiválaszthat és különösképpen is pártolhat, s bennük különleges felelősséget vállalhat.” [116]

A világiak apostolkodásának különböző formái között, melyek sajátos kapcsolatot tartanak fenn a hierarchiával, a szinódusi atyák kifejezetten megemlékeztek az *Actio Catholica* különböző mozgalmairól és csoportosulásairól, melyekben „a világiak a Szentlélek indítására szabadon társulnak szerves és állandó módon, közösségben a püspökkel és a papokkal, hogy saját hivatásuk szerint külön módszerrel, pasztorális szándékkal, az evangéliumi élet lelkesedésével minden területen hűségesen és tevékenyen szolgálják az egész keresztény közösség növekedését” [117]

A Világiak Pápai Tanácsa pedig feladatul kapta azon társulatok jegyzékének összeállítását, melyeket a Szentszék hivatalosan jóváhagyott, valamint a Keresztény Egység Titkárságával egyetértésben annak meghatározását, hogy milyen föltételek mellett lehet jóváhagyni az ökumenikus társaságokat, melyek tagsága nagyobbrészt katolikus, kisebb részben nem katolikus, és mely esetekben nem lehet a jóváhagyást megadni. [118]

Mindannyiunknak, lelkipásztoroknak és hívőknek, ápolnunk és támogatnunk kell a megbecsülés és szívélyes testvériség kötelékeit és az együttműködést a világiak különböző társulásai között. Az Úr által följánlott ajándékok és karizmák gazdagsága csak ily módon járulhat hozzá termékenyen és rendezetten a közös ház fölépítéséhez: „A közös ház együttes fölépítéséhez abba kell hagynunk minden ellenségeskedést és viszálykodást, s helyette egymás megbecsülésében kell versengenünk (vö. Róm 12,10), megelőzve egymást a kölcsönös tiszteletben és az együttműködési szándékban, türelemmel, előre nézve és készen azokra az áldozatokra, melyeket ez a vállalkozás magával hozhat.” [119]

Ismét Jézus szavait idézzük: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők” (Jn 15,5), hogy Istennek

hálát adjunk az egyházi közösség nagyszerű ajándékáért, mely az időben tükrözi azt az örök és kimondhatatlan szeretet-közösséget, mely a Szentháromság Egy Istenben él. Ennek az ajándéknak a tudatát erős *felelősségérzetnek* kell kísérnie; ugyanis mint az evangéliumi talentum, ez is olyan ajándék, mellyel gazdálkodnunk kell a növekvő közösség életében.

Felelősnek lenni a közösség ajándékáért azt jelenti, hogy magunkra vállaljuk a küzdelmet a széthúzásnak és a szembeszegülésnek a keresztény életet és az apostoli buzgóságot fenyegető bármiféle kísértése ellen. Amit egykor Pál apostol kiáltott fájdalommal és zaklatott lélekkel: „Arra gondolok, hogy akadnak köztetek, akik így nyilatkoznak: 'Én Pállal tartok, én meg Apollóval; én Kéfással, én meg Krisztussal!' Talán megoszlott Krisztus?” (1Kor 1,12-13), azok a szavak szemrehányásként ma is fölhangzanak, és „Krisztus Testének szétszaggatását” fájlalják. Visszhangozzanak a legmeggyőzőbb tanácsként a megoszlás ellen ugyancsak Pál apostol szavai: „Testvérek, Urunk Jézus Krisztus nevére kérek titeket, éljetez mindnyájan egyetértésben, ne szakadjatok pártokra, legyetek egyek ugyanabban a lelkületben, ugyanabban a fölfogásban” (1Kor 1,10).

Így lesz az egyházi közösség a világ számára az élet *jele és vonzó erő*, mely az embereket elvezeti Krisztushoz, hogy higgyenek Őbenne: „Legyenek mindnyájan egy. Amint te, Atyám, bennem vagy s én benned, úgy legyenek ők is bennünk, hogy így elhiggye a világ, hogy te küldtél engem.” (Jn 17,21) Ily módon a közösség megnyílik a küldetésre, sőt maga válik küldetéssé.

III. FEJEZET

ARRA RENDELTELEK TITEKET, HOGY ELMENJETEK ÉS GYÜMÖLCSÖT HOZZATOK A VILÁGI HÍVŐK KÖZÖS FELELŐSSÉGE A KÜLDETÉS-EGYHÁZBAN

Missziós közösség

32. Térjünk vissza a szőlőtő és szőlővesszők bibliai képéhez, amely azonnal és közvetlenül a termékenység és az élet szemlélésére indít bennünket. A szőlőtőn élő és belőle táplálkozó vesszőknek gyümölcsöt kell hozniuk, amint a Szentírásban olvassuk: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. *Aki bennem marad, s én benne, az bő termést hoz.*” (Jn 15,5) Gyümölcsöt hozni a keresztény és egyházi élet lényegi követelménye, és ezért aki nem hoz gyümölcsöt, nem marad meg a közösségben: „Minden szőlővesszőt, mely nem hoz gyümölcsöt, (Atyám) lemetsz rólam” (Jn 15,2)

Ez a Jézussal fennálló közösség, melyből a Krisztus-hívők egymás közötti közössége források, a termékenység szükséges feltétele, mivel „nélkülem semmit sem tehettek” (Jn 15,5). Ezért a másokkal való közösség a legnemesebb gyümölcs, amit a szőlővesszők hozhatnak; ez ugyanis Krisztusnak és az Ő Lelkének ajándéka.

Mivel tehát a közösség *közösséget teremt*, és saját természeténél fogva annak *közösségi küldetését* hozza létre, Jézus ezért mondja tanítványainak: „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket, s arra rendelvelek, hogy *elmenjete, teremjete gyümölcsöt, maradandó gyümölcsöt.*” (Jn 15,16)

A közösség és a küldetés egymással mélyen összekapcsolódnak és kölcsönösen átjárják egymást, valamint egybefonódnak olyannyira, hogy *a közösség a küldetés forrása és gyümölcse, ezért a közösség missziós jellegű, a misszió pedig a közösségre irányul.* Ugyanaz a Lélek, aki az Egyházat összegyűjti és egyesíti, küldi, hogy hirdesse az evangéliumot „a földkerekség végső határáig” (ApCsel 1,8). Ami pedig az Egyházat illeti, tudja, hogy a közösséget egyetemes rendeltetésű ajándékként kapta. Továbbá az Egyház úgy tekinti ezt az ajándékot, hogy az egész emberi nem és minden egyes ember számára szét kell osztania, hiszen a Szentlélektől kapta, aki a hívők szívébe kiárasztja Jézus Krisztus szeretetét, valamint a belső egység, egyszersmind a kifelé történő terjesztés csodálatos erejét. Az Egyház küldetése pedig saját természetéből születik, amint azt Krisztus rendelte, tudniillik „jele és eszköze legyen...az egész...emberi nem egységének”.^[120] Ennek a küldetésnek az a célja, hogy mindenki megismerje és megtapasztalja az „új” közösséget, amely Isten emberré lett Fiával érkezett el az emberiség történelmébe. Erről tanúskodik János evangélista, aki a boldogító célt az Egyház egész küldetésének céljaként állítja, mondván: „Amit láttunk és hallottunk, azt nektek is hirdetjük, hogy ti is közösségben legyetek velünk. Mi ugyanis az Atyával és az ő Fiával, Jézus Krisztussal vagyunk közösségben.” (1Jn 1,3)

Tehát az Egyház küldetését tekintve az Úr nagy felelősséget bíz az *Isten népének többi tagjával közösségben lévő* világi Krisztus-hívőkre, amint a II. Vatikáni Zsinat atyái is elismerték: „A fölszentelt pásztorok jól tudják, hogy a világi hívők mennyire javára vannak az egész Egyháznak. A pásztorok ugyanis tudják, hogy Krisztus nem arra rendelte őket, hogy egyedül hordozzák az Egyház üdvözítő küldetését a világ felé, hanem az ő nagyszerű hivataluk az, hogy úgy gondozzák a híveket és ismerjék el az ő szolgálataikat és karizmáikat, hogy valamennyien a maguk módján együtt munkálkodjanak a közös művön.”^[121]

Ez a világos és egyre növekvő fölismerés a szinódus egész munkáját áthatotta.

Az evangélium hirdetése

33. A világi hívők, mert az Egyház tagjai, hivatással és küldetéssel rendelkeznek az evangélium hirdetésében való közreműködésre; e munka végzésére a beavató keresztény szentségek és a Szentlélek ajándékai révén válnak alkalmassá és elkötelezetté.

A II. Vatikáni Zsinat rendkívül találó és tömör megállapításai között szerepel a következő: „A világiaknak, mivel részesei Krisztus papi, prófétai és királyi feladatának, aktív szerepük van az Egyház életében és működésében.... Közösségük liturgikus életéből a tevékeny részvétellel táplálkozva vállalják a közösség apostoli munkájából rájuk eső részt; az Egyházhhoz tudnak

vezetni nagyon eltávolodott embereket; főleg a hitoktatással tevékenyen közreműködnek Isten igéjének hirdetésében; szakértelmük fölkinálásával hatékonyabbá teszik a lelkipásztori munkát és az Egyház javainak kezelését.”[\[122\]](#)

Ezért az Egyház egész küldetése – melynek történelmi útja Jézus Krisztus kegyelme és uralma alatt bontakozik ki – az evangelizációban koncentrálódik és mutatkozik meg: „Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek” (Mk 16,15); és „íme, én veletek vagyok mindennap, a világ végezetéig” (Mt 28,30). Összecsengenek ezzel VI. Pál szavai: „Az evangelizálás feladatát az Egyház sajátos kegyelmének és hivatásának kell tekintenünk; kifejezi az Egyház igazi természetét.”[\[123\]](#)

Az Egyház az evangelizáció révén jön létre és gyűlik egybe, mint a *hit közössége*, vagy pontosabban mint az a közösség, mely Isten Igéjéhez ragaszkodva *megvallja*, a szentségekben *megünnepli* és a szeretetben – mely az erkölcs és a keresztény lét lelke – *megéli* a hitet. A „jó hír” ugyanis arra irányul, hogy az emberek életében és szívében fölkeltsen a megtérést és a ragaszkodást Jézus Krisztushoz, az Úrhoz és Megváltóhoz; továbbá fölkészítsen a keresztségre és az Eucharisziára, és megerősítsen a Lélek szerinti új élet elfogadásában és gyakorlásában.

Jézus parancsa – „Menjetek, hirdessétek az evangéliumot” – ugyanis örökké megőrzi erejét és állandóan sürget. Mindamellett a *dolgok jelenlegi állása* nem csupán a világban, hanem az Egyház különböző területein is *föltétlenül sürget, hogy Krisztus szavát készségesebb és nyitottabb szívvel fogadják be*; minden tanítvány személyes meghívást kap ugyanis, hogy senki ne késlekedjen a válasszal, mert: „Jaj nekem, ha nem hirdetem az evangéliumot” (1Kor 9,16).

Elérkezett az új evangelizálás kezdetének órája

34. Egész régiók, sőt egész nemzetek, ahol régebben virágzott a vallásosság és a keresztény élet, s élő és tevékeny hitű közösségek támadtak bennük, most ellentétes előjelű jelenségek miatt nem ritkán gyökeresen átalakulnak, és érdektelenségbe, elvilágiasodásba és ateizmusba süllyednek. Elsősorban az úgynevezett „Első Világ” régióiról és nemzeteiről van szó, melyekben a gazdasági virágzás és a fogyasztói szemlélet – jóllehet félelmetes méretű szegénység és a nyomor társul hozzájuk – olyan életformát sugallnak és hirdetnek, „mintha Isten nem létezne”. A vallási közömbösség és Isten teljes gyakorlati mellőzése az élet súlyosabb kérdéseinek megoldásánál nem kevesebb kint jelentenek a léleknek, és nem kevésbé pusztító hatásúak, mint a nyíltan vallott ateizmus; a keresztény hitet ugyanis, bár néhány hagyományos szokásban és rítusban továbblétezik, az élet legfőbb pillanataitól – mint amilyen a születés, a szenvedés és a halál – lépésről lépésre kirekesztik. Ebből hatalmas kérdések és megfejtethetlen problémák erednek, melyek, válasz nélkül maradván, korunk emberét kiszolgáltatják a vigasztalan kiábrándultságnak vagy egyfajta esztelen vágynak, hogy pusztítsa el az életet, mely ezeket a kérdéseket fölvetette.

Más régiókban vagy nemzeteknél, ahol a jámborság és a keresztény népi vallásosság hagyománya még elevenen él, több tényező is – köztük a szekularizáció és a szekták terjedése – megsemmisítéssel fenyegeti ezt az erkölcsi és lelki örökséget. Ezért a hit tisztaságát, mélységét és gyarapodását csak egy új evangelizáció tudja megerősíteni, mely ezeket a hagyományokat a szabadság igazi erejévé képes átalakítani.

Az emberi közösséget mindenütt újból keresztény szellemmel kell átítani. Ez akkor lehetséges, ha e régiókban és nemzeteknél *az egyházi közösségek keresztény szervezete megújul*. A világi Krisztus-hívők, amikor Krisztus prófétai tisztségében részesülnek, teljesen beleszövődnek az Egyház e feladatába; elsősorban ugyanis az ő dolguk tanúsítani, hogy miként adja a keresztény hit az egyedüli teljes és érvényes választ, melyet mindenki többé-kevésbé tudatosan tud és keres azokra a kérdésekre és reményekre, melyeket maga az élet tár minden egyes ember és a társadalmak elé. Ez akkor lehetséges, ha a világi Krisztus-hívők képesek áthidalni önmagukban az evangélium és az élet közötti szakadékot azáltal, hogy a család mindennapi ügyeiben, a munkában és a társadalomban megvalósítják az élet egységét, melyhez az evangéliumból kapnak világosságot és erőt.

Így tehát korunk minden embere felé ismét hallatjuk kéréseinket, amellyel legfőbb pásztori szolgálatunkat kezdtük: *„Ne féljete! Nyissátok meg, sőt tárjátok ki egészen Krisztus előtt a kapukat! Nyissátok meg az Ő üdvözítő hatalma előtt az országok határait, hasonlóképpen a gazdasági és politikai rendszerek határait, a kultúra, a civilizáció és a fejlődés széles területeit. Ne féljete! Krisztus tudja, hogy 'mi lakik az emberben'. Egyedül Ő tudja! Manapság az emberek nagyon sokszor nem tudják, mit hordoznak magukban, lelkük legmélyén, szívük rejtekén. Hasonlóképpen gyakran bizonytalanok a földi élet értelmében, úgyannyira, hogy számtalan kétségtől sújtva reménytelenségbe süllyednek. Engedjéte meg – alázattal és bizalommal kérések benneteket és könyörgök hozzátok –, engedjéte meg, hogy Krisztus szóljon az emberekhez. Az élet igéi egyedül nála vannak, igen, az örök élet igéi.”*^[124]

Kitárni a „kapukat” Krisztus előtt, befogadni őt emberségünkbe egyáltalán nem veszedelem az ember számára; ellenkezőleg, ez az egyetlen út nyílik, ha az embert a maga teljes igazságában akarjuk megérteni és értéke szerint akarjuk megbecsülni.

Amennyiben a világi Krisztus-hívők az élet mindennapos dolgait összhangba tudják hozni az evangéliummal, az ragyogó és hatásos tanúságtétel lesz arról, hogy nem a félelem, hanem Krisztus keresése és a hozzá való ragaszkodás a döntő mozzanat ahhoz, hogy az emberek éljenek, gyarapodjanak, és az emberi méltósághoz illő, új életformák szülessenek.

Isten szereti az embereket! Ez az a legegyszerűbb és megrendítő hír, mellyel az Egyház adós az embereknek; íme, ez az, amit a hívők életükkel és szavukkal fennhangon hirdethetnek és kell hirdetniük: Isten szeret téged! Krisztus miattad jött! Krisztus számodra is „út, igazság és élet” (Jn 14,6).

Ez az új evangelizáció, mely nemcsak minden egyes emberhez szól, hanem a különböző föltételek, körülmények és kultúrák között élő emberi közösségekhez is, *az érettebb egyházi közösségek létrehozására irányul*, melyekben fölragyog a hit, és teljes egészében megvalósul a Krisztus személyéhez és evangéliumához való ragaszkodás, a szentségi találkozás és közösség Ővele, és a szeretetben és szolgálatban bontakozó élet.

Ezért a világi Krisztus-hívőknek megvan a maguk része az ilyen közösségek létrehozásában, nem csupán a közösségi életben történő tevékeny és felelős részvétel által, és az annyira helyettesíthetetlen tanúságtétel által, hanem missziós tevékenységük és buzgóságuk révén mindazok irányában is, akik nem hisznek, vagy akik nem a keresztségben kapott hit szerint élnek.

Az új nemzedékeket a világi Krisztus-hívőknek rendszeres hitoktatással kell segíteniük. A szinódusi atyák a hitoktatók munkájáért hálás szívvel fejezték ki köszönetüket, elismerve a jelentőségüket; ők ugyanis „nagy és súlyos feladatot látnak el az egyházi közösségek elevenebbé tételében”.^[125] Jóllehet gyermekeik számára a keresztény szülők az első és pótolhatatlan hitoktatók, és ebben a házasság szentsége segíti őket, mégis, mindannyian legyünk tudatában annak a „jognak”, amely minden megkereszteltet megillet: ez pedig jog ahhoz, hogy tanítsák, neveljék, vezessék a keresztény hitben és életben.

Menjetek el az egész világra

35. Az Egyház, bár tökéletesen tisztában van az új evangelizáció sürgető tényével, mégsem mondhat le *az örök feladról*, vagyis arról, hogy eljuttassa *az evangéliumot* mindazokhoz – férfiak és nők millióihoz –, akik még nem ismerik *Krisztust, az emberek Megváltóját*. Ez különös módon missziós föladat, melyet Jézus az Egyházára bízott, és mindennap újra meg újra rábíz.

A világiak buzgósága, mely ezen a téren soha nem hiányzott, ma még inkább szükségesnek és még fontosabbnak tűnik; az Úr parancsa – „menjetek az egész világba” – továbbra is számos lelket indít, akik habozás nélkül készek elhagyni életkörülményeiket, munkájukat, országukat, hazájukat, és legalább meghatározott időre missziós területekre mennek. Keresztény házaspárok is vannak közöttük Aquila és Priscilla példájára (vö. ApCsel 18; Róm 16,3), hogy tevékeny jelenlétükkel az Úr és az Egyház iránt érzett szeretetből fakadó példát adjanak a missziós területeken. Másféle, de igazi missziós jelenlét azoké, akik különböző okok vagy körülmények miatt olyan területeken tanúskodnak hitükről, ahol az Egyház még nem gyökerezett meg.

Mégis, a missziós kérdés napjainkban az Egyházat olyan súlyos mértékben érinti, hogy csak az Egyház összes tagjának személyes és közösségi, felelősségteljes és szolidáris részvállalása adhat reményt a jövőben adandó hatékonyabb válaszra.

A II. Vatikáni Zsinatnak a részegyházakhoz intézett fölhívása teljes egészében érvényes, sőt még általánosabb és határozottabb igenlő választ kér: „Mivel a részegyházaknak a lehető

legtökéletesebben meg kell jelenítenie az egyetemes Egyházat, tudnia kell, hogy küldetése van a vele egy területen élő, Krisztusban még nem hívókhöz”.[\[126\]](#)

Az Egyháznak ma *nagyobb léptekkel* kell haladnia az evangelizáció útján, s a misszionálásban új, *történelmi korszakba* kell lépnie. A mai világban, melyben a távolságok csökkennek, s a világ egyre kisebbé válik, az egyházi közösségeknek szorosabban kell egymáshoz kapcsolódniuk, meg kell osztaniuk egymással az eszközöket és az erőket, és közösen kell megoldaniuk az evangélium hirdetésének és megélésének közös és egyetlen feladatát. „A fiatalnak nevezett egyházak számára szükséges az ősi egyházak ereje, ugyanakkor az utóbbiaknak szükségük van a fiatal egyházak lendületére és tanúságtételére, oly módon, hogy mindegyik egyház merítsen a többiek gazdagságából” – mondták a szinódusi atyák.[\[127\]](#)

Az új helyzet során a fiatal egyházakban az Egyház *meggyökerezéséhez* a helyi papság mellett elsődleges és lényegi követelmény az érett és felelősségteljes világiak nevelése.[\[128\]](#) Így maguk az evangelizált közösségek a világ új körzetei felé hatnak tovább, hogy maguk is teljesítsék Krisztus evangéliuma hirdetésének és a róla való tanúságnak a feladatát.

A világi hívők életük és cselekedeteik példájával javítani tudják a különböző vallások követői közötti kapcsolatot, amint a szinódusi atyák a valós igényre feelve megjegyezték: „Ma az Egyház mindenütt különböző vallású népek között él... Különösen azoknak a világiaknak, akik – akár saját szülőföldjükön, akár olyan országban, ahová kivándoroltak – más vallású népek között élnek, kell mindenki számára Isten és az Ő Egyházának jelévé lenniök, alkalmazkodva az adott ország életkörülményeihez. A vallások közötti párbeszéd fontos helyet foglal el, mert a kölcsönös tisztelethez és szeretethez vezet, valamint eltörli vagy legalábbis csökkenti a különböző vallások követői között meglévő előítéleteket, és előmozdítja a népek egységét és barátságát.”[\[129\]](#)

A világ evangelizálásához mindenekeelőtt evangelizálók szükségesek. Ezért az Egyház minden tagja, kiváltképpen a keresztény családok, érezzék át felelősségüket a kifejezetten missziós – papi, szerzetesi, világi – hivatások születéséért és beéréséért, megragadván minden alkalmas eszközt, de soha nem mellőzve az imádság kiváltságos eszközét az Úr Jézus szavai szerint: „Az aratnivaló sok, a munkás pedig kevés. Kérjétek az aratás Urát, küldjön munkásokat az Ő aratásába” (Mt 9,37-38).

A személyt és a társadalmat szolgálva élni az evangéliumot

36. Az evangéliumot a Szentlélek erejében befogadva és hirdetve az Egyház egyszerre evangelizált és evangelizáló közösség, s ennek következtében az *emberek szolgálóleánya*; a világi Krisztus-hívők benne szolgálják a személyt és a társadalmat. Bizonyos, hogy az Egyház legfőbb célja Isten Országa, melynek ő „a földön csírája és kezdete”,[\[130\]](#) tehát az Egyház teljesen az Atya megdicsőítésének szenteli magát, de ez az Ország az emberek számára a teljes szabadság és üdvösség forrása; az Egyház tehát velük együtt jár és él, és történelmükkel

szorosan összekapcsolódik.

Mivel az Egyház azt a föladatot kapta, hogy Isten Jézus Krisztusban fölragyogott misztériumát hirdesse a világban, azért *kinyilatkoztatja az embert az embernek*, megvilágítja létének értelmét, és elvezeti őt önmaga teljességéhez, rendeltetésének igazságához.^[131] Ebből a szempontból az Egyház saját, evangelizáló küldetése értelmében arra kapott meghívást, hogy az embereknek szolgáljon. Ez a szolgálat végső soron abban a csodálatos és félelmetes eseményben gyökerezik, melyben „Ő, az Isten Fia megtestesülésével valamiképpen minden emberrel egyé lett”.^[132]

Ezért „az ember az Egyház elsődleges útja, melyen küldetése betöltésekor járnia kell; ő az Egyház első és legfontosabb útja, amelyet maga Krisztus nyitott meg, s amelyen a megtestesülés és megváltás misztériumában Ő maga állandóan jár.”^[133]

Pontosan ebben az értelemben rendkívüli világossággal és erővel juttatták ezt kifejezésre a II. Vatikáni Zsinat különböző megnyilatkozásai. Olvassuk újra a *Gaudium et Spes* konstitúció világos megfogalmazását: „Az Egyház a maga üdvözítő célja felé törekedvén, nemcsak az isteni életet közli az emberrel, hanem ennek visszatükröződő fényét az egész világra is árasztja, leginkább azáltal, hogy az emberi személy méltóságát gyógyítja és fölemeli, megerősíti az emberi társadalom kötelékeit, s mélyebb értelmet és jelentőséget ad az emberek mindennapi tevékenységének. Így az Egyház egyes tagjai és egész közössége által úgy hiszi, nagyban hozzájárulhat az emberi család és történelme emberibbé tételéhez.”^[134]

Az emberi család szolgálatában, melyért az egész Egyház felelős, különleges hely illeti a világi Krisztus-hívőket, éppen „világi” jellegük miatt, melyből fakadóan a maguk helyettesíthetetlen módján elkötelezettek az evilági ügyek megszervezésében.

A személyi méltóság előmozdítása

37. Minden egyes emberi személy sérthetetlen és elidegeníthetetlen méltóságának újbóli fölismerése és másokkal történő elismertetése lényegi, bizonyos értelemben központi és egységesítő feladatot jelent az emberi család szolgálatában, melyre az Egyház s benne a világi Krisztus-hívők hivatottak.

Mert az összes földi teremtmény közül *egyedül az ember „személy”, öntudattal és szabadsággal rendelkező alany*, és ezen oknál fogva minden földi létező „központja és csúcsa”.^[135]

A személyi méltóság a legdrágább érték, amivel az ember rendelkezik, melynél fogva fölülmúlja az egész anyagi világ értékét. Jézus szava – „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, de lelkének kárát vallja?” (Mk 8,36) – egy csodálatos és hatásos antropológiai tételt tartalmaz: az ember nem attól értékes, amit „birtokol”, még ha az egész világ is az övé, hanem attól, „ami”. A világ javai nem érnek annyit, mint a személy java, és ez nem más, mint maga a

személy.

A személy méltósága teljes ragyogásában akkor mutatkozik meg, ha eredetét és célját szemléljük; az Isten saját képére és hasonlatosságára teremtett és Krisztus drága vérében megváltott ember azt a meghívást kapja, hogy „mint fiú a Fiúban” a Szentlélek élő temploma legyen, és az Istennel való boldog közösség életére van rendelve; ezért az emberi személy minden megsértése Isten előtt bosszúért kiált és az ember Teremtője megsértésének számít.

Az emberi teremtmény személyes méltósága miatt *mindig érték: önmagában és önmagáért*. Ennek megfelelően kell értékelni és bánni vele; soha nem lehet tehát használati tárgy, eszköz vagy dolog.

A személyes méltóság az alapja minden ember egymás közötti egyenlőségének. Következésképpen el kell utasítani a megkülönböztetés minden formáját, amelyek sajnos számtalan módon (például faji, gazdasági, társadalmi, kulturális, politikai, földrajzi stb. alapon) még mindig megosztják és megalázzák az emberiség családját. Mindenféle megkülönböztetés teljességgel túrhetetlen igazságtalanság, nem csupán a feszültségek és összeütközések miatt, melyeket a társadalmon belül képes kiváltani, hanem azért is, mert megalázza az emberi személyt; károsítja annak a méltóságát is, aki az igazságtalanság áldozata, de még inkább azét, aki az ilyen gaztettet elköveti.

Az emberek közötti egyenlőség alapja, *a személyi méltóság az emberek egymás közti szolidaritásának és részesedésének is alapja*; a párbeszéd és a közösség tehát abban gyökerezik, ami az emberek „mivolta”, és nem abban, amit „birtokolnak”.

A személyi méltóság *bármelyik embernek* lerombolhatatlan tulajdona. Ennek a tételnek alapvető jelentése abból fakad, hogy *minden személy egyetlen és megismételhetetlen*. Ebből következik, hogy az egyedi személy nem vezethető vissza azokra a tényezőkre, melyek egy rendszer, struktúra, intézmény vagy tömeg névtelenségében elnyomni vagy megsemmisíteni akarják. A személy ugyanis, mivel egyed, nem számozott példány egy sorozatban, nem is egy lánc szeme, de nem is fogaskerék egy nagy gépezetben. A végső és magasztos tételt, mely minden egyes ember értékét hangsúlyozza, Isten Fia megtestesülése által hirdette ki. Krisztus születése erről is szüntelenül beszél nekünk. [\[136\]](#)

Az élethez való jog tisztelete

38. Minden ember személyi méltóságának igazi elismerése megköveteli *az ember személyi jogainak tiszteletben tartását, védelmét és előmozdítását*; ezek természetes, egyetemes és sérthetetlen jogok, melyeket senki – legyen az akár egyes személy, akár csoport, akár hatalom vagy állam – nem másíthat meg vagy – ami még rosszabb – vehet semmibe, mivel ezek a jogok magától Istentől származnak.

Márpedig a személy sérthetlensége, ami Isten legfőbb sérthetlenségét tükrözi, elsődleges és alapvető módon az emberi élet sérthetlenségében jelentkezik. Ebből következően önámító és hiábavaló az az általános megfontolás, amely ugyan az emberi jogok közül például az egészséghez, a lakáshoz, a munkához, a családhoz, a kultúrához való jogokat emlegeti, de a legfőbbet, *az élethez való jogot*, mint legelsőt, a többi személyi jogforrását és föltételét nem védelmezi minden erejével.

Az Egyház soha nem érezte magát legyőzve a minden személy tulajdonát képező élethez való jog megsértéseitől, akár egyesek, akár hatóságok részéről történtek és történnek ma is. Ennek a jognak az alanya az emberi teremtmény, *fejlődése bármely szakaszában*, a fogamzástól a természetes halálig; *és bármely állapotában*: betegen vagy egészségesen, tökéletesen vagy fogyatékosan, gazdagon vagy szegényen. A II. Vatikáni Zsinat nyíltan kijelenti: „Minden, ami *az élet ellen irányul*: az emberölés bármely formája, a népirtás, az abortusz, az eutanázia és a szándékos öngyilkosság; minden, ami *az emberi személy épségét sérti*: a csonkítások, a testi vagy lelki kínzás, a lelki kényszer alkalmazása; minden, ami *az emberi méltóságot sérti*: az embertelen életkörülmények, az önkényes bebörtönzések, deportálások, rabszolgaság, prostitúció, leány- és fiúkereskedelem, a lealacsonyító munkakörülmények, melyek a munkásokat a haszonszerzés pusztá eszközévé teszik, s nem szabad és felelős személyeknek tekintik – mindezek és a hozzájuk hasonlóké kétségtelenül szégyenletes gaztettek, s miközben tönkreteszik az emberi civilizációt, inkább az elkövetőiket szennyezik be, mint azokat, akik elszenvedik a jogtalanságot, és a legnagyobb mértékben ellenkeznek a Teremtő tiszteletével.”^[137]

Márpedig ha bármely emberi teremtmény személyi méltóságának elismerése, és élethez való jogának védelme mindenki számára egyetemlegesen kötelesség és felelősség, akkor a világi hívők, tudniillik a szülők, a nevelők, az egészségügyi dolgozók és mindazok, akik a gazdasági és politikai életet irányítják, erre egészen sajátos címen kapnak fölhívást.

Az Egyház, amikor bármely emberi életet szeretettel és nagylelkűen fogad – különösen ha az gyengébb és beteg –, manapság küldetésének alapvető feladatát teljesíti, mely annál inkább szükséges, minél inkább elhatalmasodik a „halál kultúrája”.

„Az Egyház mindezek ellenére szilárdan hiszi, hogy az emberi élet, bármilyen törékeny és keserves, mindig az Isteni Jóság nagyszerű ajándéka. Az Egyház minden sötét jövődőlés és földet elhomályosító vak önszeretet ellenében az élet pártján áll, s minden egyes életben fölfedezi annak az „Ámen”-nak a ragyogását, amely maga Krisztus. Az Egyház a világban jelenlévő és a világot gyötrő tagadással szembeállítja ezt az eleven tanúságot, s így megvédi az embert és a világot az életre leselkedőktől és az élet pusztítóitól.”^[138] Azok a világi hívők pedig, akik hivatásuk vagy foglalkozásuk révén az élet elfogadásával állnak kapcsolatban, legyenek azon, hogy az Egyháznak az emberi életre mondott „ámen”-ja élő és hatékony legyen.

A biológiai és orvosi tudományok rohamos fejlődésének és a technológiák csodálatos

lehetőségeinek köszönhetően az emberi élet határain hatalmas mértékben nyíltak új lehetőségek. Az ember ma nemcsak „megfigyelni”, hanem „manipulálni” is képes az emberi életet, rögtön a kezdetétől fejlődése első szakaszain át.

Az emberiség erkölcsi lelkiismerete nem maradhat idegen vagy közömbös a technológiák hatalmas előrelépésével szemben, mert ezek egyre nagyobb és erősebb befolyást gyakorolnak az emberi élet továbbadásakor és fejlődésének első szakasza során. Ma – minden korábnál inkább – *a bölcsesség bizonyul ezen a területen az üdvösség egyetlen horgonyának*. Azért, hogy az ember a tudományos kutatások eredményeinek alkalmazásakor értelmesen és szeretettel tudjon cselekedni, vagyis figyelemmel, sőt tisztelettel legyen bármely emberi teremtmény sérthetetlen személyi méltósága iránt létének első pillanataitól kezdve. Ez történik, ha a tudomány és a technika kezdettől fogva megengedett eszközökkel védi az életet és gyógyítja a betegségeket, kizárva éppen a kutatás méltósága miatt azokat a beavatkozásokat, melyek az emberi faj és az egyedi személy genetikai örökségének megváltoztatását is magukban foglalják.^[139]

Azok a világi hívők, akik különböző címeken és különböző okokból az elméleti tudományos kutatások vagy azok gyakorlati alkalmazásának (orvosi, társadalmi, törvényhozói vagy gazdasági) területén dolgoznak, *bátran fogadják azokat a „kihívásokat”, melyeket a mai bioetika új problémái vetnek föl*. A szinódusi atyák erről így nyilatkoztak: „A tudomány és a technika területén működő világi Krisztus-hívőknek a tudomány és technika uraiként, és nem ezek rabszolgájaként kell gyakorolniuk felelősségüket ... Azoknak az erkölcsi kihívásoknak távlatában, melyet a technika új és hatalmas lehetősége vet föl, s melyek nemcsak az emberi jogok alapjait, hanem az emberi faj biológiai lényegét is veszélyeztetik, igen jelentős, hogy a világi keresztények az egyetemes Egyház segítségével vállalják a feladatot: a kultúrát úgy vezessék vissza az igazi humanizmus alapjaihoz, hogy az ember jogainak előmozdítása és védelme az ember lényegében találhassa meg biztonságos és dinamikus alapját; abban a lényegben, amit az evangéliumi igehirdetés nyilatkoztatott ki az embereknek.”^[140]

Ma, minden erőt egyesítve, a legnagyobb elővigyázatosság szükséges a hatalom, elsősorban a technikai hatalom fölhalmozásával kapcsolatban. Ez a fölhalmozás ugyanis nem csupán a biológiai lényegre képes „manipulálni”, hanem az emberi tudat tartalmát és az életmódot is, s így egész népeket érhet igazságtalan és hátrányos megkülönböztetés, egész népek szorulhatnak az élet, a létezés peremére.

A vallásszabadság

39. A személyi méltóság tiszteletben tartása – amely magában foglalja az emberi jogok védelmét és előmozdítását! – megköveteli az ember vallási dimenziójának elismerését. Itt nem egyszerűen „felekezeti” követelésről van szó, hanem egy kiirthatatlan emberi alapigényről. A kapcsolat ugyanis, mely az embert Istenhez köti, lényeges alkotóeleme az ember „természetének” és „létezésének”; ugyanis „Istenben élünk, mozgunk és vagyunk” (ApCsel 17,28). Bár nem mindenki

hiszi ezt az igazságot, azoknak, akik meg vannak róla győződve, joguk van ahhoz, hogy hitüket és az ebből fakadó életmódjukat mind egyéni, mind közösségi téren tiszteletben tartásuk. Ebben áll ugyanis *a lelkiismereti szabadsághoz és a vallásszabadsághoz való jog*, melynek igazi elismerése minden nép legnemesebb értékei és legsúlyosabb feladatai közé tartozik, ha valóban biztosítani akarják az egyének és a társadalom jólétét: „A vallásszabadság, mivel minden egyes ember méltóságának kiolthatatlan igénye, ezért az emberi jogok épületének sarokköve, pótolhatatlan elem a személyek és az egész társadalom jólétéhez és minden ember személyes kibontakozásához. Ebből következik, hogy az egyesek és közösségek hitvallási és vallásgyakorlási szabadsága lényegi elem ahhoz, hogy az emberek között békés együttélés alakulhasson ki ... A polgári és társadalmi jog a vallásszabadsághoz, mivel a lélek legbelső szféráját érinti, bizonyos értelemben a többi alapvető jogok mutatója és mértéke.”^[141]

Nem került el a szinódus figyelmét, hogy oly sok testvér és nővér még nem örvendhet e jogoknak, és őket hitük megvallása miatt nehézségek, kizárások, szenvedések, üldözések érik, s olykor meg is kell halniuk. E testvérek és nővérek többsége a világi Krisztus-hívők seregéből való. Az evangélium hirdetése és a keresztény élet tanúságtétele szenvedésben és vértanúságban Krisztus tanítványai apostolkodásának a csúcsát képezi, hasonlóképpen az Úr Jézus iránti szeretet az élet föláldozásáig csodás termékenységgű forrás az Egyház építéséhez. Így tanúsítja a misztikus szőlőtő saját termékenységet, amint Szent Ágoston is megjegyzi: „De az a szőlőtő, melynek termőágai – miként a próféták és maga az Úr előre megmondták – szétágaztak az egész világban, annál erőteljesebben hajtott, minél bőségesebben öntözte a mártírok vére.”^[142]

Az egyetemes Egyház az ilyen példát és ajándékot hálás szívvel fogadja; gyermekeitől erőt és indítást kap ugyanis saját, apostoli és szent életének megújításához. A szinódusi atyák ezért vélték úgy, hogy fontos feladatuk „köszönetet mondani különösen azoknak a világiaknak, akik a korlátozott szabadság ellenére is az Apostoli Szentszékhez hűségesen és vele egységben a hit fáradhatatlan tanúiként élnek, jóllehet szabadságuk korlátozott és meg vannak fosztva fölszentelt szolgálóktól, azaz papjaiktól. De mindent odaadnak, még az életüket is. A világiak ily módon az Egyház lényegi sajátságáról tanúskodnak: Isten Egyháza Isten kegyelméből születik, ami kiemelkedő módon a vértanúságban mutatkozik meg.”^[143]

Mindaz, amit eddig a személyi méltóság tiszteletben tartásáról és az emberi jogok elismeréséről mondtunk, kétségkívül minden Krisztus-hívő és minden ember felelősségét érinti. Manapság azonban föl kell figyelünk arra, hogy ez a probléma *egyetemes jelleget* ölt; mert a kérdés egész embercsoportokat, sőt egész népeket érint, akiket erőszakkal megfosztanak alapvető jogaiktól. Innen származnak azok a fejlődésbeli egyenlőtlenségek a különböző „világok” között, melyeket a *Sollicitudo rei socialis* kezdetű, nemrég közzétett enciklikában nyíltan tárgyaltunk.

Az emberi személy tiszteletben tartása meghaladja az egyéni etika szféráját, és végső kritériummá, mintegy alappillérré válik a társadalom építéséhez, mivel a társadalom célja teljes egészében a személy.

Így tehát a személy szolgálatának feladata szorosan kötődik a társadalom szolgálatának feladatához; ez az általánosságban vett szolgálat kapcsolatban áll az evilági dolgok keresztény szellemű végzésével, melyre a világi hívők a maguk sajátos módján meghívást kaptak.

A társadalmi elkötelezettség első színhelye a család

40. Az emberi személy veleszületett, saját társadalmi dimenzióval rendelkezik, hiszen lelke legmélyén arra kapott meghívást, hogy másokkal *közösségben éljen* és *önmagát* másokért *adja*: „Isten, mindnyájunk gondviselő Atyja azt akarta, hogy az emberek egyetlen családot alkossanak és testvérnek tekintsék egymást.”^[144] Ezért a *társadalom*, az ember *társas jellegének* jele és gyümölcse, a maga teljes igazságát akkor tárja föl, amikor a *személyek közösségeként* léteznek.

A személy és a társadalom között kölcsönös függőség és kapcsolat van: mindaz, ami a személy érdekében történik, szolgálat a társadalom érdekében, és mindaz, amit a társadalomért tesznek, visszahat a személy javára. Ezért a világi Krisztus-hívők apostoli tevékenysége a világban mindig és egyidejűleg az egyedi ember szolgálata is a maga egyszerűségében és megismételhetetlenségében, s az összes embernek tett szolgálat is.

Mármost a személy társas jellegének első és eredeti kifejeződése a házasságban és a családban jelentkezik: „Isten nem magányosságra teremtette az embert: kezdettől fogva 'férfinak és nőnek teremtette' őket (Ter 1,27), kiknek kapcsolata a személyes közösség ősfarmája”.^[145] Jézusnak gondja volt a házasság őseredeti méltóságának és a család kezdeti szilárdságának a visszaállítására (vö. Mt 19,3-9), Szent Pál pedig rámutatott arra a mélységes kapcsolatra, ami a házasság valamint Krisztus és az Egyház misztériuma között fönnáll (vö. Ef 5,22 és 6,4; Kol 3,18-21; 1Pét 3,1-7).

A világi Krisztus-hívők társas tevékenységének elsődleges helye a házasság és a család. Ezt a tevékenységet csak azok tudják végezni, akikben él az őszinte meggyőződés, hogy a család egyetlen és pótolhatatlan érték mind a társadalom, mind maga az Egyház számára.

A család, mely az élet és a szeretet bölcsője, melyben az ember „megszületik” és „felnevekszik”, a társadalomnak is alapvető sejtje. Ennek a közösségnek kiváltságos gondoskodás jár, különösen akkor, amikor az emberi önzés, a születések ellen végzett propagandamunka, a totalitárius politika, az ínség és a fizikai, kulturális, erkölcsi nyomor, valamint az élvezetvágy szelleme és a fogyasztási láz elapasztják az élet forrásait, amikor az ideológiák és a különböző rendszerek, valamint a szeretetet és kedvességet nélkülöző nevelési formák igyekeznek azt megtámadni, ami a család sajátja.

Széles körű, rendszeres munka sürget tehát, mely nemcsak a kultúra, hanem a gazdasági eszközök és törvényhozás támogatásával is arra irányul, hogy a családot a „humanizáció” helyévé tegye, mind a személy, mind a társadalom számára.

A világi Krisztus-hívők apostoli kötelessége elsősorban az, hogy a családot segítsék identitásának tudatosításában – tudniillik, hogy az első és alapvető társas egység, s hogy sajátos eredeti feladata van a társadalomban – annak érdekében, hogy saját növekedésének egyre inkább tevékeny és felelősszereplője legyen, s vegyen részt a társadalom életében. Így a család mindenkitől, elsősorban a közhatalomtól megkövetelheti és meg is kell követelnie azoknak a jogoknak a védelmét, melyek a család biztosításával magát a társadalmat szolgálják.

Amit a *Familiaris consortio* apostoli buzdításban a világiaknak a társadalom életében való részvételéről írtunk^[146] s amit a Szentszék az 1980-as püspöki szinódus kérésére a *Család Jogainak Kartájában* már kifejezésre juttatott, szerves és teljes cselekvési programot jelent azoknak a világi Krisztus-hívőknek, akik valamilyen módon részt vesznek a család értékeinek és igényeinek szolgálatában; olyan program ez, melynek gyakorlatra váltása annál inkább fontos és sürgető, minél súlyosabbak a család szilárdsága és termékenységére elleni fenyegetések, valamint minél erőszakosabb, tervszerűbb az az irányzat, mely a családot háttérbe szorítva semmibe veszi annak társadalmi súlyát és fontosságát.

A tapasztalat azt tanúsítja, hogy a népek műveltsége és erőssége főként családjaik emberi minőségétől függ. Ezért a család iránti apostoli elkötelezettség fölbecsülhetetlen értékű társadalmi tett. Az Egyházban töretlenül ott él a mélységes meggyőződés, és jól tudja, hogy „az emberi nem jövője a családtól függ”.^[147]

A szeretet a szolidaritás lelke és támasza

41. A társadalom szolgálata sokféle módon juthat kifejezésre és valósulhat meg: vannak önkéntes egyéni és intézményes kezdeményezések az egyes személynek nyújtott segítségtől kezdve a személyek sokféle közösségének támogatásáig.

Az egész Egyház, mint ilyen, közvetlen meghívást kap a szeretetszolgálatra: „A Szent Egyház, amint kezdetben az Eucharisztikus vacsorához kapcsolt 'agapé' által úgy jelent meg, mint a Krisztus körül a szeretet kötelékével egyesített közösség, ugyanúgy mindig erről a szeretetről ismerhető fel; s miközben örül mások kezdeményezéseinek, a szeretet műveit mint saját elidegeníthetetlen kötelességét és jogát tartja számon. Az Egyház ezért különösen becsüli a könyörülő jóságot a szűkölködők és a betegek iránt, a karitatív tevékenységet és a kölcsönös segítségnyújtást, melyek a mindenfajta emberi ínség enyhítésére szolgálnak.”^[148] Az irgalmasság testi és lelki cselekedeteinek régi és mindig új formáiban megmutatkozó *felebaráti szeretet* lényeges eleme a világ keresztény szellemű átfarmálásának, ami a világi Krisztus-hívők sajátos feladata.

A világi Krisztus-hívők valójában a felebarát iránti szeretettel élik meg és nyilvánítják ki részesevésüket Jézus Krisztus királyságában, tudniillik az Emberfia hatalmában, aki „nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy Ő szolgáljon” (Mt 10,45); e királyságot nagyon

egyszerűen, mindig és mindenki számára fölfoghatóan, ugyanakkor nagyon buzgón élük és valószínűsítják meg, mert a szeretet a legkiválóbb ajándék, amit a Szentlélek az Egyház építéséhez (vö. 1Kor 13,13) és az emberi nem javára fölkínál. *A szeretet ugyanis fölkelti és támogatja az egész emberi nem szükségleteit figyelembe vevő, tevékeny szolidaritást.*

Az ilyen, nemcsak egyének részéről, hanem szolidáris módon közösségek és csoportok által is gyakorolt szeretet mindig szükséges volt és szükséges is marad; senki és semmi nem helyettesítheti, még a sokféle intézmény vagy hivatalos kezdeményezés sem, melyek egy vagy több nép ma gyakran súlyos és széles körű igényeinek igyekeznek megfelelni. Paradox módon az ilyen szeretetre annál nagyobb szükség van, minél inkább elvesznek a szervezetükben bonyolulttá vált és mindent elintézni akaró intézmények a személytelen ügyintézésben, a túlnövekedett adminisztrációban, a jogtalan egyéni érdekek hajszolásában és az általános tehetetlenségben.

Ilyen körülmények között helyes módon terjednek, főként a jól megszervezett társadalmakban az *önkéntesség különböző formái* a szolgálatok sokféleségében. Ezt az önkéntességet, amikor önzetlenül azok szolgálatába áll, akiket a társadalom legjobban elhanyagol, akik a legszegényebbek, akkor ezt az apostolkodás nagyon értékes megnyilvánulásának kell mondanunk, melyben a világi Krisztus-hívők – férfiak és nők – vállalják a legnagyobb részt.

A politikai élet szereplői és címzettjei

42. A szeretetet, amely a személyt szereti és szolgálja, nem lehet elválasztani az igazságosságtól; a maga módján mindkettő a személy jogainak teljes elismerését követeli, akire az egész társadalom összes struktúrájával és intézményével rendelve van. [\[149\]](#)

A világi Krisztus-hívők, annak érdekében, hogy – a már említett személynek és társadalomnak szóló szolgálat által – a világot keresztény szellemben átfarmálják, *semmi módon nem mondhatnak le a „politikai életben” történő részvételről*, vagyis arról a sokrétű és szerteágazó gazdasági, társadalmi, törvényhozói, adminisztratív és kulturális munkáról, melynek célja szerves és intézményes módon a *közjó* előmozdítása. Amint a szinódusi atyák is többször megerősítették, mindenkinek és minden egyes személynek joga és kötelessége részt venni a politikai életben, bár ez különböző, egymást kölcsönösen kiegészítő formákban, fokozatokban, feladatokban és felelősségekben jut kifejezésre. Az egyéni törtetés, hatalomimádat, önzés, korrupció, melyeket gyakran hangoztatnak vádként a közügyekben tevékenykedő vagy képviselőiséget vállaló, az uralkodó osztályhoz tartozó, a különböző politikai pártokhoz csatlakozó emberekkel kapcsolatban, valamint az az igen elterjedt vélemény, ami a politikát az erkölcsi veszély szükségszerű helyének tekinti, semmiképpen sem igazolhatja a keresztények közügyekkel szembeni kételkedését vagy tartózkodását.

Ellenkezőleg, a II. Vatikáni Zsinat szavai rendkívül fontosak: „Az Egyház elismerésre és tiszteletre méltónak tartja azok munkáját, akik embertársaik szolgálatában az állam javának szentelik

magukat és vállalják e tisztség terheit.”^[150]

A személy és a társadalom érdekeit szolgáló politika *alapvető ismérve a közjó keresésében rejlik*. Mindenki és minden egyes ember javáról van szó, arról az értékről, ami mind az egyes személyek, mind a társaságok részére rendelkezésre áll és biztosítva van. A *Gaudium et Spes* konstitúcióban a következő olvasható: „A politikai közösség tehát e közjó érdekében létezik, ebben rejlik teljes igazolása és értelme, és belőle meríti eredeti és sajátos jogát. A közjó pedig magában foglalja a társadalmi élet azon föltételeinek összességét, melyek között az emberek, a családok és közösségek a maguk tökéletességét könnyebben és teljesebben érhetik el.”^[151]

Ezenkívül a személy és a társadalom érdekében végzett politikai tevékenység *állandó szabálya az igazságosság védelme és előmozdítása*; igazságosságon értve azt az „erényt”, melyre mindenkit nevelni kell, és azt az erkölcsi „erőt”, mely föltételezvé a személyi méltóságot, segít minden közösséget és egyént jogainak és kötelességeinek érvényesítésében.

A politikai hatalom gyakorlásában alapvető a *szolgálat szelleme*, mert a szükséges hozzáértés és hatékonyság mellett egyedül ez képes a politikusok tevékenységét „áttetszővé” és „tisztává” tenni, amit egyébként a nép joggal megkövetel. Ez föltételezi a nyílt és következetes harcot bizonyos kísértések ellen, mint például a tisztességtelen eszközök és a hazugság igénybevétele; a közösség vagyonának jogtalan fölhasználása egyes személyek javára vagy párthívek megnyerése végett; a tömegtájékoztató eszközök kétértelmű vagy törvénytelen fölhasználása a hatalom megszerzése, megtartása vagy növelése érdekében.

A politikai tevékenységben elkötelezett világi Krisztus-hívők minden kétséget félretéve tartásuk tiszteletben az evilági dolgok helyesen értett autonómiáját, amint azt a *Gaudium et Spes* konstitúcióban olvassuk: „Nagyon fontos, különösen a pluralista társadalomban, hogy helyesen lássák a politikai közösség és az Egyház viszonyát, s hogy világosan tegyenek különbséget aközött, amit a Krisztus-hívők egyéneként vagy közösségben mint keresztény lelkiismeretű állampolgárok a maguk nevében cselekszenek, és aközött, amit lelkipásztoraikkal együtt az Egyház nevében cselekszenek. Az Egyház, mely feladatánál és illetékességénél fogva semmiképpen sem keveredik össze a politikai közösséggel, s nem is kötődik semmiféle politikai rendszerhez, egyszerre jele és oltalma az emberi személy transzcendenciájának.”^[152]

Ugyanakkor a világi Krisztus-hívőknek ma fokozott felelősségérzettel kell tanúságot tenniük a politikai tevékenységgel kapcsolatos értékekről: a szabadságról, igazságosságról, szolidaritásról, a közjóért vállalt hűséges és ingyenes, odaadó munkáról, erkölcsi tisztaságról és a megkülönböztetett szeretetről a nyomorultak és elesettek iránt. Ez megköveteli, hogy a világi Krisztus-hívők mind nagyobb lelkesedéssel vegyenek részt az Egyház életében, és mind mélyebben ismerjék meg az Egyház szociális tanítását. Mindebben segíthetik és támogathatják őket a keresztény közösségek és pásztoraik közelsége.^[153]

Annak eszköze és módja, hogy egy igaz emberi gyarapodást célzó politika valóra válhasson, a

szolidaritás; ez megkívánja mindenki – egyes polgárok, különböző csoportok, szakszervezetek, politikai pártok – aktív és felelős *részeseződését* a politikai életben: mindannyian és egyenként a politikai élet címzettjei és szereplői vagyunk. Ezen a területen, amint már kifejtettük a *Sollicitudo rei socialis* kezdetű enciklikában, a szolidaritás „nem holmi szájalom és bizonytalan irgalmasság vagy felületes részvét annyi szenvedő ember iránt, hanem ellenkezőleg: *eltökélt akarat a közjó szolgálatára, állandó gondoskodás róla, azaz mindenkiről* külön-külön és összességében, mert mindnyájan felelősek vagyunk egymásért.”^[154]

Ezt a politikai szolidaritást az egyes nemzeteket és nemzetek szövetségeit fölülmúló tágasságban, „földrészekben” és a „világban” gondolkodva kell megvalósítani.

A szolidáris politikai tevékenység gyümölcse a *béke*, melyre mindenki vágyik, de amely még nem érett be. A világi Krisztus-hívők nem lehetnek közönyösek, idegenek vagy lusták mindazzal kapcsolatban, ami a békét tagadja vagy veszélyezteti: erőszak és háború, kínzások és terrorizmus, koncentrációs táborok, a politika militarizációja, fegyverkezési láz és a fegyverek fülhalmozása, nukleáris fegyverek fenyegetése. Ezzel szemben mint Jézus Krisztus tanítványainak – aki „a béke Fejedelme” (Iz 9,5) és „a mi békénk” (Ef 2,14) – „békességes szerzőknek” (Mt 5,9) kell lenniük, mind a szív megtérése által, mind az igazság, a szabadság, az igazságosság, a szeretet érdekében végzett munkálkodásukkal, melyek a béke elengedhetetlen alapjai.^[155]

A világi Krisztus-hívők működjenek együtt mindazokkal, akik őszintén keresik a békét, használják föl az erre rendelt közösségeket, nemzeti és nemzetközi intézményeket. Segítsék azt az elmélyült nevelői munkát, melynek célja, hogy gyökereiben kiirtsa az önzés, gyűlölet, bosszú, ellenségeskedés jelenleg uralkodó „kultúráját”, és minden szinten elősegítse a szolidaritás kultúrájának növekedését. Ez a szolidaritás ugyanis „a béke és a fejlődés útja”.^[156] A szinódusi atyák ebből a nézőpontból szólították föl a keresztényeket, hogy vessék el az erőszak elfogadhatatlan formáit, segítsék a béke és a párbeszéd megnyilvánulásait, végül pedig dolgozzanak azért, hogy igazságos társadalmi és nemzetközi rend valósuljon meg.^[157]

Az ember a gazdasági-társadalmi élet középpontjában

43. A világi Krisztus-hívők társadalom-szolgálatának lényeges része a *gazdasági-társadalmi kérdés*, melynek kulcsa az emberi *munka* szervezése.

E problémák mai súlyára – a fejlődésre való tekintettel és az Egyház szociális tanítása szerint – legutóbb a *Sollicitudo rei socialis* enciklikában emlékeztettem. És óhajtom, hogy mindnyájan, de főként a világi Krisztus-hívők állandóan igazodjanak ehhez az enciklikához.

Az Egyház társadalmi tanításának legfontosabb tételei közül kiemelkedik *a javak egyetemes rendeltetésének* alapelve: a földi javak ugyanis Isten terve és akarata szerint mindenkinek

együttesen és minden embernek külön-külön eszközként állnak rendelkezésre a hiteles emberi élet kibontakoztatásához. A *magántulajdonnak* e rendeltetés szolgálatában természete szerint *társadalmi funkciója* is van. Valójában a férfi és a nő *munkája* a legáltalánosabb és legközvetlenebb eszköz a gazdasági élet növekedéséhez, ugyanakkor minden embernek joga és kötelessége.

Mindezek sajátos módon a világiak küldetéséhez tartoznak. Jelenlétük és tevékenységük célját és ismertetőjegyeit általánosságban a II. Vatikáni Zsinat így fogalmazta meg: „A gazdasági életben is tisztelni és érvényesíteni kell az emberi személy méltóságát és teljes hivatását és az egész társadalom közjavát. Az ember ugyanis szerzője, középpontja és célja az egész gazdasági életnek.”^[158]

A világi Krisztus-hívők a gazdaságban és a munka területén ma végbemenő átalakulások közepette elsősorban törekedjenek megoldani a munkanélküliség nagyon súlyos kérdéseit; próbáljanak fölülkerekedni a rossz munkaszervezésből származó igazságtalanságokon; törekedjenek arra, hogy a munkahely a személyek közösségévé váljon; a személy alanyiságát és részesedési jogát tartsák tiszteletben, hogy a szolidaritás új formái bontakozzanak ki a közös munkát végzők között; ösztönözzék a vállalkozások új formáit, s vizsgálják fölül a kereskedelem, a kamat és kölcsön rendszereit, valamint a technológiák cseréjét.

Ezért a világi hívők munkájukat foglalkozásbeli hozzáértéssel, emberi tisztességgel, keresztény szellemben végezzék, s úgy tekintsék, mint a saját megszentelődésükhöz vezető utat^[159] a II. Vatikáni Zsinat kifejezett fölszólítása alapján: „Az ember a maga munkájával általában eltartja önmagát és övéit, kapcsolatot teremt testvéreivel, az emberekkel, és szolgálatukra van, igazi szeretetet gyakorolhat, és Isten munkatársaként tökéletesítheti a teremtést. Sőt az Istennek följánlott munkával az ember részese lesz Jézus Krisztus megváltó művének, aki fölmagasztalta a munkát azzal, hogy Názáretben a saját kezével dolgozott.”^[160]

Manapság a gazdasági–társadalmi étellel és a munkával kapcsolatban egyre sürgetőbb módon vetődik föl az ökológiai kérdés. Az ember – minden kétséget kizáróan – Istentől kapta azt a feladatot, miszerint „uralkodjék” a teremtett világon és „művelje”, mint valami kertet; de ezt az embernek úgy kell betöltenie, hogy közben tiszteletben tartja az isteni képmást, amelyet kapott, tehát okosan és szeretettel tevékenykedjen. Érezze felelősnek magát az ajándékokért, melyeket Isten bőkezűségéből kapott és kap szünet nélkül. Az ember kezei között olyan ajándék van, amelyet a jövő nemzedékeknek, ha lehetséges, még jobbra téve kell átadnia, mert Isten ajándékai nekik is szólnak: „A Teremtőtől kapott hatalom, amellyel az embert felruházta, nem abszolút, nem szabad vele 'élni vagy visszaélni', vagy tetszés szerint felhasználni. A használati mód, amelyre a Teremtő már kezdetben utasította az embert, jelképesen benne van a tiltásban: 'annak a fának gyümölcséből ne egyél' (vö. Ter 2,16-17); ez eléggé világosan megmutatja, hogy az egyetemes természet látható és elemi alkotórészei dolgában, amelyekből a kozmosz áll, alá vagyunk vetve nemcsak a biológiai, hanem az erkölcsi törvényeknek is, és ezek nem szeghetők

meg büntetlenül. A fejlődés helyes értelmezése nem mellőzheti a fenti megfontolások sorozatát, a természet elemeinek felhasználását, a nyersanyagok megújítását és a mértéktelen iparosodás következményeit illetően. Ezek olyan erkölcsi eligazítást adnak, amely alapján e folyamatot vizsgálni kell.”[161]

A kultúra evangelizálása és az ember kultúrái

44. Az emberi személy és társadalom szolgálata a *kultúra megteremtésében és átadásában* jut kifejezésre s valósul meg, ami a mai emberi együttélés és társadalmi fejlődés különösen nehéz feladatai közé tartozik. A Zsinat fényében a „kultúra” szó általános értelemben véve „mindazt jelenti, amivel a maga sokirányú szellemi és testi képességét kiműveli és kibontakoztatja az ember. Ismeretszerzés és munka által meghódítani igyekszik az egész világot, az erkölcsök és az intézmények tökéletesítésével pedig emberiesebbé teszi a közösségi életet a családban és az egész társadalomban, végül az idők folyamán műveiben fejezi ki, közli másokkal és örökíti meg lelkének nagy élményeit és törekvéseit, hogy azok sokaknak, sőt az egész emberi nemnek fölemelkedését szolgálják.”[162] Ebben az értelemben a kultúrát úgy kell szemlélni, mint minden nép közös javát, méltóságának, szabadságának és alkotó erejének kifejeződését, történelmi útjának tanúságát. Sajátos módon a keresztény hit csak a kultúrán belül és által válik történelmivé és a történelmet formálóvá.

Egy olyan kultúra terjedése láttán, mely nemcsak a keresztény hittől, hanem minden emberi értéktől[163] eltávolodni látszik; s egy olyan tudományos és technológiai kultúra környezetében, mely képtelen választ adni az igazsággal és jósággal kapcsolatos kérdésekre, noha ezek az emberi szívekben sürgetően vannak jelen, az Egyház teljes mértékben tudatában van annak, hogy sürgető lelkipásztori feladata egész különleges figyelmet fordítani a kultúrára.

Ezért az Egyház sürgeti a világi Krisztus-hívőket, hogy erős lélekkel és alkotó szellemi erővel legyenek jelen a kultúra különböző területein, az iskolákban és az egyetemeken, a tudományos és technikai kutatás központjaiban, a művészi alkotás és a humanista gondolkodás színhelyein. E jelenlét nem csupán a létező kultúra elemeinek megismerését szolgálja, s nemcsak annak megtisztítását végzi el – ha szükséges – megfontolt kritikával, hanem az evangélium és a keresztény hit eredeti gazdagságának segítségével magasabb szintre is emeli azt. Amit a II. Vatikáni Zsinat az evangélium és a kultúra kapcsolatáról írt, az maradandó történelmi tény, s ugyanakkor sajátosan sürgető és időszerű cselekvési program; olyan program, mely az egész Egyház lelkipásztori felelősségére és ezen belül a világi Krisztus-hívők sajátos felelősségére van bízva: „Krisztus jó híre állandóan megújítja a bűnbeesett ember életét és kultúráját, s a bűn folytonos és veszélyes csábításából eredő tévedéseket és bajokat támadja és elűzi. A népek erkölcsét szüntelenül tisztogatja és nemesíti.... Amikor az Egyház eleget tesz a maga sajátos feladatának, már ezzel is sarkallja és gyarapítja a kultúrát meg a civilizációt, és liturgikus tevékenységével is a belső szabadságra neveli az embert.”[164]

Érdemes most újra meghallgatnunk VI. Pál *Evangelii Nuntiandi* kezdetű buzdításának néhány rendkívül jelentős sorát: „Azt is lehetne tehát mondani, hogy akkor beszélünk evangelizálásról, amikor az Egyház magának az általa hirdetett Isteni Üzenetnek az erejével (vö. Róm 1,16; 1Kor 1,18; 2,4) megtéríteni igyekszik az egyes embereket és emberi közösségeket; és megújítani törekszik mindent, ami az emberhez tartozik: munkáját, életét, közvetlen környezetét. Az emberiség minden területét meg akarjuk újítani. Jelen esetben nemcsak a földrajzi szempontot értjük területen, ahová az Egyház az evangéliumot el akarja vinni, nem is a számszerűséget, hogy minél többen térjenek meg. Az emberi élet területe az emberek általános értékítélete, érdeklődési körük, gondolkodásmódjuk, eszméik és eszményeik, amennyiben ellentétben állnak Isten szavával és üdvözítő tervével. Így lehetne összefoglalni az eddig mondottakat: evangelizálni kell magát az emberi kultúrát illetve kultúrákat. Evangelizálni: nem felületesen, nem külsőségesen, nem díszletszerűen, de belülről, életet alakítva, gyökeresen... Korunk sajátos drámája, hogy törés állt be az evangélium és a kultúra világa között, mint ahogyan ez már a múltban is megeseett. Mindent meg kell tehát tenni, hogy evangelizáljuk az emberi kultúrát, helyesebben: a kultúrákat.”^[165]

Manapság a kultúra megteremtésének és átadásának kiváltságos útja a tömegtájékoztató eszközök.^[166] Maga a tömegtájékoztató gyorsuló terjedése, valamint a gondolkodásra és az erkölcsökre gyakorolt világméretű hatása miatt az Egyház küldetésének új célterülete. Ezen a téren főként a világi Krisztus-hívők – akár személyes címen, akár közösségi kezdeményezések vagy intézmények révén jelentkező – foglalkozásbeli felelőssége igényli, hogy értékét elismerjék, s hatékonyabb anyagi, szellemi, és lelkipásztori támogatást kapjon.

A tömegtájékoztató eszközök alkalmazása és befogadása tekintetében sürgősen határozott és erőslelkű erőfeszítésre van szükség, mely elutasítja a monopólium és a manipuláció minden formáját, annak érdekében, hogy az igazság szeretetétől vezérelt kritikai érzék kialakuljon, a szabadság és a személy méltósága védelmet kapjon és a népek hiteles kultúrája fölemelkedjék.

A világi Krisztus-hívők lelkipásztori felelőssége nem korlátozódik erre a védekezésre: a világ minden útján, a sajtó, a rádió, a televízió és a színház útján is hirdetniük kell az üdvösség evangéliumát.

IV. FEJEZET

AZ ÚR SZŐLEJÉNEK MUNKÁSAI

ISTEN SOKFÉLE KEGYELMEINEK KÖZVETÍTŐI

A hivatások sokfélesége

45. Az evangéliumi példabeszéd szerint a családanya *a nap különböző óráiban* hív munkásokat a szőlejebe: egyeseket hajnalban, másokat reggel, majd déltájban és délután, ismét másokat késő délután (vö. Mt 20,1 és köv.). Nagy Szent Gergely az evangéliumnak ezt a részét magyarázva a

meghívás különböző óráit a különböző életkorokhoz hasonlítva értelmezi: „A különböző órákat – mondja – az ember különböző életkoraihoz lehet hasonlítani. A hajnal szerintünk a gyermekkor. A harmadik óra a serdülőkort jelenti, mivel a nap már a magasba szökik és az életkor heve növekszik. A hatodik óra a fiatalkor, a nap az égbolt közepén van és az erő megszilárdul. Az idős kort a kilenc óra jelenti, mert amint a nap lehanyatlik a legmagasabb pontról, úgy ez a kor kezdi elveszíteni a fiatalság hevét. A tizenegyedik óra azokat jelzi, akik korban már igen előrehaladottak ... A munkások tehát különböző órákban kapnak meghívást, mintegy jelezvén, hogy egyesek gyermekkorukban, mások serdülőkorban, mások érett avagy idős korukban kapnak meghívást az életszentségre.”^[167]

Nagy Szent Gergely magyarázatát fölidézhetjük és kiterjeszthetjük az Egyházban tapasztalható sokféleségre, mely szerint mindenki együtt és minden egyes hívő külön-külön meghívást kap, hogy Isten Országáért dolgozzon a hivatások és életállapotok, karizmák és szolgálatok különbözősége szerint. Ez a változatosság nemcsak a korból, hanem a nembeli, képességbeli és hivatásbeli különbözőségekből is adódik; olyan változatosságról van szó, mely az Egyház gazdagságát elevenebbé és konkrétabbá teszi.

IFJAK, GYERMEKEK, ÖREGEK

A fiatalok az Egyház reménysége

46. A szinódus *különös figyelmet* akart szentelni a *fiataloknak*. És méltán. A világ sok népében ők alkotják a lakosság felét, s gyakran e nemzeteken belül Isten népének is a felét adják. A fiatalok már ebből a szempontból is rendkívüli erőt képeznek, és *nagy kihívást* jelentenek az *Egyház jövője számára*. A fiatalokban látja ugyanis az Egyház az előtte álló, jövőbe vezető utat, és bennük találja meg a vidám fiatalság képét és fölhívását, amellyel Krisztus Lelke állandóan gazdagítja. A Zsinat ilyen értelemben mondta az ifjúságról: „Ők az Egyház reménysége”.^[168]

Az egész világ fiataljaihoz 1985. március 31-én intézett levélben olvassuk a következőket: „Az Egyház az ifjúságra tekint, sőt: az Egyház bizonyos formában az ifjúságban *önmagát látja* valamennyiötökben és mindegyikötökben külön-külön is. Ez így van kezdet óta, az apostolok korától fogva. Ezt igazolja főként Szent János levele: „Írok *nektek, ifjak, mert legyőztétek a gonoszt*. Írtam nektek, kedves gyermekek, mert *megismertétek az Atyát*... Írtam nektek, ifjak, mert *erősek vagytok, az Isten tanítása bennetek van*” ... A mi generációnkban, a Krisztus utáni második évezred végén is, az ifjúságban szemléli önmagát az Egyház.”^[169]

A fiatalokat nem szabad csupán az Egyház lelkipásztori gondoskodásának tárgyaként szemlélni; valójában aktív alanyok, az *evangelizáció* és a *társadalmi megújulás tevékeny résztvevői*, és erre biztatni kell őket.^[170] A fiatalság az „én” és az „életterv” *fölfedezésének* különösen intenzív ideje; ez a *növekedés* ideje, amikor „gyarapodni” kell „bölcességben és korban, s Isten és emberek előtti kedvességben” (Lk 2,52).

Amint a színódusi atyák mondták: „A fiatalok rendkívül fogékonyak az igazságosság, az erőszakmentesség és a béke értékeire. Szívük nyitott a testvériségre, barátságra, szolidaritásra. Igen erősen hatnak rájuk az életminőséggel és a természet megőrzésével kapcsolatos ügyek. Tele vannak azonban nyugtalansággal, csalódásokkal, a világtól való félelemmel és szorongással, és az állapotuknak megfelelő kísértésekkel.”^[171]

Az Egyháznak törekednie kell arra, hogy újjáéledjen benne az a kiválasztó szeretet, amelyet Jézus az evangéliumi ifjú iránt tanúsított: „Jézus rátekintett és megszerette őt” (Mk 10,21). Ezért az Egyház fáradhatatlanul hirdeti Jézus Krisztust; hirdeti evangéliumát, mint az egyetlen és túláradó bőségű feleletet a fiatalok mélyből fakadó vágyaira, s mint személyes csatlakozásra fölszólító buzdítást („és jöjj, kövess engem” Mk 10,21), ami Jézusnak az Atya iránt érzett fiúi szeretetéből és az emberiségért vállalt üdvözítő küldetéséből való részesedést jelenti.

Az Egyháznak és a fiataloknak kölcsönösen sok mondanivalója van egymás számára. Ez a párbeszéd, amelyet nagy szeretettel, világosan, bátran kell vezetni, segíteni fogja a nemzedékek találkozását és kölcsönös közeledését; ez az Egyház és a társadalom számára a gazdagság és a fiatalság forrása lesz. A Zsinat a fiatalokhoz intézett üzenetében kijelenti: „Az Egyház bizalommal és szeretettel tekint rátok... Az Egyház a világ igazi fiatalsága... Nézzetek rá, és fedezzétek föl rajta Krisztus vonásait.”^[172]

A gyermekek és Isten Országa

47. Az Úr Jézus kétségtelenül gyengéd és nagylelkű szeretettel fordult a gyermekek felé: nekik őrzi áldását, mi több, nekik ígéri a mennyek országát (vö. Mt 19,13-15; Mk 1,14). Jézus különösen magasztalja azt a tevékeny szerepet, amelyet a gyermekek Isten Országában játszanak; ők beszédes jelképei és ragyogó képmásai azoknak a lelki és erkölcsi föltételeknek, amelyek nélkülözhetetlenek az Isten Országába jutáshoz és az Úrnak teljesen átadott élet megéléséhez: „Bizony, mondom nektek, ha meg nem tértek és olyanok nem lesztek, mint a gyermekek, nem mentek be a mennyek országába. Aki tehát megalázza magát, mint ez a gyermek, az a nagyobb a mennyek országában. És aki befogad egy ilyen gyermeket az én nevemben, engem fogad be” (Mt 18,3-5; vö. Lk 9,48).

A gyermekek emlékeztetnek arra, hogy az Egyház missziós termékenységének éltető gyökere nem emberi eszközökben és érdemekben van, hanem Isten teljesen ingyenes ajándékában. A gyermekek ártatlansággal és kegyelemmel ékes élete, de az igazságtalanul rájuk mért szenvedéseik is Krisztus keresztyének érdeméből a lelki gazdagság növekedését eredményezik számukra és az egész Egyház számára; és ezzel mindannyiunknak nagyon világosan, ugyanakkor hálásan tisztában kell lennünk.

Mi több, el kell ismerni, hogy a gyermekkorban kiváló lehetőségek nyílnak mind az Egyház építésére, mind a társadalom emberibbé tételére. Amit a Zsinat is elmondott a gyermekek áldásos

és építő jelenlétéről a családban, mely „házi egyház”: „A gyermekek, mint a család tevékeny tagjai, a maguk módján hozzájárulnak a szülők megszentelődéséhez”^[173], azt el kell mondanunk a gyermekek s a részegyház és az egyetemes Egyház viszonylatában is. Ezt már a 15. századi nevelő és teológus, Johannes Gerson is mondta, aki szerint „a gyermekek és fiatalok csoportja az Egyháznak nem elhanyagolható része.”^[174]

Az idősek és a bölcsesség adománya

48. Az idősebbeket – akiket gyakran igazságtalanul haszontalannak, sőt olykor elviselhetetlen tehernek tartanak – emlékeztetjük arra, hogy az Egyház kéri és várja, hogy ők is folytassák apostolkodó és missziós tevékenységüket, mely az ő korukban is nem pusztán lehetséges és szükséges, hanem éppen a magas korban sajátossá és eredetivé válik.

A Szentírás szívesen mutatja be az idős embert mint a bölcsességben és istenfélelemben gazdag személy jelképét (vö. Sir 25,4-8). Ebben az értelemben az idős embert „ajándékként” úgy lehet megfogalmazni, mint olyan személyt, aki az Egyházban és a társadalomban a hit átadásának tanúja (vö. Zsolt 44,2; Kiv 12,26-27), az élet mestere (vö. Sir 6,34; 8,11-12) és a szeretet megvalósítója.

Napjainkban a világ különböző országaiban az idős személyek számának növekedése és a munkaviszony korábbi megszűnése révén az idősek számára az apostoli tevékenység széles tere nyílik; e feladatot vállalni kell, bátran szembeszállva a többé vissza nem térő múlt emlékébe, illetve az állandóan változó világ nehézségei miatt a tevékenységtől való menekülés kísértésével; egyre inkább tudatára ébredve, hogy az egyházi és társadalmi feladat nem szűnik meg a korrallal, hanem csak új formákat ölt. Amint a zsoltáros énekli: „Még öregkorukban is gyümölcsöt teremnek, tele vannak nedvvel és étellel, hogy hirdessék: egyenes az Úr” (Zsolt 92,15-16). Megismételjük, amit az Idősek Jubileumának ünneplésekor mondtunk: „A harmadik korba lépést úgy kell szemlélni, mint kiváltságot; nem csupán azért, mert nem mindenki éri meg ezt a kort, hanem különösen azért, mert ez az az idő, amikor ténylegesen jobban meg lehet vizsgálni a múltat, jobban meg lehet ismerni és mélyebben át lehet élni a húsvéti misztériumot, és az Egyházban Isten egész népe számára példaképpé lehet válni... A megoldandó nehézségek bonyolultsága, az erők fokozott csökkenése, a társadalmi szervezetek elégtelensége, a hivatalos törvényhozás akadálya, az önző társadalom értetlensége ellenére az idősek nem szorulnak az Egyház peremére. Nem szabad azt gondolni, hogy az idősek passzív szemlélői a túlzottan fölgyorsult világnak; ellenkezőleg, tevékeny alanyai az emberi létezés lelki és emberileg termékeny szakaszának. Van még küldetések és teendők. Isten akarata szerint minden egyes ember gyarapodó étellel rendelkezik léte első szikrájától utolsó leheletéig.”^[175]

Nők és férfiak

49. A szinódusi atyák kettős szándékkal szenteltek különös figyelmet a nő életfeltételeinek és

szerepének: meg akarták ismerni a női nem nélkülözhetetlen szolgálatát az Egyház építésében és a társadalom fejlesztésében, és részletesebben akarták elemezni a nő részesedését az Egyház életében és küldetésében; s mindenkit fölszólítottak ugyanerre.

XXIII. János pápára hivatkozva – aki az idők jelének tekintette, hogy a nők méltóságuk tudatára ébredtek és bekapcsolódtak a nyilvános életbe^[176] – a szinódusi atyák ismételten és határozottan sürgették, hogy a sokféle megkülönböztetés és mellőzés miatt, amely csak azért sújtja a nőt, mert nő, biztosítani és védeni kell a nő a férfiéval egyenjogú személyi méltóságát.

Bár az Egyházban és a társadalomban ez mindenki feladata, mégis sajátosan a nőké, akik élvonalbeli harcosnak tekintsek magukat. A világ számos részén és különböző területein még sok erőfeszítésre van szükség, hogy eltűnjön az az igazságtalan és szégyenletes gondolkodásmód, mely az emberi személyt árunak tartja, s úgy tekinti, mint az önző érdek és a puszta gyönyör eszközét, s mindennek elsősorban a nő az áldozata. Ezzel szemben a nő személyi méltóságának nyílt elismerése csupán az első lépés az egyházi, valamint a társadalmi és közéletben való teljes részesedése felé. Teljesebb és határozottabb választ kell adni a *Familiaris consortio* kezdetű apostoli buzdítás kérésére, hiszen számtalan jogsértésnek a nők az áldozatai: „Kérjük tehát, hogy mindenki széles körű és hatásosabb lelkipásztori munkát fejtson ki annak érdekében, hogy az említett megkülönböztetések gyökeresen eltűnjenek, s így elérkezzünk Isten képmásának teljes értékelésére, amely képmás kivétel nélkül minden emberben fölragyog.”^[177] Ugyanebben az irányban haladva a szinódusi atyák megerősítették: „Az Egyház, küldetésének kifejezéseként, ellent kell hogy álljon a nők bármiféle hátrányos megkülönböztetésének és elnyomásának.”^[178] Valamint: „A közfelfogás által súlyosan megsebezett női méltóságot újra föl kell fedezni, az emberi személy jogainak tényleges tiszteletben tartása és az Egyház tanításának gyakorlatra váltása révén.”^[179]

Ami pedig az Egyház életében és küldetésében történő tevékeny részvételt illeti, meg kell jegyezni, hogy már a II. Vatikáni Zsinat nyíltan kimondta: „Mivel pedig napjainkban egyre fokozódik a nők tevékeny jelenléte a társadalom életében: igen fontos, hogy egyre nagyobb szerep jusson nekik az Egyház apostolkodásának különféle területein is.”^[180]

Annak tudata, hogy a sajátos ajándékokkal és feladattal fölrüházott nőnek *sajátos hivatása* van, az evangéliumból és az Egyház történelméből fakadóan növekedett és elmélyült a Zsinat utáni időszakban. A hívő ember számára az evangélium, azaz Jézus Krisztus szava és példája marad az egyetlen szilárd hivatkozási pont, melyből a jelen történelmi pillanatban is termékenység és megújulás meríthető.

Anélkül, hogy a Tizenkettő sajátos apostolságára, következésképpen a papi szolgálatra meghívást kaptak volna, számos asszony kísérte Jézust szolgálata során, és gondoskodtak az apostolokról (vö. Lk 8,2-3); ott voltak a kereszt alatt (vö. Lk 23,49); segédkeztek Jézus temetésénél (vö. Lk 23,55), húsvét hajnalán pedig vették a föltámadás hírét, és továbbadták (vö. Lk 24,1-10); az

apostolokkal együtt imádkoztak az utolsó vacsora termében, várva pünkösd napját (vö. ApCsel 1,14).

Az evangélium nyomait követve az ősegyház – saját korának kultúrájától elkülönülve – a nőt is meghívta az evangelizálással kapcsolatos feladatokra. Pál apostol a leveleiben több nőről név szerint megemlékezik, mert változatos feladatköröket láttak el az első egyházi közösségekben és azok szolgálatában (vö. Róm 16,1-15; Fil 4,2-3; Kol 4,15 és 1Kor 11,4; 1Tim 5,16). „Ha az apostolok tanúskodása alapozza meg az Egyházat – mondta VI. Pál –, akkor az asszonyok tanúskodása nagyon hozzájárul a keresztény közösségek hitének táplálásához.”^[181]

Mint kezdetben, úgy a későbbi időkben is az Egyházban – különböző módokon és különböző hangsúllyal – mindig voltak nők, akik nagyon fontos, olykor döntő feladatokat oldottak meg az Egyházért. Mérhetetlenül gazdag, többnyire alázatos és rejtett, de emiatt az Egyház növekedése és életszentsége szempontjából nem kevésbé jelentékeny tevékenység történetéről van szó. Ennek a történelemnek folytatódnia, sőt bővülnie kell és hatékonyabbá kell válnia azzal párhuzamosan, hogy világszerte növekszik a nő hivatásának és személyes méltóságának tudatosulása, és nagyon sürget az „új evangelizáció” és a társadalmi kapcsolatok humanizációja.

A II. Vatikáni Zsinat javaslatát elfogadva, amelyben az evangélium és a történelmi Egyház üzenete tükröződik, a szinódusi atyák többek között ezt a világos „ajánlást” fogalmazták meg: „Saját élete és hivatása érdekében az Egyháznak föl kell ismernie a férfiak és nők összes adományait, és azokat át kell tennie a gyakorlatba is.”^[182]

Majd később: „A szinódus kijelenti: az Egyház megköveteli, hogy küldetésének hatékonysága érdekében elismerjék a férfiak és nők tapasztalatának és képességének ajándékait.”^[183]

Antropológiai és teológiai alapok

50. Annak föltétele, hogy a nő jogos helyét elfoglalhassa az Egyházban és a társadalomban, az, hogy mélyebben és pontosabban vizsgáljuk *a férfiak és nők állapotának antropológiai alapjait*. A nő saját, személyes „azonosságát” a férfival fennálló különbözőség és egymást kiegészítés kapcsolatában kell meghatározni, nemcsak a betöltendő feladatokat és a gyakorlandó tisztségeket, hanem inkább a személyes tulajdonságokat véve figyelembe. A szinódusi atyák ezt a követelményt világosan látták, amikor így fogalmaztak: „Az antropológiai és teológiai alapok elmélyültebb tanulmányozása szükséges ahhoz, hogy a két nem méltóságát és igazi jelentését tárgyaló kérdésekre választ lehessen adni.”^[184]

Az Egyház a női mivolt antropológiai és teológiai alapjaival foglalkozván jelen van a nők fölemelkedéséért küzdő mozgalmak történeti folyamatában, és a nő személyiségének gyökeréig hatolva adja nagyon értékes segítségét. Eközben azonban az Egyház Istennek akar engedelmeskedni, aki az embert „saját képmására” teremtve „férfit és nőt teremtett” (Ter 1,27);

igyekszik fölfogni az isteni meghívást, hogy az Ő tervét megismerje, csodálja és megélje. Arról a tervről van szó, amely „kezdetben” kitörölhetetlenül vésődött bele az emberi személy – a férfi és a nő – lényegébe, következésképpen jelen van döntő struktúráiban és mély vágyaiban. Ez a végtelenül bölcs és jóakarató terv igényli, hogy minden benne rejlő gazdagsága föltáruljon a hívő ember előtt; ez a gazdagság „kezdetől” fogva egyre inkább megnyilvánult, és az üdvtörténet egészében megvalósult és elérkezett a csúcra, „amikor eljött az idők teljessége”, amikor „Isten elküldte Fiát, aki asszonytól született” (Gal 4,4). Ez a „teljesség” folytatódik a történelemben; Istennek a nőre vonatkozó tervének értelmezése folyamatosan történik az Egyház hitében oly sok keresztény asszony életének segítségével is. Nem lehet elfeledkezni arról a segítségről sem, amelyet a különböző humán tudományok és kultúrák nyújthatnak; ezek segíthetnek megkülönböztetni, melyek azok az értékek és követelmények, amelyek a nő örök lényegéhez tartoznak, s melyek azok, amelyek a kultúrák történelmi fejlődéséhez tartoznak. Amint a II. Vatikáni Zsinat említi: „Az Egyház azt is hirdeti, hogy az összes változás mögött sok minden van, ami nem változik, és mindezeknek végső alapja Krisztus, aki ugyanaz tegnap, ma és mindörökké.” (vö. Zsid 13,8)[185]

A női méltóságról és hivatásról szóló apostoli levél a nő személyi méltóságának antropológiai és teológiai alapjaival foglalkozott. Ez a dokumentum, amely ismét fölveszi, folytatja és megmagyarázza a szerdai katekézisek gondolatait, melyek hosszan szóltak a „test teológiájáról”, teljesítik a *Redemptoris Mater* enciklikában[186] tett ígéretet, és válaszolni akar a szinódusi atyák kérésére is.

A *Mulieris Dignitatem* olvasása biblikus–teológiai elmélkedés jellegéből következően is mindenkit – férfiakat és nőket, különösen pedig a humán tudományok és a teológiai szaktárgyak művelőit – ösztökélhet arra, hogy kutassák a férfi és a nő személyes méltóságának és kölcsönös kapcsolatuknak alapját, s egyre jobban tárják föl a nőiesség és férfiasság sajátos értékeit és adományait nemcsak a társadalmi életben, de még inkább a keresztény és az egyházi élet területén is.

A női állapot antropológiai és teológiai alapjairól való elmélkedésnek kell világosságot adnia és elvezetnie ahhoz a gyakran s olykor élesen föltett kérdésre adandó keresztény válaszhoz, hogy *milyen „hely” illeti meg a nőt, és milyen helyet kell betöltenie az Egyházban és a társadalomban.*

Krisztusnak az Egyház számára szabályt jelentő szavaiból és cselekedeteiből világos, hogy semmi különbség nincs sem a Krisztussal való kapcsolatban, melyben „nincs többé férfi vagy nő, mert mindannyian egyek lettetek Krisztus Jézusban” (Gal 3,28), sem az Egyház életében és életszentségében való részesedésében, miként Joel Pünkösdkor beteljesedett prófécijája csodálatosan tanúsítja: „Kiárasztom a lelket minden testre, és prófétálni fognak a fiai és lányaitok” (Joel 3,1; vö. ApCsel 2,17 köv.). Amint a nő hivatásáról és méltóságáról a *Mulieris Dignitatem* kezdetű levelünkben olvasni lehet: „mindkettő egyformán fogékony az isteni igazság és szeretet befogadására a Szentlélekben. Mindketten megkapják az üdvözítő és a megszentelő

látogatásokat.”[187]

Küldetés az Egyházban és a világban

51. Ami az Egyház apostoli küldetésében történő részesedést illeti, a nő – éppúgy, mint a férfi – a keresztség és a bérálás erejéből részesedik Jézus Krisztus hármasság, főpapi, prófétai és királyi hivatalában, és ezért alkalmas és elkötelezett az Egyház alapvető apostolkodására: az *evangelizációra*. Másrészt, épp annak érdekében, hogy ezt az apostolkodást végezze, a nő arra hivatott, hogy saját „ajándékaival” éljen; elsősorban azzal az ajándékkal, mely a szó és az élet tanúságtétele által személyi méltósága, továbbá azokkal az ajándékokkal, melyek nőiességével kapcsolatosak.

Az Egyház életében és küldetésében való részesedés tekintetében a *nő nem fogadhatja a papság szentségét, s ezért a szolgálati papság sajátos feladatait nem végezheti*. Ezt az rendelkezést az Egyház mindig Jézus Krisztus konkrét, abszolút módon szabad és teljhatalmú akaratában ismerte föl, aki csak férfiakat hívott meg apostolainak;[188] ez a rendelkezés világosabbá válhat a völegény Krisztus és a menyasszony Egyház kapcsolatának fényében.[189] De nagyon fontos, hogy itt a *feladatok*, és nem a *méltóság és az életszentség* területén mozgunk. Állítanunk kell ugyanis: „Jóllehet az Egyháznak hierarchikus szerkezete van, ez teljes egészében Krisztus tagjainak *megszentelésére* irányul.”[190]

De, amint már VI. Pál pápa megmondta, „ha a mi Urunk cselekvési módját és az asszonyokhoz intézett hívását nem is tudjuk megváltoztatni, el kell ismernünk és elő kell mozdítanunk a nő feladatát az evangelizáló küldetésben és a közösség életében”. [191]

A nő tevékeny és felelős egyházi jelenlétének *elméleti elismeréséről* át kell térni a *gyakorlati következményekre*. Ebben az értelemben olvasandó a világi Krisztus-hívőkhöz szóló jelen buzdítás, melyben szándékosan fordul elő sokszor a „férfiak és nők” kifejezés. Továbbá az új Egyházi Törvénykönyv számos rendelkezést tartalmaz a nőnek az Egyház életében és küldetésében történő részvételéről; ezeket a rendelkezéseket szélesebb körben ismertté kell tenni, és a kulturális érzékenységeket, a lelkipásztori igényeket tiszteletben tartva kellő körültekintéssel és határozottsággal át kell vinni a gyakorlatba.

Legyen példa erre a nők részvétele az egyházmegyei és plébániai lelkipásztori tanácsokban, valamint az egyházmegyei és részleges zsinatokon. A szinódusi atyák ilyen értelemben írták: „A nők minden megkülönböztetés nélkül vegyenek részt az Egyház életében, a határozatok előkészítésében és meghozatalában.”[192] Majd később: „A nőket, akiknek már fontos szerepük van a hit átadásában és az Egyház életében felmerülő különféle szolgálatok teljesítése terén, be kell vonni a lelkipásztori dokumentumok és a missziós kezdeményezések előkészítésébe, el kell őket ismerni az Egyház küldetésének munkatársaiként a családban, a munkahelyen és a polgári társadalomban.”[193]

Az evangelizáció és a katekézis területén még erősebben elő kell mozdítani azt a sajátos feladatot, mely a nő tulajdona a hit átadásában: nemcsak a családi körben, hanem a nevelés legkülönbözőbb helyein és még általánosabb módon mindenütt, ahol Isten Igéjének a befogadásáról, megértéséről és közléséről van szó.

Miközben a nő tevékeny részese az evangelizációnak, élénkebben átérzi, hogy neki magának is szüksége van az evangelizálásra. Így „a hit által megvilágosított szemmel” (vö. Ef 1,18) meg tudja különböztetni azt, ami valóban megfelel személyes méltóságának és hivatásának, mindazoktól, amik a „méltóság”, a „szabadság” és a „fejlődés” címkéje alatt arra készítetik, hogy ne tekintse magáénak az igazi, tartós értékeket; hanem ellenkezőleg, ő is felelős legyen a személyek, a környezet és a társadalom erkölcsi romlásáért. E „megkülönböztetés” elnapolhatatlan történelmi szükségszerűség, ugyanakkor lehetőség és követelmény, mely a Krisztus és Egyháza prófétai feladatában való részesedésből fakad. A „megkülönböztetés”, melyről Pál apostol gyakran beszél, nemcsak a valóság és az események értékelése a hit fényénél, hanem valós elhatározás és cselekvő elkötelezettség mind az Egyház, mind az emberi társadalom területén.

Elmondható, hogy mai világunk minden problémája, melyekről a *Gaudium et Spes* második részében volt szó, s melyekre az eltelt idő sem megoldást, sem enyhülést nem hozott, igényli a nők jelenlétét és tevékenységét a rájuk jellemző és helyettesíthetetlen hozzájárulással.

Különös módon két nagy, a nőre bízott feladat érdemli meg itt újból mindenki figyelmét.

Az első *a feleség és az anyaság hivatása, melynek vissza kell adni teljes méltóságát*. Ma új lehetőségek nyílnak a nő számára, hogy mélyebben megértse és gazdagabban megvalósítsa a házasságot és az anyaság tapasztalatában rejlő keresztény értékeket; maga a férfi, a férj és apa le tudja győzni a távollétéből vagy a szakaszos jelenlétéből fakadó nehézségeket, sőt új és tartalmas kapcsolatai szülehetnek az asszony értelmes, szeretetteljes és határozott mellette-állása következtében.

Másik feladat *a kultúra morális dimenziójának fenntartása*, vagyis az emberhez, az ember személyes és társadalmi létéhez méltó kulturális dimenzió biztosítása. Világosan szembetűnik, hogy a II. Vatikáni Zsinat észrevette az összefüggést a kultúra morális dimenziója és a világiak Krisztus királyi föladatában történő részvétele között: „A világiak szervezett formában is próbálják jobbitani a világ intézményeit és bűnre csábító életkörülményeit, hogy ezek az igazságosság követelményei szerint alakuljanak, és az erények gyakorlásának inkább kedvezzenek, mintsem útjába álljanak. Ha így tesznek, erkölcsi értékekkel fogják átíratni a kultúrát és az alkotó emberi munkát.”^[194]

Amikor a nő növekvő mértékben és felelősségteljesen vesz részt azon intézmények működésében, amelyektől az emberi értékek elsőbbségének védelme függ a politikai közösségek életében, a Zsinat előbb idézett szavai a nő számára nagy apostolkodási területet jelölnek ki; e

közösségek életének mind társadalmi–gazdasági, mind társadalmi–politikai dimenziójában meg kell őrizni és elő kell mozdítani a nő személyes méltóságát és sajátos hivatását nemcsak egyénileg, de közösségi területen is: nemcsak a személyek felelőségétől függő, hanem az igazságos polgári törvények által biztosított formákban is.

„Nem jó az embernek egyedül lennie. Alkotok neki segítőtársat, aki hozzá illő.” (Ter 2,18) *A teremő Isten az embert az asszonyra bízta.* Nyilvánvalóan az ember minden emberre rá lett bízva, de különösen a nőre, mivel anyasága sajátos tapasztalatánál fogva *sajátos érzékenysége* van az *ember* és annak igazi javai iránt, kezdve az élet alapvető értékével. Mennyi lehetősége és felelősége van a nőnek ezen a területen napjainkban, amikor a tudomány és a technika fejlődését nem mindig az igaz bölcsesség indítja és irányítja, s ez azzal az elkerülhetetlen veszéllyel jár, hogy „elembertelenedik” az emberi élet, különösen azokban az időszakokban, amikor erősebb szeretetet és nagylelkűbb elfogadást igényelne.

A nő részvétele a maga kiváltságos adományai révén az Egyház és a társadalom életében egyrészt utat nyit személyes beteljesedéséhez, amit manapság teljes joggal annyira sürgetnek, másrészt biztosítja a sajátosan női segítséget az egyházi közösség növekedéséhez és Isten népének lendületes apostoli tevékenységéhez.

Ebben a perspektívában kell szemlélni a férfi jelenlétét a nő mellett.

Férfiak és nők együttműködése

52. A szinódusi aulában azok hangja sem hiányzott, akik félelmüket juttatták kifejezésre, nehogy a nők állapotának és feladatának túlzott kiemelése miatt megfélemedkezzenek a *férfiakról*.

Ténylegesen sajnálatos különböző helyzetekben a férfiak hiánya vagy csekély jelenléte, egy részük ugyanis lemond a saját egyházi felelőségéről, és ráhagyja a nőkre; így például kimarad az Egyház liturgikus imádságából, a gyermekek neveléséből, hitoktatásából, nem vesz részt a vallásos és kulturális összejöveteleken, a karitatív és missziós kezdeményezésekben.

A férfiak és nők összehangolt jelenléte lelkipásztorilag azért sürgető, hogy a világi Krisztus-hívők részvétele az Egyház üdvözítő küldetésében teljesebb, megfelelőbb és gazdagabb legyen.

Az alapvető indok, mely követeli és magyarázza a férfiak és nők együttes jelenlétét és együttműködését, nemcsak az Egyház lelkipásztori tevékenységének nagyobb hatékonysága, mint azt föntebb fejtegettük, még kevésbé az emberi közösség természetesen férfiakra és nőkre tagolódásának egyszerű szociológiai érve. Hanem inkább a Teremő eredeti terve, aki „kezdetben” olyan emberi természetet akart, ami „kettő egysége”; aki a férfit és a nőt mint a személyek első közösségét akarta, minden más közösség gyökereként, s ugyanakkor a Szentháromság Egy Isten legbensőbb életének misztériumát alkotó interperszonális közösség szeretetének jeleként.

Éppen emiatt az Egyház életében és küldetésében a férfiak és nők eme összehangolt és megfelelő jelenléte megőrzésének legegyszerűbb, legelterjedtebb és legalapvetőbb módja a keresztény család és házastársak feladatainak felelős megoldása, melyben az élet és a szeretet gazdag változatosságban nyilvánul meg, házastársi, atyai és anyai, gyermeki és testvéri formában. *A Familiaris consortio* kezdetű buzdításban olvassuk: „Ha tehát a keresztény család olyan közösség, melynek kötelékeit a hit és a szentségek által Krisztus újította meg, az Egyház feladatában való részesedésének *is közösségi módon* kell történnie: a házastársaknak *mint* házaspárnak, a szülőknek és gyermekeknek pedig *mint családnak* kell az Egyház és a világ felé szolgálniuk.... Ezenkívül a keresztény család Isten országát építi a történelemben azokkal a mindennapos dolgokkal, amelyek *életének föltételei* vagy annak meghatározói. Így tehát a keresztény család részvétele Jézus Krisztus és Egyháza papi, prófétai és királyi feladatában *a házastársi és családi szeretetben* valósul meg és válik egyre tökéletesebbé, amely szeretet gazdag értékekben s a termékenység, a hűség, a kizárólagosság és egyetemesség igényeivel teljesül be.”^[195]

A színódusi atyák ebbe a perspektívába helyezkedve emlékeztettek arra a jelentésre, amit a házasság szentségének az Egyházban és a társadalomban biztosítani kell azért, hogy a férfiak és nők közötti kapcsolatot megvilágítsák és gazdagabbá tegyék. Újból ebben az értelemben hangoztatták „annak sürgető szükségét, hogy minden keresztény élje meg és hirdesse a férfi és a nő kapcsolatában rejlő remény üzenetét. A házasság szentsége, mely ezt a kapcsolatot annak házassági formájában megszenteli és azt Krisztus és az Ő Egyháza közötti kapcsolathoz hasonlítja, nagy fontosságú tanítást rejt magában az Egyház élete számára. Ennek a tanításnak az Egyház által el kell jutnia a mai világhoz; a férfi és a nő közötti kapcsolatot ez a lelkület járja át. Az Egyháznak még bővebben kell osztogatnia e javakat.”^[196] Ugyanezek az atyák újra meg újra méltán hangsúlyozták: „vissza kell állítani a szüzesség és az anyaság őket megillető megbecsülését”^[197] e két különböző, egymást kölcsönösen kiegészítő hivatás növekedéséért az eleven egyházi közösségben, s e közösség szüntelen gyarapodása érdekében.

Betegek és szenvedők

53. Az ember az öröme kapott meghívást, de minden nap megtapasztalja a szenvedés és fájdalom számtalan formáját. A sokféle szenvedéstől és fájdalomtól sújtott férfiakhoz és nőkhöz a színódusi atyák záróüzenetükben ezekkel a szavakkal fordultak: „Ti mindannyian, akiket a fogyasztói társadalom elhanyagol és kivet magából: betegek, testi fogyatékosok, szegények, éhezők, kivándorlók, menekültek, bebörtönzöttek, munkanélküliek, idősek, elhagyott gyermekek, magányosok; mindannyian, a háború és a társadalom engedékenységből fakadó erőszak áldozatai: az Egyház részt vesz szenvedéseitekben, és az Úr elé viszi azokat; Ő megváltó szenvedésének társaiként fogad titeket, s megváltásának fényével megvilágosítja életeteket. Bízunk bennetek, hogy az egész világot megtanítjátok, mi az igazi szeretet. A magunk részéről mindent megteszünk, hogy a társadalomban és az Egyházban elfoglalhassátok a titeket megillető helyet.”^[198]

Azon a felmérhetetlen világon belül, ami az emberi szenvedés világa, figyelmünket fordítsuk mindazokra, akik különböző betegségekben szenvednek, mert tény, hogy a betegek az emberi fájdalom leggyakoribb tanúi.

Az Úr hívása mindenkihez és minden egyes emberhez szól: *a betegek is küldetést kapnak, hogy az Ő szőlejének munkásai legyenek.* A teher, ami a test tagjait gyötri és a lélek derűjét elűzi, számukra távolról sem akadály a szőlőben végzendő munkában, hanem ellenkezőleg, arra hívja őket, hogy éljék meg emberi és keresztény hivatásukat és vegyenek részt Isten Országának növekedésében, új és még *értékesebb módon.* Pál apostol kijelentése legyen a programjuk, és mindenekelőtt az a világosság, mely szemük előtt fölragyogtatja helyzetük kegyelmi jelentését: „Testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak a javára”. Pontosan ezt fölfedezve jutott el az Apostol az örömhöz: „Örömmel szenvedek értetek” (Kol 1,24). Hozzá hasonlóan sok beteg a Szentlélek örömeinek hordozójává és Jézus föltámadásának tanújává lehet „számtalan megpróbáltatás közepette” (1Tessz 1,6). Amint ezt egy testi fogyatékos a szinódusi fölszólalása során kifejezte, „nagyon fontos fölfigyelni azokra a keresztényekre, akik a betegség, fájdalom és öregség állapotában élnek. Isten őket nemcsak arra hívja, hogy fájdalmukat Krisztus szenvedésével egyesítsék, hanem arra is, hogy a megújulás erejét és a föltámadott Krisztus örömét már most befogadják és másoknak is átadják.” (vö. 2Kor 10-11; 1Pét 4,13; Róm 8,18 köv.)[\[199\]](#)

Az Egyház, amint a *Salvifici doloris* kezdetű apostoli levélben olvasható, „Krisztus megváltó keresztjének misztériumából született. Az a feladata, hogy főként a szenvedés útján keresse a *találkozást* az emberrel. Ebben a találkozásban 'lesz az ember az Egyház útjává', amely a legfontosabb utak egyike.”[\[200\]](#) Most valóban a *szenvedő ember az Egyház útja*, mivel mindenekelőtt magának Krisztusnak az útja, az irgalmas samaritánusé, aki „nem ment el mellette”, hanem megérett a szenvedőn a szíve. „Odament hozzá, olajat és bort öntött a sebeire és bekötözte...” (Lk 10,32-34)

A keresztény közösség a századok folyamán a betegek és szenvedők mérhetetlen sokaságában Jézus Krisztus vigasztalásának és gyógyító szeretetének fölfedezésével és közlésével újra meg újra megvalósította az irgalmas samaritánus evangéliumi példáját. Ez történik a betegek szolgálatának szentelt szerzetesi élet tanúságtétele és azok fáradhatatlan tevékenysége által, akik az egészségügyben dolgoznak. Manapság a katolikus kórházakban és egészségügyi intézményekben a világi Krisztus-hívők, férfiak és nők jelenléte egyre nagyobb, sőt néha teljesen kizárólagos: ők – tudniillik az orvosok és ápolók, valamint más egészségügyi dolgozók és önkéntesek – arra kapnak meghívást, hogy Krisztus és az Egyház élő képmása legyenek a betegek és szenvedők iránti szeretetben.

Megújított lelkipásztorkodás

54. Ennek a drága örökségnek, melyet az Egyház „a test és a lélek egyetlen orvosától”,[\[201\]](#)

Jézus Krisztustól kapott, nemcsak soha elfogynia nem szabad, hanem egyre nagyobb megbecsülést kell kapnia és gyarapodnia kell új vállalkozások és bátor kezdeményezések által *a betegekért és szenvedőkért végzett lelkipásztori tevékenységben*. E lelkipásztori gondoskodásnak képesnek kell lennie az ember iránti figyelemre, a közelségre, a jelenlétre, a meghallgatásra, a dialógusra, a részvételre és a konkrét segítségnyújtásra azokban a pillanatokban, amikor a betegség és a fájdalom miatt az embernek nemcsak az életbe vetett reménye, hanem az Istenbe és atyai szeretetbe vetett hite is keményen próbára tétetik. Ez az új lelkipásztori lendület leghitelesebben a szentségek betegekkel és betegekért történő ünneplésében valósul meg mint erősség a fájdalomban és gyöngeségben, remény a reménytelenségben, s végül mint a találkozás és az ünnep helye.

E megújított és intenzívebbé tett, s az egyházi közösség minden tagját rendezett módon egybefogó lelkipásztori tevékenység alapvető céljai közé kell számlálni, hogy a beteget, a fogyatékos, a szenvedőt ne az Egyház szeretete és szolgálata célpontjának tekintsék, hanem *az evangelizáció és az üdvösség műve tevékeny és felelős alanyának*. Ebből a szempontból az Egyháznak van egy jó híre, melyet el kell mondania azokban a társadalmakban és kultúrákban, melyekből kiveszett az emberi szenvedés iránti érzék, és „cenzúráznak” minden az élet e kemény valóságáról szóló beszédet. Ez a jó hír az ember és a társadalom számára egy pozitív tartalom meghirdetése, melyet a fájdalom is hordozhat, amennyiben részesedés Krisztus üdvözítő szenvedésében és a Föltámadott örömeiben, s ezáltal az Egyház megszentelő és építő erejében.

Ennek a jó hírnak a meghirdetése hihető lesz, ha nem csupán az ajkáról hangzik, hanem átsugárzik mindazok életének tanúságtételén, akik szeretettel gondolják a betegeket, a fogyatékosokat és a szenvedőket, és a betegekén is, ha egyre jobban tudatosul bennük a saját helyükből és feladatukból fakadó felelősség az Egyházban és az Egyházért.

Annak érdekében, hogy a „szeretet civilizációja” virágozni és teremni tudjon az emberi szenvedés mérhetetlen világában, nagy haszonnal lehet újból elolvasni és átélmélni a *Salvifici Doloris* kezdetű apostoli levelet, melynek befejezését idézzük: „Illő ezért, hogy a Kálvária keresztje alatt egybegyűljék minden Krisztusban hívő szenvedő ember; s főként azok, akik a belé vetett, a Megfeszítettbe és Feltámadottba vetett hitük miatt szenvednek – hogy szenvedéseik áldozati adománya siettesse annak az imádságnak teljesülését, amelyet maga a Megváltó mondott mindenkinek egységéért (vö. Jn 17,11.21-22). S ugyanitt találkozunk minden jóakarátú ember is, mivel a kereszten az 'ember Megváltójával', a 'fájdalmak Férfiával' találkozhatnak, aki magára vette minden idők emberének fizikai és erkölcsi szenvedését. Találkoznak, hogy a *szereteten* rátaláljanak fájdalmuk üdvözítő értelmére s minden kérdésük hiteles válaszára. Máriával, Krisztus Anyjával *együtt*, aki *a kereszt tövében* állt (vö. Jn 19,25), mi is megállunk a ma emberének minden keresztje mellett... S töletek mindnyájatokról, *akik szenvedtek*, kérjük támogatástokat. Igen, töletek, gyöngéktől kérjük: *legyetek erőforrássá* az Egyház és az emberiség számára. A jó és a rossz erőinek szörnyű harcában, amelynek látványa jelen világunkban élénk tárul, arasson győzelmet a ti szenvedésetek, Krisztus keresztjével egységben.”^[202]

Életállapotok és hivatások

55. Az Úr szőlejében munkálkodók valamennyien Isten népének tagjai: a papok, a szerzetesek és szerzetesnők, a világi Krisztus-hívők valamennyien egyszerre tárgyai és alanyai az Egyház közösségének és részesei üdvözítő küldetésének. Mindannyian együttesen és mindegyikünk külön-külön az Úr egyetlen és közös szőlejében dolgozunk a különböző és egymást kiegészítő karizmákkal és szolgálatokkal.

A keresztények már a *cselekvést* megelőzően a *lét* szintjén termékeny szőlővesszői az egyetlen szőlőtőnek, aki Krisztus, élő tagjai az Úr egyetlen testének, amely a Lélek erejéből épül. A *lét* nem csupán a kegyelem és a szentség életét jelenti, mely az Anyaszentegyház apostoli és missziós termékenységének első és legbőségesebb forrása; hanem az életállapotot is, amely a papok és diakonusok, a szerzetesek és szerzetesnők, a világi intézmények tagjai és a világi Krisztus-hívők sajátja.

A közösség-Egyházban az életállapotok úgy kapcsolódnak egymáshoz, hogy kölcsönösen egymáshoz vannak rendelve. Alapvető tartalmuk közös, sőt egy és ugyanaz: valamennyi *ugyanannak a keresztény méltóságnak és az életszentségre szóló egyetemes hivatásnak módzatai a szeretet tökéletességében*. E módzatok *különbözők és kiegészítik egymást*, úgy, hogy mindegyiknek megvan a maga saját, eredeti és összetéveszthetetlen arculata, ugyanakkor mindegyikük kapcsolatban van a másikkal és azok szolgálatában áll.

Így a *világi* élet állapotának sajátossága a világi jelleg, és egyházi szolgálatot valósít meg akkor, amikor a maga módján tanúskodik és emlékezteti a papokat, szerzeteseket és szerzetesnőket arra, hogy valójában mi a földi és mulandó valóságok jelentése Isten üdvözítő tervében. A maga részéről a szolgálati papság különböző helyeken és időkben az Üdvözítő Krisztus szentségi jelenlétének maradandó záloga. A szerzetesi állapot az Egyház eszkatologikus jellegét tanúsítja, tudniillik Isten Országá felé törekvését, amit a szüzességi, a szegénységi és engedelmisségi fogadalom jelenít meg, s bizonyos módon elővételez és ízlel.

Minden életállapot – akár összességükben, akár egymással való kapcsolatukban – az Egyház növekedésének szolgálatára van; mind különböző módzatok, melyek az Egyház „közösségi misztériumában” mélységesen egyek és egymás között dinamikusan egybehangelődnek az Egyház egyetlen küldetésében.

Ilyen módon az Egyház egyetlen és ugyanazon misztériuma az életállapotok különbözőségében és a hivatások változatosságában *Jézus Krisztus misztériumának végtelen gazdagságát* nyilvánítja ki és éli meg újból. Amint az atyák szívesen ismétlik, az Egyház olyan, mint egy csodaszép, füvekkel, növényekkel, virágokkal és gyümölcsökkel teljes mező. Szent Ambrus írja: „A földnek sok gyümölcse van, de az a föld jobb, mely virágokkal is, gyümölcsökkel is bővelkedik. Az Egyház szántóföldje tehát mindkettőben termékeny. Itt a szüzesség hajtásai virágoznak, ott az

özvegység szigorúsága ékeskedik mint egy síkvidéki erdő; másutt az Egyház által megáldott házasságok bőségesen termő gabonája tölti meg a világ csúreit, és az Úr Jézus szőlőprései túlcsondulnak mintegy a jóltermő szőlőskert termésétől, ami a keresztény házasságok gyümölcse.”[203]

A különböző világi hivatások

56. Az Egyház változatos gazdagsága minden életállapotban megmutatkozik. Így *a világi életállapotban különböző hivatások rejlenek*, vagyis az egyes világi hívők lelki és apostoli útjai. A „közös” világi hivatáson belül „sajátos” világi hivatások fakadnak. Ezen a területen megemlíthetjük azt a lelki tapasztalatot, amely nemrég érett be az Egyházban a különböző formájú világi intézmények révén: a világi Krisztus-hívők, sőt papok számára is megnyílt a lehetőség az evangéliumi tisztaság, szegénység, engedelmesség tanácsának vállalására fogadalmak vagy ígéretetek által, ugyanakkor megtartva saját világi vagy klerikusi állapotukat.[204] Amint a szinódusi atyák megjegyezték: „A Szentlélek az önátadás más formáit is fölkelti, melyekkel olyan személyek, akik teljesen a világi állapotban maradnak, Istennek adják magukat.”[205]

Befejezésül újra elolvashatjuk Szalézi Szent Ferenc könyvének egyik szép részletét, mely a világiak lelkiességét oly nagyban előmozdította.[206] A „jamborságról”, vagyis a keresztény tökéletességről azaz „a Lélek szerinti életről” szólva egyszerű és ragyogó módon mutatja be minden keresztény meghívottságát az életszentségre, ugyanakkor azt a sajátos módot is, ahogyan azt az egyes keresztények megvalósítják: „Isten a teremtéskor megparancsolta a növényeknek, hogy mindegyik 'a maga neme szerint' teremjen gyümölcsöt (Ter 1,11): így a keresztényeknek, akik az ő Egyházának élő növényei, megparancsolta, hogy mindegyik a jamborság (devóció) gyümölcset teremje, minőségének, állapotának és hivatásának megfelelően. A jamborságot másként kell gyakorolnia a nemesembernek és az iparosnak, a szolgának és az úrnak, az özvegynak, a fiatal leánynak és az asszonynak. De még ez sem elég, hanem ezen belül a jamborság gyakorlatát is alkalmazni kell minden egyes hívő erejéhez, helyzetéhez, kötelességeihez... Éppen ezért tévedés, sőt eretnokség lenne, ha száműzni akarnánk a jamborság gyakorlatát a katonák táborából, az iparos műhelyéből, a hercegek udvarából, a családosok otthonából; igaz, kedves Filótea, hogy a tisztán szemlélődő, monasztikus és szerzetesi jamborságot ilyen foglalkozásokban és állapotokban nem lehet gyakorolni; de e három jamborsági formán kívül még sok más is van, melyek tökéletessé tudják tenni a világi állapotú híveket. Bárhol legyünk tehát, mindenütt törekedhetünk és törekednünk is kell a tökéletes életre.”[207]

A II. Vatikáni Zsinat ugyanezen álláspontra helyezkedve írja: „A világi hívek lelki életének sajátos formát ad a házasság és családi állapot, a nőtlenség vagy özvegység, a betegség, valamint a hivatásbeli és társadalmi tevékenység. Szünet nélkül fejlesszék tehát az állapotuknak megfelelő tulajdonságokat és készségeket, s hasznosítsák a Szentlélektől kapott ajándékaikat.”[208]

Ami érvényes a lelki hivatásokra, bizonyos értelemben még inkább érvényes a módozatok végtelen változatosságára, melyekkel az Egyház összes tagja együttesen és külön-külön munkálkodik, mint az Úr szőlejek munkása, és építi Krisztus titokzatos Testét. Valójában mindenki név szerint kapja a meghívást, a maga személyes történetének egyediségében és megismételhetetlenségében, hogy följánlja a maga segítségét Isten Országának eljöveteleért. Egyetlen talentumot, még a legkisebbet sem szabad elrejtteni vagy kihasználatlanul hagyni (vö. Mt 25,24-27).

Péter apostol figyelmeztet bennünket: „Aszerint, hogy ki-ki milyen lelki ajándékot kapott, legyetek egymásnak szolgálatára mint Isten sokféle kegyelmének jó letéteményesei.” (1Pét 4,10)

V. FEJEZET HOZZATOK GYÜMÖLCSÖT! A VILÁGI HÍVŐK KÉPZÉSE

Folyamatos érlelődés

57. A szőlőtő és szőlővesszők evangéliumi képe a világi hívők életének és küldetésének más, alapvető vonását is fölfedi: *a hivatást, hogy növekedjenek, érlelődjenek és egyre több gyümölcsöt hozzanak.*

Mint egy jó földműves, úgy gondozza az Atya a maga szőlejét. Isten gondoskodó jelenlétét Izrael esengve kéri, amikor így imádkozik: „Seregek Ura, térj vissza / tekints le az égből és látogasd meg ezt szőlőt. / És oltalmazd, amit jobbod ültetett / és az emberfiát, akit megerősítettél magadnak.” (Zsolt 80,15-16) Jézus maga így beszél az Atya művéről: „Én vagyok a szőlőtő, s Atyám a szőlőműves. Minden szőlővesszőt, amely nem hoz gyümölcsöt, lemetsz rólam, azt pedig, amely terem, megtisztítja, hogy még többet teremjen.” (Jn 15,1-2)

A szőlővesszők életereje attól függ, hogyan csatlakoznak a szőlőtőhöz, aki maga Krisztus: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. Aki bennem marad, s én benne, az bő termést hoz. Hisz nélkülem semmit sem tehettek.” (Jn 15,5)

Isten hívása az embert a maga szabadságában szólítja meg, hogy növekedjen, érjen és termést hozzon. Ezt nem szabad válasz nélkül hagyni, és nem szabad kitérni a személyes felelősség elől. Erre a félelmetes és fölemelő felelősségre vonatkoznak Jézus szavai: „Aki nem marad bennem, azt kivetik, mint a szőlővesszőt és elszárad. Összeszedik, tűzre vetik és elég.” (Jn 15,6)

A meghívó Isten és a felelősségében megszólított személy közötti párbeszédéből fakad a világi Krisztus-hívők teljes és folyamatos képzésének lehetősége, sőt szükségessége, melynek a szinódusi atyák méltán szentelték munkájuk jelentős részét. Miután a keresztényképzést úgy írták le, mint „a személyes érlelődés megszakítás nélküli folyamatát a hitben és Krisztus követésében a

Szentlélek vezetésével”, világosan megfogalmazták: „a világi hívők képzésének az egyházmegyék elsőrendű feladatai és lelkipásztori ténykedései közé kell kerülnie, oly módon, hogy a közösség (papság, világiak és szerzetesek) minden erőfeszítése erre irányuljon”.^[209]

A személyes hivatás és küldetés fölfedezése és megélése

58. A világi hívők képzésének alapvető célja a saját hivatás mind világosabb fölfedezése és az egyre nagyobb készség annak megélésére a saját hivatás betöltése során.

Az Úr hív és küld szőlejébe munkásnak, hogy országának eljöveteleért a történelemben dolgozzam: ez a személyes meghívás és küldés határozza meg minden egyes világi Krisztus-hívő méltóságát és felelősségét, s képezi sarkpontját az egész képzésnek, mely arra irányul, hogy e méltóságot örömmel és hálával ismerjék föl, és a felelősséget hűséggel és nagylelkűen vállalják.

Isten ugyanis öröktől fogva gondolt ránk és szeretett minket, mint egyedi és megismételhetetlen személyeket, mindegyikünket külön-külön saját néven szólítva, mint a Jó Pásztor, aki „ismeri juhait és nevéen szólítja őket” (Jn 10,3). De Isten örök terve, mindegyikünknek külön-külön, csak a saját életünknek és megpróbáltatásainknak történeti előrehaladásában világosodik meg, és pedig nap nap után fokozatosan.

Ahhoz pedig, hogy Isten konkrét akaratát életünkkel kapcsolatban fölfedezzük, mindig nélkülözhetetlenek a következők: Isten és az Egyház szavának engedelmes és figyelmes meghallgatása, a gyermeki és állandó imádság, a bölcs és jóakarató lelkipásztorral fönntartott kapcsolat, a kapott adományok és talentumok hitben történő értelmezése, ugyanakkor a társadalmi és történelmi körülmények figyelembevétele, amelyek között ki-ki él.

Minden egyes világi Krisztus-hívő életében vannak nagyon jelentős és döntő szakaszok Isten hívásának fölismerésére és a Tőle kapott küldetés elfogadására: ezek közé tartozik a *serdülő-* és *ifjúkor*. De senki meg ne feledkezzék arról, hogy az Úr, mint a szőlőt munkásokkal műveltető gazda, az élet *minden egyes órájában* hív, azaz megmutatja szent, konkrét és pontos akaratát: ezen okból az éberség mint gondos odafigyelés Isten szavára, a tanítvány alapvető és állandó magatartása.

Egyébként nemcsak arról van szó, hogy *tudjuk*, mit akar Isten tőlünk, mindegyiküinktől külön-külön, az élet különböző helyzeteiben, meg is kell *tenni* azt, amit Isten akar; amint erre bennünket Máriának, Jézus anyjának a kánai menyegzőn a szolgálkhoz intézett szavai emlékeztetnek: „Tegyétek meg mindazt, amit mond” (Jn 2,5). Isten akaratának hűséges megtételére képessé és *egyre* képesebbé kell *válni*, mégpedig az Úr kegyelme által, ami sohasem hiányzik, miként Nagy Szent Leó mondja: „Aki méltóságot adott, erőt is fog adni”;^[210] de csak mindegyikünk szabad és felelős közreműködésével.

Íme a csodálatos és munkaigényes feladat, ami minden világi Krisztus-hívőre, minden keresztényre vonatkozik és nem enged késlekedést: egyre jobban meg kell ismerni és meg kell élni a hit és kereszttség gazdagságát. Péter apostol erre buzdít bennünket, amikor a születésről és a növekedésről mint a keresztény élet fokozatairól beszél: „Mint imént született kisdedek, hamisítatlan, lelki tejre vágyakozzatok, hogy tőle fölnőjete az üdvösségre” (1Pét 2,2).

A lelki és világi élet egységének megélése

59. Hivatásuk és küldetésük fölfedezésében és megélésében a világi Krisztus-hívőknek ki kell alakítaniuk azt az *egységet*, mely őket mint az *Egyház tagjait és az emberi társadalom polgárait jellemzi*.

Létük nem szakadhat két párhuzamos életre: egyrészt a „lelkiéletre” a maga értékeivel és követelményeivel, másrészt a „világi életre”, vagyis a család, a munka, a társadalmi kapcsolatok, a politikai cselekvés, a kultúra területére. A szőlőtőbe, Krisztusba oltott szőlővessző a maga gyümölcsét léte és tevékenysége minden területén meghozza. Isten terve szerint ugyanis a világi élet minden része „történelmi hely”, ahol Jézus Krisztus szeretete nyilvánul és valósul meg az Atya dicsőségére és a testvérek szolgálatára. Minden tevékenység, minden helyzet, minden konkrét elkötelezettség, mint például a szakértelem és szolidaritás a munkában, a szeretet és az odaadás a családban és a gyermekek nevelésében, a társadalmi és politikai szolgálat, az igazság bemutatása a kultúra területén gondviselészerű alkalom a „hit, remény, szeretet állandó gyakorlására.”^[211]

Az életnek erre az *egységére* hívott meg a II. Vatikáni Zsinat minden világi Krisztus-hívőt, erősen elítélve a hit és az élet, az evangélium és a kultúra közötti szakadást: „A Zsinat buzdítja a keresztényeket – akik mind a földi, mind a mennyei országnak polgárai –, hogy igyekezzenek becsülettel teljesíteni földi kötelességeiket, mégpedig az evangélium lelkületétől vezérelve. Eltérek az igazságtól azok, akik tudván, hogy nincs itt maradandó városunk, hanem a jövődőt keressük, úgy vélik, ezért elhanyagolhatják a földi kötelességeiket, és nem veszik figyelembe, hogy épp a hit fokozza a kötelezettséget kinek-kinek a hivatása szerint.... A vallott hit és a mindennapi élet közötti, sokaknál tapasztalható hasadást korunk súlyos tévedései közé kell számítani.”^[212] Ezen okból hangoztattuk, hogy a hit, ha nem válik kultúrává, olyan hit, „amelyet nem fogadtak el, nem gondoltak át és nem éltek meg teljesen.”^[213]

A képzés szempontjai

60. A világi Krisztus-hívők integrális képzésében sok és egymással összefüggő szempont található.

A lelki képzésnek kétségtelenül mindegyikük életében kiváltságos helyet kell elfoglalnia, hiszen arra kaptak meghívást, hogy szünet nélkül növekedjenek a Jézus Krisztussal fönntartott benső

kapcsolatban, az Atya akaratához történő hasonulásban, a testvérek felé szeretetben és igazságban megnyíló önátadásban. A Zsinat ugyanis ezt írja: „Ezt a Krisztussal bensőleg egyesült életet az Egyházban minden hívő rendelkezésére álló lelki források táplálják, főként a szent liturgiában való tevékeny részvétel; a forrásokból a világi híveknek úgy kell meríteniük, hogy miközben az élet rendes körülményei közt becsülettel teljesítik kötelességeiket, életük ne szakadjon el Krisztustól, hanem épp ellenkezőleg, Isten akarata szerint végzett munkájuk által erősödjenek a vele való egységük.”^[214]

Ma egyre sürgetőbb a világi Krisztus-hívők *elméleti képzése*, nemcsak a természetes igény miatt, hogy hitüket egyre jobban elmélyíthessék, hanem amiatt is, hogy „számot tudjanak adni a bennük lévő reményről” a világ – s annak súlyos és bonyolult problémái – színe előtt. Ezért elengedhetetlen a *rendszeres katekézis*, melynek fokozatokban kell alkalmazkodnia az életkorokhoz és a különböző életállapotokhoz; és a *kultúra* keresztény művelése, mintegy feleletként az örök kérdésekre, amelyek az embert és a mai társadalmat nyugtalanítják.

Főként azon világi hívők számára, akik társadalmi és politikai területen dolgoznak, különösen fontos, hogy pontosabban ismerjék az Egyház szociális tanítását, miként a szinódusi atyák felszólalásaikban ezt ismételten kérték. A világi Krisztus-hívők politikai tevékenységéről szólva mondták: „Hogy a laikusok politikai téren ezt a nemes célkitűzést vállalják (azaz azt a célt, hogy 'az emberi és a keresztény értékeket jól megismerjék és helyesen értékeljék'), nem elegendő buzdítani őket, hanem föl kell nekik kínálni a szociálisan érzékeny lelkiismeret megfelelő képzését, főként az Egyház szociális tanítására alapozva. E tanítás magában foglalja az elméleti alapelveket, az ítéletalkotás ismérveit és a gyakorlati szabályokat (vö. Hittani Kongregáció, *Instructio de libertate christiana et liberatione*, 72), és jelen kell lennie általában az egész katekézisben, a szakmai képzésben, valamint az iskolákban és az egyetemeken. Meg kell jegyezni, hogy az Egyház e szociális tanítása élő valóság, tudniillik alkalmazkodik az idők és helyek körülményeihez. A *lekipásztorok* joga és kötelessége, hogy tanítsák a társadalmi rend erkölcsi alapelveit is; minden *Krisztus-hívőnek* védelmeznie kell az emberi jogokat; a politikai pártokban az aktív szerep azonban a *világiak* számára van fenntartva.”^[215]

Végül a világi Krisztus-hívők egységes és szerves képzésének összefüggésében missziós és apostolkodó tevékenységük érdekében nagyon fontos személyes növekedésük az *emberi értékekben*. A Zsinat pontosan ebben az értelemben írta: a világi hívők „becsülnék nagyra a szaktudást, a családi és a hazafias érzést, valamint az emberek együttéléséhez szükséges erényeket: a becsületességet, az igazságos lelkületet, az őszinteséget, az emberiséget, a lelki erősséget, melyek nélkül a keresztény élet nem képzelhető el.”^[216]

Az élet szerves szintézisének érlelésében – mely a világi sajátosságok egységének kifejezése és a küldetés hatékony végrehajtásának föltétele – a világi Krisztus-hívőket belülről vezeti és támogatja a Szentlélek mint az egység és az élet teljességének Lelke.

A nevelő Isten munkatársai

61. Melyek a világi hívők képzésének helyei és eszközei? Mely személyek és közösségek hivatottak a világi Krisztus-hívők teljes és egységes képzésére?

Amint az emberi nevelés műve bensőségesen kötődik az apasághoz és anyasághoz, úgy a keresztény képzés gyökere Istenben rejlik; Ő az Atya, aki szereti és neveli gyermekeit. *A választott nép első nagy nevelője* maga Isten, úgy, amint csodálatosan mondja Mózes énekének következő szakasza: „A pusztában sajátjává fogadta, a sivatag kietlenségében és éjszakájában. Védőn körülvette, oltalmazta, óvta, mint szeme világát. Mint a sas, melyik a fészket védi, ott lebeg a fiókája fölött, kiterjeszti szárnyát, felveszi, tulajdon szárnyán hordozza. Az Úr vezérelte egymaga, idegen isten nem volt vele.” (MTörv 32,10-12; vö. 8,5)

Isten nevelő műve Jézusban nyilvánul meg, és benne mint Mester teljeseedik be, és a Szentlélek dinamikus jelenléte által jut el minden egyes ember szívéhez. Az Anyaszentegyház arra hivatott, hogy – a maga egészében és különböző részeiben – vegyen részt ebben az isteni nevelőmunkában. Így *a világi Krisztus-hívőket az Egyház neveli az Egyházban*, összes tagja, azaz a papok, a szerzetesek és a világi hívők közösségében és részvételével. Így az egyetemes egyházi közösség különböző tagjaiban megkapja a Szentlélektől a termékenység ajándékát és ahhoz tevékenyen hozzájárul. Olümposzi Metódiosz ebben az értelemben írta: „A tökéletleneket a tökéletesek anyaként hordozzák és formálják, mígnem azok is születésre éretten újjászületnek az erények nagyságára és szépségére”,^[217] miként Pállal történt, akit az Egyházba (Ananiás személyében) a „tökéletesek” vitték és vezették be, s később ő maga is tökéletes lett és nagyon sok gyermeknek adott életet.

Mindenekelőtt az *egyetemes Egyház* a nevelő, melyben a pápa a világi Krisztus-hívők első nevelője. Hozzá, Péter utódához tartozik a szolgálat, hogy „testvéreit megerősítse a hitben”, amennyiben az összes hívőket megtanítja arra, ami a keresztény és az egyházi hivatás lényege. Nemcsak az ő közvetlen tanítása, hanem mindaz, ami a Szentszék különböző szerveinek dokumentumain keresztül jut el a világi Krisztus-hívőkhöz, tiszteletteljes és figyelmes meghallgatásra tart igényt.

Az egy és egyetemes Egyház a világ különböző részein a *részegyházakban* van jelen. Mindegyik részegyház püspöke személyesen felelős a világi Krisztus-hívőkért, akiket az igehirdetéssel, az Eucharisztia és a szentségek ünneplésével, s keresztény életük serkentésével és irányításával kell formálnia.

A részegyházon, vagyis az egyházmegyén belül van és működik a *plébánia*, melynek lényeges feladata a világi Krisztus-hívők legközvetlenebb és legszemélyesebb képzése. Mivel a legkönnyebben tud kapcsolatba lépni az egyes személyekkel és az egyes közösségekkel, végeredményben a plébánia hivatása, hogy tagjait elvezesse az Ige meghallgatására, az Istennel

folytatott liturgikus és személyes párbeszédre, a testvéri szeretet megélésére; és így nagyon is közvetlen és határozott módon elfogadtassa az egyházi közösség és a missziós felelősség tudatát.

Továbbá bizonyos plébániákon, különösen azokon, amelyek nagy kiterjedésűek és szétszórtak, kisebb egyházi közösségek léteznek, és ezek figyelemreméltó segítséget adhatnak a keresztény hívők képzésében; az egyházi közösség és küldetés tudatát valamint tapasztalatát elmélyíthetik és hatékonyabbá tehetik. Segítséget adhatnak, amint a szinódusi atyák mondták, a keresztség utáni katekézishez a „katekumenátus” formájában, a „felnőtt keresztség” néhány elemének megisméltésével, oly módon, hogy a hívő ember átélje a kapott keresztség mérhetetlen és rendkívüli gazdagságát, és az ebből következő felelősséget átvigye az élet gyakorlatába. [218]

A képzésben, amelyet a világi Krisztus-hívők az egyházmegyében és a plébánián kapnak, különösen ami a közösségi és a küldetésstudatot illeti, rendkívül fontos az a segítség, amelyet az egyház különböző tagjai egymásnak kölcsönösen adnak. Ez az a segítség, amely egyszerre kinyilvánítja és megvalósítja az anya és nevelő Egyház misztériumát. A papok és szerzetesek kötelesek elősegíteni a világi Krisztus-hívők képzését. A szinódusi atyák ilyen értelemben szólították föl a papokat és az egyházi rend föl vételére készülőköt: „gondosan készüljenek föl, hogy alkalmasak legyenek a világiak hivatásának és küldetésének előmozdítására”. [219] A maguk részéről a világi Krisztus-hívők segíthetik és kötelességük is segíteni a papokat és szerzeteseket lelki útjukon.

A nevelés más helyei

62. *A keresztény család* is mint „házi egyház” a hitre nevelés eredeti és alapvető iskolája: az apa és az anya a házasság szentségében megkapják a keresztény nevelés kegyelmét és szolgálatát gyermekeik számára, akik előtt tanúságot tesznek az emberi és a vallásos értékekről és átadják nekik azokat. Az első szavak tanulásával együtt a gyermekek megtanulják Isten dicséretét, akit szerető és gondviselő Atyaként magukhoz közel érznek; a szeretet első gesztusait tanulva a gyermekek megtanulják, hogy megnyíljanak mások felé, és önmaguk odaajándékozásában fölfogják az emberi élet értelmét. Maga a mindennapi, valóban keresztény családi élet az „Egyház első megtapasztalását” jelenti, mely egyre jobban megerősödik és növekedik, ahogy a gyermekek fokozatosan, felelősen és tevékenyen bekapcsolódnak a szélesebb egyházi közösségbe és a polgári társadalomba. Minél inkább növekednek a házastársak és a keresztény szülők annak tudatában, hogy „házi egyházuk” részese az egyetemes Egyház életének és küldetésének, annál inkább kialakul gyermekeikben az „egyházias érzés”, és ráéreznek annak szépségére, hogy erőiket Isten Országának szolgálatára szenteljék.

Az iskolák és a katolikus egyetemek a képzés fontos helyei, miként azok a lelki megújulás ma egyre jobban terjedő intézményei is. Amint a szinódusi atyák kiemelték, a mai, mély kulturális változáson átmenő társadalmi és történelmi helyzetben a keresztény szülők – egyébként mindig is

szükséges és pótolhatatlan – részvétele az iskola életében már nem elegendő; föl kell készíteni olyan világi Krisztus-hívőket, akik a nevelésnek, mint kifejezetten egyházi küldetésnek szentelik magukat; létre kell hozni és támogatni kell a szülőkből, tanárokból, papokból, szerzetesekből és a fiatalok képviselőiből álló „nevelői közösségeket”. És hogy az iskola méltón be tudja tölteni saját nevelői feladatát, a világi Krisztus-hívőknek felelősséget kell érezniük a nevelés igazi szabadságáért szükséges polgári törvényhozás által is, amit mindenkinek igényelnie és támogatnia kell. [220]

A színódusi atyák kifejezték megbecsülésüket és bátorításukat minden világi Krisztus-hívő, férfi és nő iránt, akik az iskolákban és a különböző nevelő intézetekben hazafias és keresztény szellemmel látják el a nevelés és oktatás feladatát. Ezenkívül hangsúlyozták annak sürgető szükségét, hogy a világi Krisztus-hívők, tanárok és professzorok a különböző katolikus vagy nem-katolikus iskolákban életük példájával, szakmai jártasságukkal és lelkiismeretességükkel, tanításuk keresztény ihletésével az evangélium igazi tanúi legyenek, mindig gondosan ügyelve, amint ez nyilvánvaló, a különböző tudományok és szakágak autonómiájára. Különösen fontos, hogy a világi Krisztus-hívők által végzett tudományos és technikai kutatások vezérelve az ember szolgálata legyen, annak összes értékeit és követelményeit elfogadva; ezekre a világi Krisztus-hívőkre bízva az Egyház azt a feladatot, hogy valósítsák meg a hit és a tudomány, az evangélium és az emberi kultúra közötti bensőséges kapcsolatot. [221]

„E színódus – olvassuk az egyik javaslatban – a katolikus iskolák és egyetemek prófétai feladatára hivatkozik, s dicséri a jelenleg javarészt világi tanárok és professzorok odaadását, hogy a katolikus nevelő intézmények olyan férfiakat és nőket nevelhessenek, akikben megtestesülhet az Új Parancs. A papok és világiak, szerzetesek és szerzetesnők párhuzamos jelenléte az Egyház élő képét mutatja a növendékeknek, és könnyíti gazdagsága megismerését.” [222]

Ezenkívül *a közösségeknek, egyesületeknek, mozgalmaknak* is megvan a maguk helye a világi Krisztus-hívők képzésében; ugyanis mindegyik sajátos módszerrel és lehetőséggel rendelkezik, hogy az apostoli élet tapasztalataiban mélyen gyökerező képzést nyújtson, s mind lehetőséget kínál, hogy tagjai kiegészítsék és sajátossá tegyék azt a képzést, amit más tanároktól vagy közösségektől kapnak.

A kölcsönös képzés

63. A képzés nem egyesek kiváltsága, hanem mindenkinek joga és kötelessége. E tárgyban a színódusi atyák így nyilatkoztak: „A képzés lehetősége mindenkinek legyen elérhető, de különösen a szegényeknek, akik a maguk körében mások számára a képzés forrásává lehetnek”; majd hozzátették: „A képzésben megfelelő módon alkalmazott eszközöket használjanak, amelyek minden egyes hívőt segítenek a teljes emberi és keresztény hivatás betöltésében.” [223]

A lelkipásztori munka valóban hatékonyvá válásához nélkülözhetetlen a *vezetők képzésének*

előmozdítása, szükség esetén szakiskolákkal és tanfolyamokkal. Elsőrendű követelmény Isten egész népe, minden világi Krisztus-hívő általános és szerteágazó képzésének biztosítása érdekében azok képzése, akik majd részt vesznek a világi Krisztus-hívők képzésében.

A képzés munkája során különös figyelmet kell szentelni a helyi kultúrának a szinódus kifejezett fölhívása szerint: „A keresztények képzése komolyan vessen számot a helyi kultúrával, mely része a képzésnek és segít fölismerni mind a hagyományos, mind a modern dolgok értékét. Az egy nép vagy nemzet keretében együtt létező kultúrákra megkülönböztetett figyelmet kell fordítani. Az Egyház mint a népek Anyja és Tanítója adott esetben igyekszik megmenteni azoknak a kisebbségeknek a kultúráját, melyek nagy nemzetekben élnek.”^[224]

A képzés szempontjából néhány alapvető fölismerés szükségesnek és termékenynek látszik. Az első arra vonatkozik, hogy igazi és hatékony képzés csak akkor lehetséges, ha az egyes résztvevők személyesen befogadják és fejlesztik a képzést, ami lényegét tekintve „önképzés”.

Egy további fölismerés az, hogy mindegyikünk egyszerre célja és kiindulópontja a képzésnek: minél képzettebbek vagyunk, annál inkább igényeljük e képzés folytatását és elmélyítését, s ugyanígy, minél inkább alakítjuk magunkat, annál inkább képesek leszünk mások alakítására.

Nagyon fontos annak tudata, hogy a képzés, miközben értelmesen alkalmazza a humán tudományok eszközeit és módszereit; annál hatásosabb, minél készségesebb *Isten működésének fogadására*: csak az a szőlővessző hoz több gyümölcsöt önmagának és másoknak, amelyik nem fél attól, hogy a szőlőműves tisztogatja.

Fölhívás és imádság

64. E szinódus utáni dokumentum befejezéseként megismételjük az evangéliumi „gazda” hívását: *Menjetez ti is a szőlőmbe*. Elmondható, hogy a világiak hivatásáról és küldetéséről tárgyaló szinódus jelentősége éppen az Úr Jézusnak e *mindenkihez*, s különösen a világi Krisztus-hívőkhöz, férfiakhoz és nőkhez *közvetlenül szóló meghívásában* áll.

A szinódusi munka minden résztvevő számára nagy lelki tapasztalatot jelentett: a Szentlélek világosságában és erejében arra figyelő Egyház megtapasztalását, hogy Urának megújuló hívását fölismerje és elfogadja, mely arra szólítja, hogy közösségének misztériumát és üdvös küldetésének tevékenységét a mai világban ismét megmutassa, főként azért, hogy kijelölje a világi Krisztus-hívők sajátos helyét és föladatát. A szinódus gyümölcse pedig – melynek növekedését e buzdítás a világegyház minden részében serkenteni akarja – attól függ, hogy Isten egész népe s azon belül a világi Krisztus-hívők miként fogadják az Úr meghívását.

Ezért mindenkit, lekipásztorokat és hívőket nagyon buzdítunk, hogy soha el ne veszítsék az egyháztudatot, sőt gondolkodásukban, szívükben és életükben legyen egyre mélyebb; tudniillik az

a tudat, hogy Jézus Krisztus Egyházának tagjai, részesei az Ő közössége misztériumának s apostoli és misszionárius erejének.

Nagyon fontos, hogy minden keresztény legyen tudatában annak a rendkívüli méltóságnak, melyet a szent keresztség által ajándékba kapott: kegyelemből kaptunk meghívást arra, hogy az Atya szeretett gyermekei, a Lélek élő és szent templomai legyünk. Serény és hálás lélekkel hallgassuk ismét Szent János evangélista szavait: „Nézzétek, mekkora szeretettel van irántunk az Atya; az Isten gyermekeinek hívnak minket, és azok is vagyunk.” (1Jn 3,1)

Ez az Egyház tagjainak ajándékozott „keresztény újdonság”, miközben mindannyiuknak alapot szolgáltat a Krisztus papi, prófétai, királyi tisztségében való részesedéshez, kifejezi és megvalósítja a világi Krisztus-hívők „sajátos és különleges” „világi jellegét”.

Az egyháztudat s a hozzá társuló közös keresztény méltóság érzése magában foglalja a közösség-Egyház misztériumához tartozás érzését is: ez az Egyház küldetése és élete számára alapvető és döntő szempont. Jézus az utolsó vacsorán mindenkiért és minden egyes emberért mondott imádságának – „Hogy egyek legyenek!” – minden áldott nap igényes és visszautasíthatatlan élet- és cselekvés-programmá kell válnia.

Az egyházi közösség eleven érzése a Szentlélek ajándéka, mely megkívánja szabad válaszunkat, és drága gyümölcse az „egy és katolikus” Egyházban a hivatások és életállapotok, karizmák, szolgálatok és feladatok harmonikus megbecsülése, valamint a világi Krisztus-hívők közösségeinek, társulásainak, mozgalmainak meggyőződéses együttműködése az Egyház üdvözítő küldetésének szolidáris teljesítésében. Ez a közösség önmagában első és nagy jele az Üdvözítő Krisztus jelenlétének a világban, miközben ez a jelenlét segíti és buzdítja az Egyház közvetlen apostoli tevékenységét és küldetését.

A harmadik évezred közeledtével az egész Egyháznak, a pásztoroknak és hívőknek erősebben át kell érezniük saját felelősségüket a Krisztus parancsa – „Menjetek el az egész világra és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek” (Mk 16,15) – iránti engedelmességben, és meg kell újítani a missziós lendületet. Az Egyházra nagyszabású, igényes és csodálatos feladat lett bízva: az új evangelizáció műve, melyre ma a világnak mérhetetlenül szüksége van. A világi Krisztus-hívőknek e feladat élő és felelős részének kell tekinteniük magukat, mivel az evangélium hirdetésére s a személy és társadalom igényeiből fakadó értékek szolgálatára kaptak meghívást.

A püspökök szinódusa, amely a Mária-év októberében folyt le, munkáját egészen különös módon Szűz Mária, a Megváltó Édesanyja közbenjárására bízta. Most ugyanarra a közbenjárásra bízuk a szinódus lelki gyümölcseit és termékenységét. E szinódus utáni dokumentum végén a szinóduson jelen volt atyákkal és világi Krisztus-hívőkkel, valamint Isten népe minden más tagjával együtt a Szent Szűzhöz fordulunk. S a buzdítás most imádsággá válik:

Ó, szentséges Szűz, Krisztus anyja és az Egyház anyja, örömmel és csodálattal kapcsolódunk a te Magnificat énekedhez, a te szeretet- és hála-himnuszodhoz.

Veled együtt adunk hálát Istennek – „kinek irgalmassága nemzedékről nemzedékre” száll – a világi Krisztus-hívők sokféle és csodálatos hivatásáért és küldetéséért. Isten őket mind külön-külön nevükön szólította, hogy Vele a szeretet és szentség közösségében éljenek és Isten gyermekeinek nagy családjában testvérileg egyesüljenek. Arra kaptak küldetést hogy Krisztus világosságával ragyogjanak és evangéliumi életük által az egész világban továbbadják a Szentlélek tüzeit.

Magnificat énekének Szüze, szívüket töltsd be hálával és buzgósággal ezért a hivatásért és küldetésért. Te, aki az alázatosságban és a nagylelkűségben „az Úr szolgálóleánya” voltál, add a te készségedet, amikor Istent és a világ üdvösségét szolgáljuk. Nyisd meg szívünket Isten országa és a minden teremtménynek szóló evangelizáció mérhetetlen távlataira.

A te anyai szívedben ott van az a sok veszedelem és sok baj, ami napjainkban a férfiakat és nőket szorongatja. De jelen van sok-sok jó kezdeményezés, az értékek utáni nagy vágyakozás és az üdvösség gyümölcseit bőségesen termő lelki fejlődés is.

Bátorságos Szűz, áraszd belénk a lelkierőt és Istenbe vetett bizalmat, hogy minden akadályt le tudjunk győzni, mellyel küldetésünk teljesítése közben találkozunk. Taníts minket arra, hogy a világ dolgaival élő keresztény felelősségérzettel bánjunk Isten országa, az új ég és az új föld eljövételének örvendező reményében.

Te, aki az imádkozó apostolokkal ott voltál az Utolsó vacsora termében, várva a Lélek pünkösdi eljövetelét, esdd le az Ő megújult kiáradását minden világi Krisztus-hívőre, férfira és nőre, hogy hivatásuknak és küldetésüknek mindenben megfeleljenek mint az igazi szőlőtő arra hívatott szőlővesszői, hogy mind több gyümölcsöt hozzanak a világ életéért.

Szűzanya, vezess és támogass bennünket, hogy mint a te Fiad Egyházának igaz fiai és lányai éljünk; s az igazság és a szeretet emberi civilizációjának megszilárdulásához Isten terve szerint és az Ő dicsőségére tudjunk hozzájárulni. Amen.

Kelt Rómában, Szent Péternél, Szentcsalád, Jézus, Mária és Szent József ünnepén, 1988. december 30-án, pápaságunk 11. évében.

Jegyzetek:

- [1] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 48.
- [2] Nagy Szent Gergely, Homilia in Evang. I, XIX, 2: PL 76, 1155.
- [3] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétum a világi hívők apostolkodásáról, 33.
- [4] II. János Pál, Homilia a Szent Péter-bazilikában a VII. Püspöki Szinóduson (1987. október 30.), 3: AAS 80 (1988) 598.
- [5] Vö. Propositio 1.
- [6] II. Vatikáni zsinat, Gaudium et Spes kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai világban, 11.
- [7] Az 1985-ben egybegyűlt rendkívüli szinódus atyái, miután a Gaudium et Spes kezdetű pasztorális konstitúció rendkívüli fontosságát és nagy időszerűségét hangoztatták, így nyilatkoztak: „Ugyanakkor megállapítjuk, hogy a mostani idők jelei részben különböznek a zsinati idők jeleitől, és nagyobb nehézségeket, nyugtalanságokat jeleznek. Mert mindenütt, szerte az egész világban szünet nélkül növekszik az éhség, az elnyomás, az igazságtalanság, a háború, az emberi szenvedés, a terrorizmus és az ezernyi formában és álarc alatt megjelenő erőszak.” (Ecclesia sub verbo Dei mysteria Christi celebrans pro salute mundi. Zárójelentés, II, D, 1.)
- [8] II. Vatikáni zsinat, Gaudium et Spes kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai világban, 7.
- [9] Szent Ágoston, Vallomások, I,1: CCL 27, 1.
- [10] Vö. Instrumentum laboris. „A világiak hivatásáról és küldetéséről az Egyházban és a világban, húsz évvel a II. Vatikáni zsinat után”, 5-10.
- [11] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 1.
- [12] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 6.
- [13] Vö. Propositio 3.
- [14] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 31.
- [15] Uo.
- [16] XII. Piusz, Beszéd az újonnan kreált bíborosokhoz (1946. február 20.): ASS 38 (1946) 149 (olasz nyelven).
- [17] Firenzei zsinat, Decretum pro Armeniis: DS 1314.
- [18] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 10.
- [19] Szent Ágoston, Enarrationes in Psalmos, XXVI, II, 2: CCL 38, 154 köv.
- [20] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 10.
- [21] II. János Pál, Beszéd pápasága kezdetén a Szent Péter-téren (1978. október 20.) AAS 70 (1978) 946 (olasz nyelven).
- [22] Vö. ennek a tanításnak a megismételt javaslatát az Instrumentum laborisban, „A világiak hivatásáról és küldetéséről az Egyházban és a világban, húsz évvel a II. Vatikáni zsinat után”, 25.
- [23] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 34.
- [24] Uo., 35.

[25] Uo., 12.

[26] Uo., 35.

[27] Szent Ágoston, De Civitate Dei, 2 XX, 10: CCL 48, 720.

[28] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 32.

[29] Uo., 31.

[30] VI. Pál, Allocutio Institutorum Saecularium Sodalibus (1972. február 2.): AAS 64 (1972) 208 (olasz nyelven).

[31] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétum a világi hívők apostolkodásáról, 5.

[32] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 31.

[33] Uo.

[34] Uo.

[35] Vö. uo., 48.

[36] II. Vatikáni zsinat, Gaudium et Spes kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai világban, 32.

[37] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 31.

[38] Uo.

[39] Propositio 4.

[40] „A világi hívők, akik Isten Népeinek és a misztikus Testnek teljes jogú tagjai, a keresztség révén Krisztus papi, próféta és királyi tevékenységének részesei. A hívők a világban élve kifejezik és érvényre juttatják ennek a méltóságnak a gazdagságát. Azt, ami az egyházi rendhez tartozók számára kivételes vagy kiegészítő feladatot jelenthet, úgy kell tekinteni, mint a világi hívők jellegzetes küldetését. „Sajátos hivatásuk alapján a laikusok dolga az, hogy az ideigvaló dolgok intézése és Isten szerint való rendezése által keressék az Isten Országát” (Lumen Gentium, 31)” (II. János Pál, Angelus (1987. március 15.): Insegnamenti, X, 1 (1987) 561).

[41] Vö. különösen a Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció V. fejezetével, 39-42, amelyben arról van szó, hogy „Az Egyházban mindenki meg van hívva az életszentségre”.

[42] II. Rendkívüli Püspöki Szinódus (1985), Ecclesia sub Verbo Dei mysteria Christi celebrans pro salute mundi. Zárójelentés, II, A, 4.

[43] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 40.

[44] Uo., 42. A zsinatnak ezen ünnepélyes és tökéletesen világos állításai a keresztény hit egyik alapvető igazságát közlik. Például XI. Piusz a Casti Connubii enciklikájában, amely a keresztény házastársakhoz szól, ezt mondta: „Bármilyen feltételek mellett, bármilyen életállapotban, amit választottak, mindannyian utánozhatják és kell is, hogy utánnozzák minden szentség tökéletes mintáját, a mi Urunkat, Jézus Krisztust, akit Isten adott az embereknek; és Isten segítségével eljuthatnak és kell, hogy el is jussanak a keresztény tökéletesség csúcsára, amint azt nekünk annyi szent példája bizonyítja.”: AAS 22 (1930) 548.

[45] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam actuositatem dekrétum a világiak apostolkodásáról, 4.

[46] Propositio 5.

[47] Propositio 8.

[48] Nagy Szent Leó, Sermo XXI, 3: S. Ch. 22 bis, 72.

- [49] S. Maximus, Tract. III. de Baptismo: PL 57, 779.
- [50] Szent Ágoston, In Joan. Evang. tract., 21, 8: CCL 36, 216.
- [51] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dog-matikus konstitúció az Egyházzól, 33.
- [52] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dog-matikus konstitúció az Egyházzól, 4.
- [53] II. Rendkívüli Püspöki Szinódus (1985), Ecclesia sub Verbo Dei mysteria Christi celebrans pro salute mundi. Zárójelentés, II, C, 1.
- [54] VI. Pál, Allocutio Dei (1966. június 8.) Insegnamenti, IV (1966) 794 (olasz nyelvű szöveg).
- [55] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dog-matikus konstitúció az Egyházzól, 6.
- [56] Vö. uo., 7 és köv.
- [57] Uo., 9.
- [58] Uo., 1.
- [59] Uo., 9.
- [60] Uo., 7.
- [61] Uo.
- [62] Uo., 4.
- [63] II. János Pál, Homilia a VII. Püspöki Szinódus záróülésekor koncelebrált szentmisén a Szent. Péter-bazilikában (1987. október 30.): AAS 80 (1988) 600 (olasz nyelvű szöveg).
- [64] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dog-matikus konstitúció az Egyházzól, 4.
- [65] Vö. II. Vatikáni zsinat, Ad Gentes kezdetű dek-rétum az Egyház missziós tevékenységéről, 5.
- [66] II. Vatikáni zsinat, Presbyterorum Ordinis kezdetű dekrétum a papi szolgálatról és életről, 2. Vö. II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 10.
- [67] Vö. II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 10.
- [68] Vö. II. János Pál, Nagycsütörtöki levél az Egyház minden papjához (1979. április 9.), 3-4: Insegnamenti, II, 1 (1979) 844-847.
- [69] C. I. C. 230 par. 3. kánon.
- [70] Vö. II. Vatikáni zsinat, Presbyterorum Ordinis kezdetű dekrétum a papi szolgálatról és életről, 2 és 5.
- [71] Vö. II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétum a világiak apostolkodásáról, 24.
- [72] A Codex Iuris Canonici felsorolja az egyházi rend részeseinek azon feladatait és tevékenységeit, amelyeket sajátos és súlyos körülmények között, pontosabban pap vagy diakónus távollétében ideiglenesen világi hívő is végezhet az illetékes egyházi hatóság előzetes jogi meghatalmazásával és mandátumával; vö. 230 par. 3; 517 par. 2; 776; 861 par. 2; 943; 1112, etc. kánonok.
- [73] Vö. II. Vatikáni zsinat, Sacrosanctum Concilium kezdetű konstitúció a szent liturgiáról, 28; C. I. C., 230 par. 2. kánon így szól: „A világiak ideiglenes megbízás alapján a liturgikus cselekményekben betölthetik a lektor szerepét; ugyancsak minden világi gyakorolhatja a jog előírásainak megfelelően a kommentátor, a kántor feladatát vagy más feladatokat.”
- [74] A Codex Iuris Canonici felsorolja a különböző feladatokat vagy tevékenységeket, amelyeket a világi hívők az Egyház szervezetében végezhetnek: vö. 228; 229 par. 3; 317 par. 3; 463 par. 1, n. 5 és par. 2; 483; 494; 537; 759; 784; 785; 1282; 1421 par. 2; 1424; 1428 par. 2; 1435, etc.

kánonok.

[75] Vö. Propositio 18.

[76] VI. Pál, Evangelii Nuntiandi kezdetű apostoli buzdítás, 70: AAS 68 (1976) 60.

[77] Vö. C. I. C., 230 par. 1. kánon.

[78] Propositio 18.

[79] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétum a világiak apostolkodásáról, 3.

[80] „Ezeknek a kegyelmi ajándékoknak, még az egyszerűbb karizmáknak az átvételéből is, származik minden hívőnek a joga és kötelessége, hogy ezeket az emberek javára s az Egyház építésére fordítsa az Egyházban és a világban. Történjék ez a Szentlélek adta szabadsággal, aki „ott fúj, ahol akar” Un 3, 8), és egyszersmind szent közösségben Krisztusban testvéreikkel, főképpen lelkipásztoraikkal (uo.).

[81] Propositio 9.

[82] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 12.

[83] Vö. uo., 30.

[84] II. Vatikáni zsinat, Christus Dominus kezdetű dekrétum a püspökök lelkipásztori hivatásáról, 11.

[85] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 23.

[86] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam actuositatem kezdetű dekrétum a világiak apostolkodásáról, 10.

[87] Vö. Propositio 10.

[88] Vö. C. I. C., 443 par. 4; 463 par. 1 és 2 kánonok.

[89] Propositio 10.

[90] A zsinaton ezt fogalmazták meg: „Mivel a püspök egyházmegyéjében nem tud mindenkor és mindenhol személyesen egész nyájának élén állni, szükségképpen hívő közösségeket kell létesítenie. Közülük a legfontosabbak a plébániák; amelyek a püspököt helyettesítő helyi lelkipásztor vezetése alatt állnak. Ezek valamiképpen a földkerekségre kiterjedő látható Egyházat teszik jelenvalóvá” (II. Vatikáni zsinat, Sacrosanctum Concilium kezdetű konstitúció a liturgiáról, 42).

[91] Vö. II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 28.

[92] II. János Pál, Catechesi Tradendae kezdetű apostoli buzdítás, 67: AAS 71 (1979) 1333.

[93] C. I. C. 515 par. 1. kánon.

[94] Vö. Propositio 10.

[95] Vö. II. Vatikáni zsinat, Sacrosanctum Concilium kezdetű konstitúció a szent liturgiáról; 42.

[96] Vö. C. I. C. 555 par. 1, 1. kánon.

[97] Vö. C. I. C. 383 par. 1. kánon.

[98] VI. Pál, Beszéd Róma város papságához (1963. június 24.): AAS 55 (1963) 674 (olasz nyelvű szöveg).

[99] Propositio 11.

[100] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétum a világiak apostolkodásáról, 101.

[101] Uo.

[102] Vö. Propositio 10.

[103] Nagy Szent Gergely, Horn. in Ez., II, 1, 5: CCL 142, 211.

[104] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétum a világiak apostolkodásáról, 16.

[105] II. János Pál, Angelus (1987. augusztus 23.): Insegnamenti, X, 3 (1987) 240 (olasz nyelvű szöveg).

[106] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétum a világiak apostolkodásáról, 18.

[107] Uo., 19; vö. uo. 15; II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 37.

[108] C. I. C., 215. kánon.

[109] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 39.

[110] Vö. uo., 40.

[111] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétum a világiak apostolkodásáról, 19.

[112] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 23.

[113] Uo.

[114] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétum a világiak apostolkodásáról, 23.

[115] Uo., 20.

[116] Uo., 24.

[117] Propositio 13.

[118] Vö. Propositio 15.

[119] II. János Pál, Beszéd az olasz egyház nemzeti kongresszusán Lorettóban (1985. április 10.): AAS 77 (1985) 964 (olasz nyelvű szöveg).

[120] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 1.

[121] Uo., 30.

[122] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétum a világiak apostolkodásáról, 10.

[123] VI. Pál, Evangelii Nuntiandi kezdetű apostoli buzdítás, 14.: AAS 68 (1976) 13.

[124] II. János Pál, Beszéd a Szent Péter-téren tartott első ünnepélyes szentmisén (1978. október 22.): AAS 70 (1978) 947 (olasz nyelven).

[125] Propositio 10.

[126] II. Vatikáni zsinat, Ad Gentes kezdetű dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről, 20; vö. uo., 37.

[127] Propositio 29.

[128] Vö. II. Vatikáni zsinat, Ad Gentes kezdetű dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről, 21.

[129] Propositio 30 bis.

[130] II. Vatikáni zsinat, Lumen Gentium kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 5.

[131] Vö. II. Vatikáni zsinat, Gaudium et Spes kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai

világ-ban, 22.

[132] Uo.

[133] II. János Pál, Redemptor Hominis kezdetű enciklika, 14: AAS 71 (1979) 284-285).

[134] II. Vatikáni zsinat, Gaudium et Spes kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai világ-ban, 40.

[135] Vö. uo., 12.

[136] „Ha ekkora ünnepélyességgel üljük meg Jézus születésének napját, akkor ezt tanúságtételként tesszük: minden ember egyedi és pótolhatatlan. Ha emberi statisztikáink, az emberi osztályozásaink, az emberi, politikai, gazdasági és társadalmi szisztémáink, a legegyszerűbb emberi lehetőségek nem tudják biztosítani az embernek azt, hogy megszülessen, létezzen és cselekedjen úgy, mint egyedi és pótolhatatlan lény, akkor mindezt maga Isten biztosítja neki. Isten számára, Isten előtt az ember mindig egyedi és pótolhatatlan valaki, akit Isten öröktől fogva elgondolt, öröktől fogva kiválasztott; valaki, akit Isten meghívott és saját nevével nevezett (II. János Pál, Karácsonyi üzenet a világnak (1978. december 25.), 1:AAS 71 (1979) 66 (olasz nyelvű szöveg).

[137] II. Vatikáni zsinat, Gaudium et Spes kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai világ-ban, 27.

[138] II. János Pál, Familiaris Consortio kezdetű apostoli buzdítás, 30: AAS 74 (1982) 116.

[139] Vö. Hittani kongregáció, Donum Vitae instrukció a születendő emberi élet tiszteletben tartásáról és a nemzés méltóságáról. Felelet néhány aktuális kérdésre (1987. február 22.): AAS 80 (1988) 70-102.

[140] Propositio 36.

[141] II. János Pál, Üzenet a 21. békevilágnapra (1987. december 8.): AAS 80 (1988) 278 és 280 (olasz nyelvű szöveg).

[142] Szent Ágoston, De catech. rud., XXIV, 44: CCL 46, 168.

[143] Propositio 32.

[144] II. Vatikáni zsinat, Gaudium et Spes kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai világ-ban, 24.

[145] Uo., 12.

[146] II. János Pál, Familiaris Consortio kezdetű apostoli buzdítás, 42-48: AAS 74 (1982) 134-140.

[147] Uo. 84: AAS 74 (1982) 188.

[148] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétum a világiak apostolkodásáról, 8.

[149] Az igazságosság és az irgalmasság közötti kapcsolatról vö. II. János Pál, Dives in Misericordia kezdetű enciklika, 12: AAS 72 (1980) 1215-1217.

[150] II. Vatikáni zsinat, Gaudium et Spes kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai világ-ban, 75.

[151] Uo., 74.

[152] Uo., 76.

[153] Propositio 28.

[154] II. János Pál, Sollicitudo Rei Socialis kezdetű enciklika, 38: AAS 80 (1988) 565-566.

- [155] Vö. XXIII. János, *Pacem in Terris* kezdetű enciklika, 38: AAS 55 (1963) 265-266.
- [156] II. János Pál, *Sollicitudo Rei Socialis* kezdetű enciklika, 39: 'AAS 80 (1988) 568.
- [157] Vö. *Propositio* 26.
- [158] II. Vatikáni zsinat, *Gaudium et Spes* kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai világ-ban, 63.
- [159] Vö. *Propositio* 24.
- [160] II. Vatikáni zsinat, *Gaudium et Spes* kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai világ-ban, 67. Vö. II. János Pál, *Laborem Exercens* kezdetű enciklika, 24-27: AAS 73 (1981) 637-647.
- [161] II. János Pál, *Sollicitudo Rei Socialis* kezdetű enciklika, 34: AAS 80 (1988) 560.
- [162] II. Vatikáni zsinat, *Gaudium et Spes* kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai világ-ban, 53.
- [163] *Propositio* 35.
- [164] II. Vatikáni zsinat, *Gaudium et Spes* kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai világ-ban, 58.
- [165] VI. Pál, *Evangelii Nuntiandi* kezdetű apostoli buzdítás, 18-20: AAS 68 (1976) 18-19.
- [166] Vö. *Propositio* 37.
- [167] Nagy Szent Gergely, *Homilia in Evang. I, XIX, 2*: PL 76, 1155.
- [168] II. Vatikáni zsinat, *Gravissimum Educationis* kezdetű dekrétum a keresztény nevelésről, 2.
- [169] II. János Pál, Apostoli levél a világ összes fiatal-jához a „Fiatalság Nemzetközi Éve”
- [170] Vö. *Propositio* 52.
- [171] *Propositio* 51.
- [172] II. Vatikáni zsinat, *Nuntii, A fiatalokhoz* (1965. december 8.): AAS 58 (1966) 18 (francia nyelvű szöveg).
- [173] II. Vatikáni zsinat, *Gaudium et Spes* kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai világ-ban, 48.
- [174] Ioannes Gerson, *De parvulis ad Christum trabendis*: (Oeuvres complètes) Desclée, Paris 1973, IX, 669.
- [175] II. János Pál, *Beszéd az olasz egyházmegyék korosabb zarándokaihoz* (1984. március 23.): *In-segnamenti*, VII, 1 (1984) 744 (olasz nyelvű szöveg).
- [176] XXIII. János, *Pacem in Terris* kezdetű enciklika: AAS 55 (1963) 267-268.
- [177] II. János Pál, *Familiaris Consortio* kezdetű apostoli buzdítás, 24: AAS 74 (1982) 109-110.
- [178] *Propositio* 46.
- [179] *Propositio* 47.
- [180] II. Vatikáni zsinat, *Apostolicam actuositatem* kezdetű dekrétum a világiak apostolkodásáról, 9.
- [181] VI. Pál, *Beszéd a Nemzetközi Nőév bizottsága előtt* (1975. április 18.): AAS 67 (1975) 266 (francia nyelvű szöveg).
- [182] *Propositio* 46.
- [183] *Propositio* 47.
- [184] Uo.

- [185] II. Vatikáni zsinat, *Gaudium et Spes* kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai világ-ban, 10.
- [186] A *Redemptoris Mater* kezdetű enciklika kifejezetten megemlíti: „A valóságban a női mivolt ugyanis különös kapcsolatban van a Megváltó Anyjával, amiről hosszasan lehetne beszélni. Itt csak azt szeretnénk kiemelni, hogy a Názáreti Mária alakja már azáltal is szemünk elé állítja a nőt, mint nőt, hogy Isten a Fiú megtestesülésének fönséges eseményét egy nő szabad és tevékeny szolgálatára bízta. Ezért mondhatjuk: ha a nő Máriára emeli tekintetét, benne felfedezheti, hogyan élheti méltóan női mivoltát és hogyan bontakoztatja azt ki. Az Egyház Máriára tekintve, bármely nő arcán meglátja annak a szépségnek a ragyogását, amely visszatükrözi a legmélyebb érzéseket, amelyekre az emberi szív képes: a szeretetet, amely feltétel nélkül tudja magát átadni, az erőt, amely a legmélyebb fájdalmat is el tudja viselni, a határtalan hűséget, a fáradhatatlan buzgalmat, azt a képes-séget, amely a legmélyebb együttérzést vigasztaló és bátorító szavakba tudja önteni” (II. János Pál, *Redemptoris Mater* kezdetű enciklika, 46: AAS 79 (1987), 424-425.
- [187] II. János Pál, *Mulieris Dignitatem* kezdetű apostoli levél, 16.
- [188] Vö. Hittani Kongregáció *Inter Insigniores* kezdetű nyilatkozata (1976. október 15.): AAS 69 (1977), 98-116.
- [189] Vö. II. János Pál, *Mulieris Dignitatem* kezdetű apostoli levél, 26.
- [190] Uo. 27; „Az Egyház differenciált test, amelyben mindenkinek megvan a maga funkciója; a feladatok különbözők és nem szabad őket összekeverni. Egyik a másik fölébe nem kerekedhet, irigységre nem adhat okot. Az egyetlen karizma, amit szabad kérni, az a szeretet (vö. 1 Kor 12-13). Isten Országában nem a szolgák (az egyházi rend részesei) a legnagyobbak, hanem a szentek.” (Hittani Kongregáció, *Inter Insigniores* kezdetű nyilatkozat (1976. október 15.): AAS 69 (1977), 115.
- [191] VI. Pál, *Beszéd a Nemzetközi Nőév Bizottsága előtt* (1975. április 18.): AAS 67 (1975), 266.
- [192] *Propositio* 47.
- [193] Uo.
- [194] II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium* kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 36.
- [195] II. János Pál, *Familiaris Consortio* kezdetű apostoli buzdítás, 50: AAS 74 (1982), 141-142.
- [196] *Propositio* 46.
- [197] *Propositio* 47.
- [198] Püspöki Szinódus VII. Általános Gyűlése (1987), *Per Concilii semitas. Ad Populum Dei Nuntius*, 12.
- [199] *Propositio* 53.
- [200] II. János Pál, *Salvifici Doloris* kezdetű apostoli levél, 3: AAS 76 (1984), 203.
- [201] Antiochiai Szent Ignác, *Ad Ephesios*, VII, 2: S. Ch. 10, 64.
- [202] II. János Pál, *Salvifici Doloris* kezdetű apostoli levél, 31: AAS 76 (1984), 249-250.
- [203] Szent Ambrus, *De virginitate*, VI, 34: PL 16, 288. Vö. Szent Ágoston, *Sermo CCCIV*, III, 2: PL 38, 1396.
- [204] Vö. XII. Piusz, *Provida Mater* kezdetű apostoli konstitúció (1947. február 2.): AAS 39 (1947) 114-124; C. I. C., 573. kánon.

[205] Propositio 6.

[206] Vö. VI. Pál, Sabaudiae Gemma kezdetű apostoli levél (1967. január 29.): AAS 59 (1967), 113-123.

[207] Szalézi Szent Ferenc, Introduction a la vie dévote, I, III: Oeuvres complètes, Monastère de la Visitation, Annecy 1893, II, 19-21.

[208] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétum a világiak apostolkodásáról, 4.

[209] Propositio 40.

[210] Nagy Szent Leó, Sermo, II, 1: S. Ch. 200, 248.

[211] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétum a világiak apostolkodásáról, 4.

[212] II. Vatikáni zsinat, Gaudium et Spes kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzól a mai világban, 43. Vö. II. Vatikáni zsinat, Ad Gentes kezdetű dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről, 21; VI. Pál, Evangelii Nuntiandi, 20: AAS 68 (1976), 19.

[213] II. János Pál, Discorso ai partecipanti al Congresso Nazionale del Movimento Ecclesiale di Impegno Culturale (M. E. I. C.) (1982. január 16.): Insegnamenti, V, 1(1982), 131 (szöveg olasz nyelven). Vö. még az Agostino Casaroli bíborshoz intézett levéllel a Pápai Kulturális Tanács fölállítása alkalmából (1982. május 20.): AAS 74 (1982), 685; Beszéd a Louvaini Egyetem közössége előtt (1985. május 20.): Insegnamenti, VIII, 1 (1985), 1591).

[214] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétuma világiak apostolkodásáról, 4.

[215] Propositio 22. Vö. még II. János Pál, Sollicitudo Rei Socialis, 41: AAS 80 (1980), 570-572.

[216] II. Vatikáni zsinat, Apostolicam Actuositatem kezdetű dekrétum a világiak apostolkodásáról, 4.

[217] Olymposzi Szent Methodiosz, Symposion III, 8: S. Ch. 95, 110.

[218] Vö. Propositio 11.

[219] Propositio 40.

[220] Vö. Propositio 44.

[221] Vö. Propositio 45.

[222] Propositio 44.

[223] Propositio 41.

[224] Propositio 42.